Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Széchényi-utcza SIMON-ház Kunz József ur kereskedésével szemben.

Hirdetmények,
előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők.

Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI LAP.
A SZABADELVŰPÁRT KÖZLÖNYE.
Megjelen **naponként** a vasárnap kivételével.

Előfizetési ár
Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:
Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . . . 5 frt — kr.
Negyedévre . . . . . 2 frt 50 kr.
Egy hóra . . . . . 1 frt — kr.

Hirdetési díj:
Othasábos petitsor egyszeri beigtatásáért 5 kr
Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr. — Nyilttér 4 hasábos petitsorért 20 kr.
Hirdést vagy reclamot magában foglalt ujdonság sora 50 kr.

XVIII. évfolyam 1891. Debreczen. Csütörtök Deczember 24. 262. szám.

Karácsony.

Debreczen, decz 24.

A keresztény világ legszebb ünnepnapja — melyen leszállott az égből az Isten küldötte, hogy itt a földi lét küzdelmeiben elgyötörtteknek erőt, kitartást adjon ujabb küzdelmek elviselésére, meggyógyitsa a beteg testeket, a beteg lelkeket, megsegitse a nyomorultakat, vigasztalja a szomorodottakat, s megtanitsa az embereket egymást szeretni, hogy legalább ezzel a szeretettel tegyék egymásra nézve elviselhetővé ezt a gyötrelmekkel, bajokkal teljes életet.

Egyhangú, prózai küzdelmünk közepette, melyet szakadatlan megujulással folytatunk napról-napra a létért, a megélhetésért, a mindennapi kenyérért — valóságos benső örömmel szemi fel lelkünk idealizmusa elhullatott szárnyait, s emelkedik fel abba a magasztos, misztikus ködbe, mely a kereszténység kétezer éves titkait környezi, hogy mig testünk nyugalmat élvez, gondolkodó lelkünk levethesse a mindennapi élet nyügeit, s érezze azt a fényt, azt a meleget, melyet a nagy születésnap emléke áraszt szerte — s megérthesse a Megváltó tanainak szentségét, igazságát.

Régen, nagyon régen volt az a diesőséges nap, mikor eljött közénk a Megváltó. Népek, nemzetek dőltek azóta a semmiség ölébe — s átalakult a világ egész rendje — az emberek egész külvilága, egész belvilága.

Es ime, az emberiség megváltójának szent nyomait nem képes elmosni ezen a földőn sem az idők özöne, sem az emberek gonoszsága.

Nem képes, mert édes mindnyájunknak nagy szükségünk van a benne való hitre, azoknak is akik nehéz panaszok közt vallják be, hogy nehéz nekik az étet, s azoknak is akik büszkeségből, daczból, egy panaszszó nélkül roskadnak összse terheik su'ya alatt.

Nagy, véghetetlen nagy szükségünk van rá, hogy a Megváltó fennséges tanait perczre se téveszszük szem elől — mert fájdalom ha ma jönne közénk még több munkát találna, mint eljövetele idején. Meggyőződnék róla, hogy az emberek hitvány gyarlóságai ellensulyozták tanai hatását. Kétségtelen szellemi haladásunk nem biztositja a trónt az eszmények a nemes gondolatok számára. Mert ezeket rég detronizálták az emberiség azon tulajdonai, melyek az anyagi önzés meleg ágyából nőttek ki.

Nohanem ne foglalkozzunk ilyen komor gondolatokkal a szeretet emez ünnepnapján. Jusson eszünkbe az a másik csillogó kép — amint a családi tüzhelyek körül az öröm világa gyulad fel a karácsonyfa gyertyácskáinak libegő-lobogó fényében, az ártatlan kiesinyek boldogságán.

Igazi édes pihenője az elborult, elfáradt kedélynek, mikor legalább egy estére az élettapasztalatokból elborult lelkü ember is levetközi azt a hidegségét, azt a fanyar hangulatot, melyet a tudás, a tapasztalás nyom bélyegként az emberre.

Légy üdvözölve szeretet dicső ünnepe, s tiszta fényed sugárai ne oszoljanak szét eredménytelenül a rideg élet ködébe — tartsák azok sokáig melegen a szivünket, s ápolják lelkünk nemes, tiszta érzelmeit.

Ne csak ma, de mindég legyen:

„Dicsőség a magasságban Istennek, és e földön az embereknek jóakarat és békesség.“

Vértesi Gyula.

Társadalmi életünk.

Debreczen, decz. 24.

(Sz.) A városok külső jellegét, épitési módját, lakosainak szokását sőt gondolkozási módját, egész társadalmi életét a legtöbbször természeti viszonyai határozzák meg. Ezért más az élet az alföldi és más a felföldi városokban. Mily ellentét pl. Debreczen és Nagyvárad vagy Kassa között. A városok egyik csoportjának élete hasonlit a hegytetőtől lezugó folyóhoz, mely folytonosan küzdve tör magának utat, több erőt, több élénkséget fejt ki; a másik csoporté a nyugodtan, méltányosan vonuló alföldi folyóhoz. Mig amaz gyors esésében gyakran sziklánoz verődik és tajtékzó hal jelzi a természeti elemek között duló harczot, telve duzzadozó élettel, harczkedvvel rohan tova; addig emennek tükre mindig nyugodt, indulatok, szenvedélyek föl nem korbácsolják, folyása lassu, egykedvü és ezért bizonyos tekintetben lomha is.

Azt hiszem nem nagyon sántit a hasonlat, ha a városunk társadalmi életét ez utóbbihoz hasonlitom. Társadalmi életünk — mint a hivatalos közlönyben Fiume mellett a tenger — mindig egyformán csendes. Béketürésünkből egyhamar ki nem fogyunk, lelkesedni ugyan nem lelkesedünk, de haragudni sem igen szoktunk. Eszmék harcza nem igen bolygatja a mi nyugalmunkat, a mit megszoktunk, abhoz ragaszkodunk és méltóságteljes nyugalommal nézzük a világ folyását. Ilyen városunk népe, ilyen társadalmunk élete.

Nehogy félreértessem, előre kijelentem, hogy egyáltalában nem tekintem ezen felsorolt sajátos vonásokat olyan nagy bajnak, mert hiszen tudjuk — a folyókhoz való hasonlításhoz visszatérve — hogy a hegyi folyó látszatra regényesebb, változatosabb képet nyujt, de a mi hasznosságát illeti nem mérközik az alföldi folyóval.

Polgárságunk eme specialis vonásai sok tekintetben erény számban mennek. Ez okozza, hogy városunkban sem politikai, sem vallási stb. gyülölet a társadalmi életet meg nem zavarja, polgárságunk józan gondolkodása következtében még a képviselőválasztások sem vetnek valami nagy hullámokat. Sőt egy tekintetben valóságos büszkeségünket képezi a Debreczenben kifejlődött puritán, tiszta és benső családi élet. Pedig tagadhatatlan, hogy a család és nyilvánosság meglehetös ellentétes fogalmak. Más városokban a lakosság az utczán és az utczának él, nálunk a lakosság otthon és magának él. Az előbbi kétségtelenül változatosabb képet nyujt, élénkebbé teszi a társadalmi életet, mert hiszen vendéglők, kávéházak korzók a társadalmi élet melegágyai, de valljuk meg, hogy a miénk talán becsesebb, mert a lakosság becsületességére, józanságára vall. Találóan mondta egy kisvárosi ember az utcza élénksége fölött csodálkozó idegennek: kevesen vagyunk ugyan, de mindnyájan az utczán vagyunk.

Amde bármennyi önelégültséggel sorolnak is föl a mi erényeinket és gánczoskodunk más városok urhatnámságán, tagadhatatlan marad a tény, hogy Debreczenben a társadalom alig mutat életerőt és az egyes individuum nem teljesiti ama kötelességeket, melyekkel a társadalomnak tartozik.

Mert hiszen a társadalmi élet alatt nemcsak a társas érintkezést értem és egy csomó bál, theaestély, casinó a társadalmi élet megbirálásában egyáltalában nem mérvadó. A valódi társadalmi élet alatt ama közintézeteket, jótékonysági és szellemi alkotásokat tekintem, melyeket a társadalom vállvetve együttesen teremtett és tart fönn.

Sajnos, hogy a társadalmi élet ily értelemben még egész Magyarországban gyenge és még a szomszédos Ausztriával sem hasonlitható össze és érdekesen mutatja ki György Aladár, hogy még Magyarországban összes jótékony vagy más humaritarius egyletek száma 6000 a szomszéd Austriában 15,000 nem is számitva Anglia, hol a társadalmi és egyesületi élet hazája.

Ha már most a mi viszonyainkat tekintjük és az év végén mintegy mérleget készitünk, szembe-állitván a mit tettünk és a mivel még tartozunk, azt hiszem a végeredmény iránt nem igen lehet kétségünk.

Am nézzük szellemi érintkezésünket, szellemi életünket. Sajnos annyi kiváló tanférfiu, annyi tudós és szakférfiu daczára szellemi életünk alig van. Hiszen még a Csokonai kör által rendezett nyilványos fölolvasások iránt is oly nagy a közöny, hogy ma holnap a fölolvasások beszüntetését fogja maga után vonni.

Nyilványos olvasó termünk szép és czélszerü berendezés daczára egészen el van hanyagolva. Többi egyleteinkben teljesen szünetel a szellemi élet.

A müizlés fejlesztésére, a müvészet iranti hajlam aesthetikai érzék nevelésére hiányzik minden alkalom. Hiszen a szinház — legalább a jelen évadban bemutatott irányával nem igen alkalmas erre. Zenekedvelőink egészen a magán körre szoritkoznak philharmonikus concertekre gondolnunk sem lehet, hiszen a concertek iránt nálunk különös ellenszenv uralkodik.

Ámde lássuk jótékonysági intézményeinket! Az ilyen ünnepi hangulatban, a mikor a mindennapi küzdelemben elfásult emberben is felülkerekedik az érző ember, önkényt fölmerül a kérdés, vajjon mit tett a társadalom a nyomor ennyhitésére, az árvák, a kisdedek segélyezésére? Ha öszintén akarunk felelni, nem tettünk eleget. Mióta bolygatják a szegény ügy rendezését, ki nem restelné, hogy

---

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Mikor én ujságiró voltam.

— Reminiscencia. —

Irta: Alexis.*)

Hej! mikor én elöször léptem be a Varga utczán abba a piszkos, pókháló tedte szurtos helyiségbe, — be minden máskép is volt akkor! Avagy az is meglehet, hogy most is minden ugy van még, a mikép akkor volt. A régi pókhálók még most is gyüjtik magokra az évről évre rájok rakodó porlemezeket, az avult sárga fenyő asztalok körül talán még mindég oly büszke arczczal dolgoznak azok a lázasan felhevült, görnyedt alakok, a gépek zakatolása talán még mindég oly titokzatos, kábitó zümmögéssel hangzik át a nagy poros irószobába; lehet hogy minden — minden ugy van még, mint akkor volt. Csak hogy én nem vagyok már a régi, az én szivemet nem emészti már a vágy többé azokhoz a piszkos régi asztalokhoz leülni s irni világ béke, philoxera, miniszterválság pártok egyesülése, s becsületes megtaláló által felfedezett bugyellárisokról, az én képzeletem nem tud már elmerülni, s regényt szőni a poros szegletek, rég mult idők homályától, s az öreg gépek zakatolásának hallása nem hogy azt a régi munka kedvet keltené fel bennem, hanem inkább idegessé tesz.

Hja, a pásztor tilinkójának döngicsélése sem ugy hangzik 18 év nyarán, mint a három X nek tavaszán.

Mikor a fővárosból bizonyos vad idealismussal haza kerültem abba a nagy alföldi városba, hol a legelső magyar füvész-könyv irója Fazekas ama nevezetes találós mesét csinálta, hogy

„Két kereke vagyon
Benne czivis vagyon —
Pöfékel, de nagyon;
Ménkü csapja agyon.“

— bizony ugy éreztem magam, mint a ki csöbörből vederbe esik.

Csöbör volt nekem a pesti élet zajos mulatságaival, lüktető élet erejével, mely ösdi intézményeket, ősdi házak és utczákat egyaránt ledöntött, holott az én fajankó lelkemnek legédesebb álmai akkortájt mindég haldokló idealismus parfümirozott levegőjében álmodozott. S mikor pedig a N.-i Hirlaphoz mint segédszerkesztő meghivásomat elfogadtam, akkor estem csak igazán a vederbe.

Roppant jó, roppant derék város ez az alföldi kanaán, de csak annak ám, a ki a Basahalmán belül született.

A Basahalma alatt pedig értetődik a város határa. Már most aztán a ki nem a város határán belül született, az jött ment: idegen, tintanyaló. A ki pedig tintanyaló, jöttmentek közé tartozik, annak czivis uraimék részéről csak akképen dukál a köszöntés, hogy hüvelyk- s középujjaikkal megránt va a zsiros disznóhasigáló karimáját, lejebb rántják szemöldökökre, s a makra pipa mellett hosszan, müvésziesen kipökve, oda kegyeskednek, hogy:

— Djon sten!

Na, én valahányszor ezt hallottam, sohse hittem abbeli jó kivánságukban, hogy valami jót adjon az isten! —

Most pedig illő szerénységgel illik bevallanom azt is, hogy én a basa-halmán belül születtem. — Mikor beeveztem rég nem látott szülő városomba, nsm várt ugyan sem leendő collegáim küldöttsége, sem civis bandérium, de szivem tájékát még is olyan valami melegség öntötte el, mikor megpillantottam a nevezetes két veres tornyot, mint mikor a sivatag közepén feltünnek a jámbor muzulmán előtt Mekka szentelt mecsetei.

A mint a sok disznóhizlaló közt fáradtan, s mégis lázas izgatottsággal bekutyagoltam a városba melyet gyermekkoromba hagytam el ki vehette volna tölem roszsznéven a határtalan enthusiosmust, melylyel a jövő elé tekintettem.

Első utam persze szerkesztőségembe vezetett.

Tisztán emlékszem az akkori benyomásokra. Az utczáról szük, hasadékos ajtó nyilt a „Szerkesztőség“ feliratu, bolt helyiségbe, hol az első benyiló szoba a nyomdavezetőé volt. — Inneu egyik oldalon a nyomdahelyiség, s másikon a tulajdonképenni szerkesztőségi helyiségbe lehetett jutni.

Sohase felejtem el azt a jó képü sovány szőke embert ki, a nyomda vezető helyiségbe fogadott.

Szóhoz sem juthattam, mig meg nem tudtam, hogy az N.—i. Hirlap nyomdája a legolcsóbban nyomtat mindenféle plakátok, meghivók, folyóiratok, házassági jelentések, névjegyek, árjegyzékek reklámok, s isten tudja mi és mindenféle nyomásra alkalmas badarságokat.

Végre a bőbeszédü uri ember beszédárján hatalmaskodva, sikerült magam bemutatni, mint az uj segéd szerkesztőt, ki az N.-i. Hirlap valóban nagy nevü szerkesztőjét N. urat keresi.

Soha olyan örömet, mint ennek a derék sovány embernek!

— Mit? — — kegyed! oh! oh! — Éljen, éljen a mi drága barátunk! — lehetetlen! — Nagyszerü hisz csak holnapra vártuk az egész szerkesztőség a párt vezérek D. ur már kész volt a diktióval — a M. bandája megigérte közremüködését! Isten hozta.

Ezer bocsánat. Lássa mily zavarban vagyok. — Az öröm — az öröm. — Még most is alig birok hinni szavaimnak — nagyszerüen néz ki — pompás aquisitió. — Engedje meg kedves uram — azaz nem! hiszen mi mind igy szólitjuk egymást — csak a N.—i kürt szerkesztője, az a nyavajás P. nem, — engedd meg, hogy megöleljelek.

S mielőtt szóhoz, vagy szabadkozáshoz juthattam volna, nyakamban függött drága barátom Z. ur a N.—i. Hirlap szerkesztőségének, nemzetgazdasági rovata, s nyomdájának vezetője.

— Igaz pajtás, eszem a szentedet csak hogy itt vagy. Az ünnepélyes fogadtatás ugyan elmaradt, de azért nem baj, este meg lesz a nagy muri. — Hej — szedő kölykök — Pista, Marczi, Izidor.

Erre berohant három szurtos kölyök — kik az én uj barátom utasitásai szerint a város négy tája felé szét rohantak, — hogy a város iró nagyságait a kövér disznó czimü vendéglő esteli banketjére össze harangozzák.

— Hát a szerkesztőségben nincs senki? ragadtam meg egy pillanatot, melyben bőbeszédü czimborám hangját egy pillanatra a gépek zakatolása tu harsogta.

Nagyot bámult.

— Hát hogy lennének azok most itt. Nincs az itt egy se. Én vagyok itt csak ilyenkor, meg az ötödik kerék; az ott bent ollózza az ujdonságokat a fővárosi lapokból.

— Az ötödik kerék? Mi az?

— Hát nem ismered? Nem hallottad hirét? Jaj, barátom az egy nagy marha, diszmarha, — képzeld most belebolondult Juliskába, a primadonnába, — az a kötni való bolond!

— De hát ki az?

*) Lapunk régibb munkatársa, kit L. I. név alatt ismertek olvasóink. Szerk.

Mai számunkhoz három iv melléklet van csatolva.

a gazdag Debreczen még nem tudott elaggott, elszegényedett polgárairól gondoskodni, ki ne szégyelné, hogy elaggottak, elgyengültek, kik valaha talán jobb napokat láttak házról házra kénytelenek járni alamizsnáért. De interpellácziókkal ily ügyet elintézni nem lehet.

Mindig és mindenért a városi tanácsot ostromolni nem szabad. Itt áljon elő a társadalom, mutassa meg a maga erejét, alakitson szegény egyletet, mint az külföldön található, állitson menházat, melyet ezen büszke felirat diszitsen „Debreczen társadalmának alkotása.“

Mit teszünk a gyermekekért? Ki gondoskodik meleg ruhájokról, ki gondoskodik meleg étkekről? Igaz, hogy magánkörben gondoskodnak ezekről, egy-egy felekezet gondoskodik szegény gyermekeiről. — De mindenben a particularismust látjuk és sehol az egészet felölelő társadalmat. Nincsen sem fehérkereszt egyletünk, sem gyermekvédő egyletünk, maga a jótékony nőegylet nem képes annyi irányu feladatának megfelelni.

De ha lassabban haladunk is más városoknál, egy előnyünk van, hogy alkotásaink állandóbbak. Polgárságunk nehezen hajlik az ujhoz, de ha megszerette, ragaszkodik hozzá. Biztos reménylhetjük tehát, hogy társadalmi életünk is megváltozik és büszkélkedhetünk társadalmi alkotásainkban.

A mostoha gyermek.

— Mese a főreáliskoláról. —

Volt egyszer, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is tul, sőt még a Tiszántul is volt egy nagyon gazdag magyar ember. Olyan gazdag volt, hogy a birtoka meghaladta sok kisebb német fejedelemség területét; azt mondják, hogy erdőstül, legelőstül, vagyis cseréstől, Hortobágyostól együtt kerek szám 20 négyszög mérföldre terjedt a határa. Büszke is volt a jó magyar embernek a mája ménesére, gulyájára, juhára és sertésére, de mivel sem dicsekedott ugy, mint a nagyobbik fiával. Igen mert ez a mese abban különbözik minden más mesétől, hogy benne nem a kisebbik fiu a kedvesebb s szebb; éppen ezért talán nem is lesz az mese, de valóság.

Kimondhatatlan nagy gyönyörücége telt a nagyobbik fiában, mert derék erős férfiuvá nevekedett és kivált mert roppant nagy tudományra tett szert. — Az apa mindig azt mondogatta: En vagyok a leggazdagabb ember széles e világon, még Magyarországon, és a fiam pedig a legtudósabb ember, ha pénz kell itt vagyok én, ha ész kell ott van a fiam. El is ment a fia tudományának hire messze földre, még külső országba is, jöttek is a fiu tudományának a meghalgatására a világnak mind a négy tájékáról. — A gazdag embernek nagyon jól esett látni hogy a sok fiatal és öreg diák mikéden környékezi az ő fiát; ki is tett magáért, épittetett az ő számára egy pompás palotát, melyben volt vagy ezer szoba mindazokat pedig a kik a fia körébe gyültek, a maga vendégeinek nézte, ellátta őket étellel itallal, néha néha annyi borral, hogy a vendégek, különösen az öregebbek két három napig sem értették az ő bölcs fiának tudós beszédét: még tüzelőt is a maga cserelyéből hordatott nekik az öreg gazda.

Történt azomban, hogy a gazdag ember nek öregségére hogy hogy nem — még egy gyermeke született. Szörnyen restelte az öreg gazda a dolgot, különből mint Abrahám és Sára az ő vénségükre született Izsák fiokat, — Bezzeg nem dicsekedett ezzel sőt ha nem nagy faggatták le is tagadta. Nem is sok ügyet vetett erre a későn hajtott csemetére melyet félig tréfásan, félig „penészvirágnak“ nevezett el. Olyan is volt t lelkem adta, mint a penész sáppadt vézna meg olyau rongyos, piszkos, hogy Hamupipőkeképében bátran elmehetett volna. — Ennek a számára dehogy épitett palotát, még kunyhót sem, de hogy vett neki ruhát fényeset aranyosat, még ócskát sem. Ezer szerencséje volt a kis gyermeknek, hogy a derék bátyjában elég jó szív lakott és hogy ez megengedte, hogy az ő fényes palotájának egy sötét kamarájában meghuzódjék és hogy az ő viseltes ruhájának rongyait magára öltse.

Azonban mentől jobban elbanyagolta a gazdag ember a kisebbik fiát, a mint az már a mesében meg szokott történni, a kis fia annál szebben fejlödött. Nem fért már meg a bátyja palotájának sötét zugjában, a viseltes ruháit is kiuötte, még hozzá a mi legjobban bántotta az öreget, okosnak és tudósnak és majdnem olyan okos és tudós lett, mint a nagyobbik fiu; ugy, hogy ha idogen vetödött a gazdag ember városába, az is észrevette sőt annak a sok diáknak is egy része kezdett élpártolni a nagyobbik fiutól és a kisedbik fiu tudományát hallgatta, olyan áhitattal, mintha ez valami tapasztalt öreg mester lett volna.

De az öreget mindez nem birta levenni a lábáról, haragudott a kisebbik fiára, mikor megszületett, haragudott reá, mikor felnőtt és haragját nem oszlatta el a kisebbik fiának még oly szépsége még akkorra tudománya sem:

Haragjában kimondotta az apa, hogy soha sem épit a kisebbik fia számára külön tüzhelyet és soha sem engedi meg, hogy teljes koruvá váljék. A kisebbik fiu nehány eszdeig csak füzte az öregnek a zsarnokságát, tendeig csak füzte az öregnek a zsarnokságát, de végre is megunta, hogy ő mindig csak, zsellérkedjék és hogy örökké kiskoru maradjon; azért zugolódni és követelödzni kezdett.

— Az apja akkor nagy bosszuságában arra határozta magát, hogy kerüljön bármibe, tulad a kisebbik fián. Kidoboltatta nemcsak a városban, hanem országszerte, hogy ő szivesen reáfizet a kisebbik fiára, csak fogadja valaki örökbe. Sokáig nem jelentkezett senki és az öreg gazda majd kipukkadt mérgében, mikor egyik esztendő a másik után mult és a gyülölt gyermek még mindig ott volt a nyakán.

Tömérdek pénzt ráköltött az öreg a hiresztelésre, még ujságokban is hirdette mig végre eljutott a hir az ország fővárosába, egy nagyon gazdag, hatalmas uri emberhez, olyan nagy urhoz, a milyen talán csak miniszter ha lehet.

Ennek a nagy urnak abban telt a passziója, hogy felfogadta az elárvult, vagy mostoha sorsra került gyermekeket pedig az isten őt magát is elég szép számu magzattal áldotta meg.

Az öreg gazda ugyancsak megörült, mikor megtudta, hogy akadt már örökbefogadó, de azért a kisebbik fiu iránt való embertelen indulatja nem engedte, hogy tisztességes jusst adjon a fiával. Elkezdett a fővárosi urral alkudozni elébb csak egy földszintes házat igért, meg évi hatezer forintot, de a fővárosi jó ur, akármilyen gazdag volt is, ennyiért nem vállalhatta magához a fiut, annyival kevésbbé, mert ha magát összehasonlitotta volna az öreg gazdával a kinek nem marad csak egy fia, bizony még olyan gazdagnak sem mondhatta magát, miut a milyen az öreg gazda volt. Azonkivül a fővárosi jó ur, ha már örökbe fogadja a fiut tisztességen akarta járatni, uri módon ellátni, mint a több gyermeket, mindaz pedig az öreg gazda hatezer forintjából bajosan telt volna.

Huzódott aztán az alku egyik évről a másikra az öreg gazda roppant nehezen szánta rá magát hogy többet adjon; mégis kénytelen volt évről évre feljebb licitálni; ezért már hét nyolcz sőt kilenczezer forintot pedig ez annál jobban bosszantotta, mert tudta ha nagyobb a fiu kevesebb költség kell rá. Egyszer aztán mégis megemberelte magát az öreg és megigérte mindazt a mit az örökbe fogadó jó ué követelt. Fölfogadta, hogy tizenkétezer forintot is fizet egy esztendőre meg száz hatvanöt ezer forintos emeletes házat is épit a fiu részére, csak végre valahára szabaditsák meg töle.

Igy lett meg az alku. A fővárosi jó ur akkor lejött, átvette a fiut és mindjárt uri módon kezdett róla gondoskodnia: Nemcsak tisztességes szép ruhába öltöztette, hanem mivel nagyon szép eszünek találta a fiut, hozatott melléje az ország minden részéből tudós és tapasztalt férfiakat, a kik a fiunak a tudományát és tehetségét gyarapitsák és a kik segitségére legyenek azon kisebb nagyobb diákok tanitásában, a kik most még nagyobb számmal gyültek a mindinkább hirre kapó kisebbik fiunak környezetébe. Nevelő atyja még azt is kijelentette, hogy ha eddig a tulajdon szüleinél mostoha gyermek volt, ezentul őneki édes gyermeke, ezerelmes fia lészen, a kit egy esztendő alatt ki fog emelni sokáig tartott kiskoruságából és teljesen nagykoruvá fog tenni.

Az öreg gazda azonban még ekkor sem változott meg szivében a fiu iránt.

Ugyanis a kisebbik fiu, mielőtt nevelő atyához átköltözött volna, kellő tisztességtudással bucsut akart mondani az édes apjának de a gazda kicsiny hijja, hogy ki nem abrictolta, még azt sem kiáltotta utána mehetsz isten hirével! „Azt a becsületes jó urat pedig a még annyira sem, becsülte meg, hogy a házához vendégül hivta volna meg hogy egyfalat kenyérrel, egy ital borral megkinálta volna.

Azt meg nem is kell beszélnem, hogy milyen jó szemmel nézte és mekkora szivességel fogadta azokat a derék tudós férfiakat, a kik kisebbik fia mellé kerültek csak még azt emlitem meg hogy az öreg gazda elég furfangos volt, hogy azt a becsületes örökbefogadó embert is reászedje. Mert hogy a kisebbik fiát mentől ritkábban kerüljön szeme elé, sőt hogy a nagyobbik fiától is mentől meszibb essék, azt a drága emeletes házat, melyet az alku szerint a város közepébe igért, oda épitette a város legszélére, sőt ha csupán rajta állott volna hatvan mérföldre is eltette volna magától és a nagyobbik fiatól.

De mindhiába való volt az öreg gazdának a gonosz itigysége mert a kisebbik fiu az isten segitségével és a nevelő atyja jóvoltából olyan szép derék, tudó és bölcs emberé vált, hogy a hire majdnem oly messzire terjedt. mint tiszteletre méltó tudós bátyjáé.

Jöttment.

Aranyozott diók.

(Karácsonyi emlékek.)

Milyen szépen is himbálóztak arany szálaikon, az illatos zöld galyak között. A fácska apró viaszgyertyáinak fényében milyen ragyogók, milyen pompázók voltak azok az aranyfüstös diók — s a mi örömünk ragyogásától, ki-kitörő kaczagásunktól, hogy felderült az édes apa gondterhelt homloka, az édes anya bánatos tekintete.

Oh mert ez az este is, csak nekünk apró gyermekeknek volt olyan édes olyan aranyos — az ő lelkeikbe az élet terhétől lenyomott lelkeikbe — legfeljebb csak egy sugarat.

Egy perczre vigasztaló hangulatot lopott be a mi boldog gyermekes örömünk.

És milyen hamar odajutottunk, hogy ebből az egész kedves ünnepségből legfeljebb egy vigasztaló hangulat ha beszökik a szivünkbe.

Oh az aranyfüst is hamar lekopik, s szomoruan tartja a gyermek kezében a kopott, fénytelen héjat — óh a szivről is hamar lekopik az ifjuság zománcza — s kopottan, szürkén mint valami fáradt vándorlegény csöndesen dobog tovább, tovább . . . . .

*

De meddig dobog? Mig egy szép napon elfelejtik a gépezetet felhuzni, s megmeredezve hidegen ott fekszik az ember, mint valami lejárt óra.

Bizarr dolog és mégis jól esik ilyenkor a szeretet kedves vigasságos ünnepén erre gondolni, mert hiszen a meghalt azok szeretetében, meleg emlékezésében akik szerették — él tovább, nagyon sokáig, mig csak szeretni tudnak az emberek.

Ez az ünnep pedig a szeretet ünnepe. . .

*

Egyszer emlékezem egy kedves családnál töltöttem a karácsonyestét.

Két kis szőkefürtü gyermek repeső örömmel tépdeste a teleaggatott fenyőgalyról a sok csillogó holmit.

Egyszer csak amint kaczagva nyulnak egy kis csörgő után — s pajkos nézéssel interpellálják a papát, mamát, hogy minek hozott nekik a Jézuska ilyen dolgot, hiszen nem olyan kicsik már ők — lassu, csendes hangon mondja a szép fiatal mama, mig nagy kék szemét csillogó könyecsep üli meg.

— Na bántsátok azt, az a Dezsőkéé. . .

Igen, a kis Dezsőkéé, azé a kis gögicsélő apróságé, aki egy ködös novemberi napon visszarepült az égbe. . .

Es azért mégis ott maradt örökre a kis mama szivébe.

*

Mint valami komor szürke tájkép — ugy bontakozik ki az emlékemből az a karácsonyest, melyet az én szegény kis Alfrédommal együtt töltöttünk ami rideg diákos hónapos szobánkban, persze régen, nagyon régen.

Lehet, hogy azért látom a szürke tónust olyan élénken, lehet, hogy akkor nem is fájt olyan nagyon, mint én most gondolom.

En nem mehettem haza, az enyéim nagy betegen feküdtek a kedves otthonban — de hogy Alfréd miért nem ment azt nem akarta megmondani. Ha kérdeztem elfakadt sirva, és zokogtunk mindaketten mint a záporeső.

Elérkezett a gyertyagyujtás ideje is, s amint szállt a hideg téli est komor párázatos homálya — beszállt a mi kis szobánkba is, a mi lelkünkbe is.

Minden kérdezés nélkül beszélni kezdett.

— Azért nem megyek mert édes anyám irta, hogy mostoha apám nem szeretné ha hazamennék. Pedig nem értük szerettem volna hazamenni, de csak azért, hogy kivihettem volna a bizonyitványomat a temetőbe. A szegény fiu könnyel telt ragyogó szemeit mint ha most is látnám kicsillámlani a szürke homályosságból — ki az édes apám sirjához, elmondani neki, hogy ilyen jó még soha se volt eddig — óh hogy csak akkor láthatta, mikor csupa elégséges volt. Most már minek minden?

És csakugyan, mikor az ember már nem szerezhet örömet annak, aki őt a legjobban szerette, akkor már minek minden . . .

*

Ákombákom irásu levelet kapok a minap egy kis rokonomtól. A kicsike szülei évek előtt elköltöztek messze vidékre, azóta csak néha ha hallunk hirt egymásról. Ezek a szarkaláb betük szoktak legtöbbet csacsogni az otthoni dolgaikról.

Most is csacsognak — de nini, hogy is szól a levél vége. Elolvasom ujra, meg ujra, de a fekete betük csak azt hajtják:

— Bálint, a riporterünk. Barátom ez egy nagyszerü ember. Ez végzett jogász, végzett theologus, végzett gazdász, végzett sült szamár.

— Nagyszerü indivídum lehet, dehát mért tartjátok?

— Mért? Mért-e? Hisz ez egy nagyszerü ember. Egy páratlan riporter, egy müvész, egy festő, ez . . . ez . . .

A következő pillanatba kinyilt a szerkesztőségi ajtó s kilépett rajta egy kis-kis alacsony emberke, kezében rém hosszu ollóval, ki bár egész megjelenésében szerény, kellemes, de egészben véve mégis furcsa, komikus benyomást gyakorolt reám.

— Ehen-e, ez a Bálint! Hej, komé, gyere csak, itt az uj segédszerkesztő!

Sovány barátom szót sem várva, előbb megragadta a kis emberkét, körül czeppedlizte vele a nagy szobát s aztán karjaimba tette

Ez csak eviczkélt, borzongatta magát, mint a kutya által szegletbe szoritott macsku. Mikor aztán megszabadult a sovány uri ember öleléseitől fanyar mosolyra csucsoritott arczczal nyujtotta felém kezét:

— Isten hozta, tekintetes ur!

Hát biz ez sehogysem jól vette ki magát. Egyik irótárs mindjárt pertu, a másik alázatos tekintetes urral föz le, ez bizonyos kényelmetlenségbe hozott.

A következő pillanatban azonban, isten tudja hogy, hogy nem, de egy kancsó bor került az iróasztalra s nehány perczre rá bruder lettem az ötödik kerékkel is. De még mindég nem értettem tisztán, honnan kaphatta hát ez nem épen megtisztelő ötödik kerék elnevezést.

De hát hogy a reminescenciákban ne nagyon elmélyedjek, hadd maradjak csak ezuttal a szegény öreg Bálintomnál, mert hát tetszik tudni, ez volt az ő tisztes neve, a miképen hogy ő neki mindenki szentem volt.

Ujj életén, ujj viszonyaim, ujj barátaim közt leginkább érdekelt engem az ötödik kerék.

Nemsoká maradtam ugyan e pályán, mert a tollat hamarosan a karddal váltottam fel, mikor a hadsereg szolgálatába léptem, de életemnek az a nehány pillanata, mely az ő tragikus sorsával összeszövődött, sokszor fel fel ujjul emlékezetemben.

Magas müveltséget rejtett az ő lelke a legkevésbé vonzó, a legigénytelenebb burokba.

Legelőször papi pályára készült, el is végezte, de református lévén, igénytelen hangja, igénytelen alakjával sehol sem számithatott eklézsiára. — Kisfalujába, honnan belevetődött az élet küzdelmeiben, az egyszerü rektor igénytelen leánya volt és maradt addig ideálja s álmainak eszményképe, mig a gazdászat, s a jogi pályát elvégezve, az ujságirás terére nem lépett.

Itt vált az ötödik kerékké. A ki csak tehette, felhasználta. Lelkesedéssel szolgált eseméket, melyeket ha megérlet, más aratott le. — Minden alkalmat megragadott, hogy czikkezhessen. — Nő egylet alapitás, kultur egylet, vereskereszt bizottság, dalárda, önkéntes tüzoltóság, — az mind-mind és még sok más az ő kezdeményezése alapján alakult; s ő gyönyörködött magában, hogy az az ő érdeme de senkinek sem jutott eszébe neki érte köszönetet mondani. — Ha egy czivis párt valamit kiakart vinni, ott volt Bálint. Neki elmondták a dolgot. Ő mindjárt lázasan megragadta az eszmét, s egy kuba szivarnál egyebet el nem fogadott szolgálataiért.

Igy aztán lassan komikummá, az ötödik kerékké vált, — csak hogy ez az ötödik-kerék mégis mindég nyomot hagyotmagat után.

Már első találkozásunk estélyén egész szivét ismertem. Nem sok fáradtságomba került, hisz a tenyerén hurczolta a szivét szegény fiu.

Este elhurczolt magával a szinházba. — Csinos barna primadonnának volt „Rip-Rip“ jutalomjátéka. — Mig a kis barna énekelte a kedves ariát, hogy:

„Csak akkor leszünk mi boldogak!“

eleinte nem tudtam megérteni mint pislog folyton felénk.

— Nézd csak, az az enyém ott, az az én koszorum! — suttogott felém Bálint; a mint a taps felzendült, s csokrok, koszoruk, virág quirlandok ömlöttek a szinésznő lábaiélé. — Ugy-é az enyém a legszebb?

Rá néztem, megértettem mindent, s alig tudtam egy fájó mosolyt vissza folytani, a mint az izgatottságtól reszkető görbe testecskét, s láztól pirult arczot magam előtt láttam.

A mint gondolatokba merültem, feltünt e öttem az ötödik kerék kis nádfedeles házacskája, abban a kis faluban, hol szegény, vászon ruhás öreg anyját a már elfeledett régi ideál, a rektor leánya biztatgatja, ápolgatja:

S én a szegény ötödik kereket sajnálom.„

Este a kövérdisznó vendéglöben vacsoráltunk Ez volt a herbergje Y. város iró és müvész világának.

Mi, az arany itjuság a szük ebédlő felső asztalánál ültünk, s előadás után az alsó asztal a szinész világgal telt meg. Köztük volt a barna angyal is. Az ötödik kerék mellé ült.

Szinte fáj a lelkem, ha vissza gondolok irói pályám e napjára. Láttam, látnom kellett tisztán a helyzetet, mert hisz mindenki látta azt, kaczagot az ötödik kerékeu.

Éjtél fele vidám uri compania jött be. Egy közülök a szinésznő másik oldalára ült, Ez többé rá sem nézett a szegény ötödik kerékre. Fel-fel kaczagott s a gazdag udvarlót kaczér kegyekkel halmozta el.

Csak néztem az én szegény öreg Bálintomat mig egyszer fölemelkedett, arcza lázban égett, gyürött kalapját vadul rántotta a szétcsapzott hosszu hajára, s hanggal, melybe reszkető izgatottság, harag, világmegvetés s valami mély elkeseredés keveredett, oda kiáltott a szinésznőnek:

— Isten vele Juliska nagysám!

Ez oda se hallgatva kiáltott utánna, mig udvarlójára hajlott: Szervusz Bálint!

Mi pedig ittunk, mulattunk tovább s reggel mikor álmos szemeimet törülgettem, az iroda szolgát láttam magam előtt s félálomban sokszor még most is ugy teszik, mintha hangját hallanám, a mint megdöbbentőn fülemen át szivem és agyamra dobban szakadozott hangja:

— „Bálint ur — a reporter — az éjszaka — — az ötödik kerék meglőtte magát!“

Pár hónap mulva barátai egyszerü kis sirkövet állittattak sirdombja felé.

Requiescat in pace!

Melléklet a „Debreczeni Ellenőr" decz. 24-iki számához.

— Ilonkát a kis czigányt csókolom, mit visz neki a Jézuska . . . .

De hiszen megirtuk nekik, hogy Ilonka nincs többé, elment a drága lélek, itt hagyott minket hogy öröm, vigasztalás nélkül éljünk tovább.

Es ime mégis itt áll:

— Ilonkát csókolom, mit visz neki a Jézuska . . . .

Mintha a Halhatatlanság angyalának szárnya rebbenését hallanám.

Hogy halt volna meg, hiszen él, hiszen a Jézuskát várja.

Vissza is irtam, hogy Honka csókoltatja, szép dolgokat hozott neki a Jézuska. . .

Csak el tudja olvasni mert nagyon el voltak a levélben mosódva a betük.

Julius.

Hangulat.

Meglehet, hogy ez a szó nagyon rossz czim lesz ennek az ünnepi számba szánt czikknek. De azt hiszem, hogy nagyon rossz maga ez a szó is s mivelhogy cziménél aligha jobb a czikk is, ennyiben legalább meg lesz a harmonia, S már ez magában is nem megvetendő dolog. Hiszen hol van meg manapság a czim és tartalom közötti harmonia? Vajjon minden „méltóságos" ur igazán méltóságos e s a legtöbb „nagyságos" urban ugyan mi nagyot találsz? Az apró lateiner nép tekintetes czime is többnyire már csak azért igaz, mert sovár tekintetével egyre a magosabb és üresebb czimek után kesingózik. De hogy nevének lényege, a tekintély csak tizedrésznyire is megvolna benne, mint volt abban az időben, mikor ettől az osztálytól várta a nemzet minden áspirátiója megvalósulását, mikor a tekintetes urak valóban a nemzet szivének — ura voltak, vezetve a népet nemes nagy küzdelmében kiviván annak, saját karukkal, emberségét, szabadságát. Ma aztán, mikor annyi áldozat árán mindnyájan egyformán szabadok vagyunk egyformán zsákmányolhatjuk egymást, hogy az ádáz harczban a stréberség létráján egy fokkal feljebb vergődhessünk s ha lényegben nem is de legalább egy czafrangos czimmel minden esetre nagyobbak legyünk ilyenformán magunk alatt hagyott s legalább is még egyszer olyan mélyen lenézett ember társainknál. Vanitátum vanitás!

Ön édes magyar népem! Künn a füstölgő kéményü házfedelek alatt, a tél fagyában is nyájas képü; falvaidon most is boldogan ünnepeled-e ezt a szent ünnepet? Nem férkőzött e be hitedbe a kétség egy maró csöppje, mely megmérgezi a hit édes malasztjat? Van-e már ott is, a szalma-födelek alatt, a szerető szivek között zavartalanul hivő boldogság? Nincs nincs és nem lehet többé soha. Hisszünk még mindannyian, fő keressük sátoros — ünnepeken talán még a temp omokat is, mert ugy illik az jónevelésü emberhez még itt benn a városban is. De mi itt a papban már nem az Isten földkent szolgáját látjuk, hanem kritikus észszel a szó müvészetet keressük ihletett ajkán, melyről előbb, oh már igen régen, hivő szivvel csak az Ur örök igazságu igéit lestük, hogy velük szomjuhozó lelkünket az áhitat poharából megitassuk. Megtöltik a nép százok Istennek falusi házát is, de ha több is a hit,a való ájtatosság és jóval kevesebb a világi hivalkodás, ki tagagadhatná, hogy a skepsis hideg fuvalma nem hagyta illetéktelenül a philosophia romboló tartalmával ismeretlen jámbor elméket is? Nem lehet ez immár másképp. Az élet szövevényes viszonyai aggodalommal, gonddal hálózzák be, a mindennapi harczban kifáradt lelkeket, s azok minden csapás után többet vesztenek a vallás egyszerü igazságai iránti áldott fogékonyságukból. — Áldott volt az, mert mi boldogit inkább? Az egyszerü jámbor hit, vagy a töprengő kétkedés? A hit magában hordja a megelégedést, a kétkedés maga az elégedetlenség. S van-e ki ha magát s az emberiséget ámitani nem akarja, nyugodt lélekkel állithatná, hogy a megelégedés általános, hogy az elégedetlenkedés minden téren és a társadalom minden rétegében nem mind nagyobb, mind pusztitóbb mértékben indul terjedésnek? Ezért még ott is, hol az ember ma legtisztább szivvel ünnepli ez Eszme születését, minden lélekbe beférkőzött az ősi tagadás szellemének egy paránya. De hát van-e oka a gondolkodó elménck ezen elégedetlenkedni? Nem a hit és kétség harcza vitte-é az emberiséget mindenha előbbre? Mi teremtett nagyot ha nem az emberi lélek e két ellentétes alkotó elemének örökös küzdelme? Valóban minden nagy korszak kezdetét a létező állapotokkal való elégedetlenség, a skepsis mind magasabbra növő hatalma jellemzi. Csakhogy a világtörténelmi korszakok változásának rugóiként szereplő elégedetlenség és kétely elemeiből korunk legrutabb indulata az egyéni önzés szenvedélye jobbára teljesen hiányzott, kétség és elégedetlenség az emberszeretet nevében rombolt s az emberiségnek épitett. Ma ez mind nem ugy van mindenki önmagáért akar magasabbra emelkedni, hogy ur legyen a társadalomban, hogy magának szolgákat teremtsen, nem azért, hogy magasabb helyen többet használhasson a lentmaradtaknak, hanem hogy a maga hasznát minél közelebbről érje; nem azért hogy minél több szabadságot vivhasson ki másoknak, hanem, hogy a szabadság segedelmével mennél magasabbra jutva annál mélyebb meghajlásra kényszeritse a vele egyenlőknek született, de ügyetlenebb emberi teremtések derekát.

Fenhéjázás az ugorkafára fölkapott társadalmi osztályok servilis hajlongás az utánok tolakodók részéről s mindkétféle népség általános brutalis önzése, ezek „rationalis" korunknak főerényei. A szeretet az emberiség nagy, örök kapcsa meglazulva, szétmállással fenyeget. Az érdek bálványa a szeretett istenét csakugyan kiszoritotta a jászolba. Vajh, vissza fogja-e vivni hatalmát az emberi lelkek fölött?! Hát nem jelszava-é mindemellett korunknak is a humanitás? Nem ruház-e fel ma karácsony estéjén is ország- és világszerte ezer meg ezer árva gyermeket meleg testi ruhával, lábbelivel a jótékonyság? Igaz, és mindezt onnan tudjuk, mert holnap a nagy ünnepi ebéd után dicsérő frázisok között olvashatjuk majd lapunkban X-urnő angyali lelkének jó telleit, az Y ur páratlan áldozatkészségének fényes tanubizonyságát De hol marad az isteni gyermek tanitása, a kinek nevében e sok jót, a jóság divatos apostolai müvelik, hogy ne tudja a te balkezed a mit e jobb kezed cselekszik? A könyet fölszáritjuk talán ma is, de az özvegyek és árvák kisirt szemeit, szenvedő arczát előbb durván közszemlére tesszük, brutális önzéssel cselekedvén a jót és piaczra hurczolván a szegénység szemérmét. Ez ma az emberszeretet divatja. Vanitatum vanitas!

Czégéres világ ez, a merre nézünk mindenfelé. S bizony mennél czifrább a czégér, rendesen annál rosszabb a bor, a mit alatta mérnek. „A világ egy kopott szekér, Haladna, de nem messze ér" igy évődik szebb, jobb idők nagy költője. A kopott szekér ma már czifra batár, afféle „tenn az ernyő, nincsen kas"; haladásában pedig kiméletlenül tiporja el az utjába kerülő lelkeket s a hasonlat különben is megváltozott: a mai világ egy nagy csárda, melyben „magasra törő ifjak" duhajkodnak s melyben a tettetés és hivalkodás üli orgiáit. Mi rosszul esik e dissonans hang a mai ünnepi chorusban, érzem. De az ellentétek ereje sötét hangulatomban engem is tulzásba ragad s miért maradna el a már felsorolt erényeitől századunk végének ez a tulzása, mely minden lépésünket jellemzi, miért vetkezze azt le korának hü gyermeke, ki hitetlen és szentéskedő kortársai közepette pogány létére, talán legtisztábban őrizte meg hitét, a kire talán éppen ezért legnagyobb joggal mondhatja a jól ebédelt ünneplő emberiség a maga emberszeretetének szánakozó mosolyával: „tulzó bolond!" — miért ne legyen meg a maga ünnepi hangulata a magyar irónak is, ki tudvalevőleg a világ minden — népének irodalmában a legfényesebb existentiát biztositathatja magának s a kinél éppen ezért karácsony szent estéjének több joggal senki sem örülhet?!

Sextus.

Országgyülés.

A képviselőház szerdai ülésében nagyon ünnepies volt a hangullat, mert tudomására jött, e miniszt re nök nyilatkozatot fog tenni a ház felosztására nézve. Az ülés elején harmadszor is felolvasták a k re kedelmi szerződést. Az ünnepélyes pillanat 12 órakor állott be, a mikor Szapáry Gyula miniszterelnök beszélni kezdett, az ellenzék gunyos nevetéssel igyekezett őt zavarni. Elmondotta, hogy a korán meginditott választási mozgalmak szükségessé teszik a parlament felosztását, hogy aztán a budget és a reformkérdések nyugodtan tárgyalhatók legyenek.

Az ellenzék részéről szólt Irányi Dániel, erös kifejezésekkel bizonyitgatva, hogy a parlament felosztása törvénytelen. Beöthy Akos a választók ki játszásának és imporlamentásnak nevezte ezt az eljárást. Helfy azt bizonyitgatta, hogy ilyun precredens után az összeülendő parlament nem lesz törvényes. Ugron Gábor felhozott a kormány ellen mindent, a mit csak tudott. Apponyi gróf védekezett az ellen, hogy hamar hozzáfogtak a választási mozgalmakhoz. Végül Szapáry miniszterelnök szólt: védve a kormány álláspontját, mire az ülés délután 2 órakor véget ért, elnapolván magát január hó 4-éig. A ház boldog ünnepeket kivánt az elnöknek s a képviselők távoztak,

A fejlődő Debreczen.

Decz 24.

Debreczen körül gyorsan szaporodnak a nyári lakások. Ami egyformán bizonyit a vagyonosodás és kényelem meg az egészségügy szeretete mellett.

A városkörüli szőlős kertek, különösen a Nagyerdő felé már is megteltek csinosabbnál csinosabb villákkal, melyek diszéül szolgáltak a városnak, kellemes nyaralást nyujtanak a módosabb családoknak és tetemes összegü pénzt itt marasztanak a városban Mert hát az, akinek ilyen nyaralója van, nem szivesen cseréli el, ha csak a házi orvos erősen nem ajánlja, a kárpátok közötti, meg a csehországi fürdői élettel.

Szép dolog is az, ha valakinek saját magának van közelben helyben olyan üdülő kertje, ahová nyáron, a városi hőség elől kimenekülhet, hüs, ózondus, illatos levegőt szivni; ahol az egész család csaknem külön, rendkivüli kiadások mellőzésével eltöltheti a nyarst; ahol nem idegenek közé megy a család, hanem megmarad a régi ismerősök, a, rokonok, a nemzetséghez tartozók körében barátságosan fesztelenül, ahol a saját illatos rózsáiban gyönyörködhetik, saját virágait öntözheti, saját bokrait nyesegetheti a családfő; ahol a gondos gazdasszony a saját konyhakertészetéből szedheti konyhájára az öntermesztette zöldséget és a térje által nevelt fák zamatos gyümölcseivel vendégelheti meg látogatóit.

Nos hát az élet eme kedves nyilvánulására meg van adva az alkalom.

Egy uj nyaraló telep létesitése van lehetővé téve a város közvetlen közelében, a legegészségesebb talajon, melyet fölszáz esztendő óta termékenyitenek egy akáczos erdő őszi lombjai.

Ezen területnek meg van az az előnye is, hogy olcsó és kényelmesen megközelithető mert ott fekszik a helyi vasutnak csak nem a mentén, a nagyerdő felé vezető uthoz közel. Talaja termékeny, egészséges és jó vizü.

A telep felvirágzásának ime ennyi kedvező föltétele, a mihez járul még az is, hogy az eladóvá tett telkek olcsón és kedvező feltételek mellett megszerezhetők.

Falusias, idilli nyári élet honosulhat meg itt, a hol virág fog tenyészni, madárdal zengeni, akácz virág illatárja teszi kellemessé a levegőt, és barátság, atyafiság közelléte jóbarátok gyakori látogatása kedvessé a nyári forró napok eltöltését.

Egyébiránt, akik még többet is kivánnak tudni effelől s akik csinos nyaraló hely boldog tulajdonosai büszke czimére vágynak, ajánljuk azok különös figyelmébe azt a térképet, amelyet egy tervezett nyaraló telepről lapunk mai számában a n. é. közönség tájékoztatása végett nem csekély munkával kiszedttünk.

Apróságok.

Ruy Blastől.

Ugron Gábor hát mégis csak hozzájutott egy kis parázs párbajhoz. — Ha nem engedték Uzeláczczal, vivott Fehérváry miniszterrel.

Érdekes volt beszélgetésök a kibéküles után.

— Hát csak alsó vágást, alsó vágást kegyelmes uram? mondja Ugron.

— Igen, azt akartam. Egy „Kaiserschnittet" feleli Fehérváry.

— Lássa excellenciád, éppen ezért nem fogadtam azt el. Mert én ugyan bemegyek a delegáczióba, de a „Kaiserschnittet" a hasamra még akkor sem fogadnám el, ha „Kaiser- und Königschnittnek a tetszett volna is nevezni.

*

Az országgyülés 21-dik hónapja ül már együtt. Ebben a nóbli-huszonegyben Ugron és Fejérváry húzták be a bankot, mert egyik se lett — fucscs.

*

A képviselő-választások most a télen lesznek. De jó lesz a tisztelt választó polgárnak! A jelöltjöket akár hó-ember alakjában is felállithatják. — Sőt ellen-argumentum gyanánt hó-gurulyával is meghajigálhatják egymást.

*

Bérbe vetük az államtól a fogyasztási adókat. Mégis csak hasznos intézmény az a gyomor! Csak ez tudja lehetővé tenni, hogy rajta kötnek olyan ügyletet, melynél mindkét fél nyer. Nyer az állam, nyor a város, a polgár azonban csak — nyel. Hol ételt, hol italt, hol pedig bosszuságot.

*

Milán ex-király át fogja venni Persiában a perzsa lovasság tanitását és vezetését.

No szervusztok szegény perzsa tisztek! Ha Milán kezeire kerültök, még a komisz kardjaitok is mind a — zálogházba kerülnek.

*

Karácsony előtt egy pár nappal minden szeretnék lenni, csak — posta tiszt nem. Az igaz, hogy posta tiszt máskor se, mert ők a világ munkával elnyomott páriái.

*

Szent-Hubertust, Szent-Flóriánt és más egyéb ilyen becsületes sport-szentet nagyban megünneplik. Hát Szent-Halifakszot miért nem? Remélem, hogy karácsonykor a Szikszay-féle jégen még a református hivek is áldozni fognak ennek a mellőzött szentnek.

*

Nem terem annyi sajt az egész országban, a mennyi sajttakarót készitenek most előfizetési felhivásokból. A főváros és a vidék nagyobb városai waggon-számra szállitják ezeket. Ha ezt nézzük, bezzeg, felvirágzott az irodalom! Most már nem olyan embert kell keresni, a ki könyvet ir, hanem olyat, a ki könyvet nem ad ki. Hej pedig de sokan vannak olyanok, a kik ha már könyvet adnak ki, csupán az — ablakon adnák ki és ne másként.

Szücs István és Kiss József.

A bethlehemi csillag fénye mellett jelent meg a halál sötét alakja, mely városunknak két jeles, érdemekben gazdag fiát kiszólitotta az élők közül; az angyalok karácsonyi énekének örvendező hangjaival gyászénekek vegyül össze szomoruan; mikor a szeretet fejedelmének születését ünnepeljük: temetjük azokat, akik hü követői voltak a szeretet fejedelmének, Krisztusnak és a kiket mi nagyon szerettünk az egyház, a város, a haza javára hosszu éveken keresztül buzgón és nemesen végezett, gyümölcsöző munkálkodásukért. —

Szücs István a magyar tudományos akadémia levelező tagja, Debreczen város történetének megirója, jogtudós és jogtudományi iró, a debreczeni ev. ref. egyház főgondnoka egyházmegyei gondoki ranggal és a debreczeni kollégium helyi gondnoka, a főiskolai gazdasági tanácsának tagja tegnap déli 1 órakor hunyt el. Ezelőtt 10 nappal még ő elnökölt a debreczeni presbiterium azon közgyülésén, amelyen a debreczeni egyház püspökválasztó hat szavazatát Kiss Áronra adta; ma már kihült nemes szivével ott pihen a ravatalon egy hosszu, munkás élet fáradalmai után.

Életrajzi adatait röviden a következőkben foglaljuk össze:

Született Tisza-Derzsen (Heves megyében) 1811 máj. 1-jén. Gimnáziumi, bölcsészeti, jogi és hittani tanulmányait a debreczeni kollégiumban végezte 1834-ben kitünő sikerrel. Ezek végzése után ugyancsak Debreczenben a poétika tanitójául alkalmaztatott; volt szénior is, majd átvette a mezőturi gimnázium igazgatását. — Közben meglátogatta Bécset, Párizst és a németországi akadémiákat. Majd Eperjesre ment joggyakornoknak, ahol 1838-ban letette a közügyvédi vizsgát. 1839—40-ben az udvari kanczelláriánál fogalmazó gyakornok volt, 1841-ben pedig váltóügyvédi vizsgát, tett kitünő sikerrel. — Már előbb 1839-ben a magyar polgári jog tanárául választatott el a debreczeni kollégiumba, amely tanszéket 1840 nov. 1-jén foglalta el. 1848-ban mint nemzetőr százados karddal szolgálta hazáját a csatamezőn. 1846. decz. 16-án a magyar tudományos akadémia törvénytudományi szakosztályában levelező taggá választották szakirodalmi munkáiért. Ugyanekkor lett Szabolcsmegye táblabirájává. — 1857-ben leköszönt tanári állásáról. — Kevés idő multva kinevezték iskolai tanácsossá és a nagyváradi kerület tanfelügyelőjévé. 1862-ben közbiró lett a tiszántuli kerületi táblánál. — 1868-ban a pesti kir. itélő táblához neveztetett ki segédelőadóvá előbbi rangjával. — 1869-ben a debreczeni vegyes birósághál mint rendes birót, két év multva pedig mint debr. kir. törvényszéki birót találjuk. Ezelőtt hat évvel nyugalomba vonult, de csak mint biró; mert nehány hónap multva Sápy Sámuel halála után már a debreczeni ev. ref. egyház fényes főgondnoki székébe ültette a presbiterium. Mint főgondnok elnöke volt a főiskolai gazdasági tanácsnak. O csaknem 80 éves korával bámulatosan fiatalos hévvel és buzgalommal felelt meg terhes feladatának. — E kettős fáradságos minőségében miután azt nem pusztán czimnek tekintette, ujabb nagy érdemeket szerzett magának. Az ő főgondnokságához van füződve, a czegléd utczai templom felépitése, a ref. leány nevelő iskolának felső leányiskolává szervezése; a város 100,000 frtos segélyének megszavazása ref. elemi iskolák épitésére; hatodik lelkészi állomás rendszeresitése; a debreczeni egyház uj szervezetének kidolgozása; valamint a kollegiumban is több nevezetes ujitás és alkotás.

Irodalmi munkássága épen igy emlékezetessé teni az ő nevét. Ifju korában a szépirodalommal foglalkozott. 1833—36-ban a Debreczenben megjelenő Lantban számos verset közölt. Később a jogtudománynyal foglalkozott és az Atheneumban megjelent ily tárgyu dolgozatain kivül, következő nagyobb munkái jelentek meg: „A magyar jogtan jelen állásának a muthozi viszonyairól, s korszerü haladásáról." (Debreczen 1840) „Magyar polgári törvénytudomány Kalauz (u. o. 1844) „Kis törvény vagy népszerü törvény tudomány" (u. o. 1845. II. kiadás 1846) De legmarandandóbban fenntartja ez ő nevét Debreczen sz. kir. város történelme, 3 vaskos kötetben, a melyek 1870-ben, és 1871, jelentek meg Debreczenben. Nagy előszeretettel sok buvárkodás alapján irta meg ő ezt a becses, erősen kálvinista szellemü munkát. Azóta önálló müve azóta tudtukkal csak egy jelent. meg, a debreczeni kaszinó 50 éves története. A helybeli lapokban, igy az Ellenőrben is számos cikke jelent meg. Legutóljára a nyáron, az ő véleménye alapján irtuk meg Debreczen város utczái elnevezéséről közlött czikksorozatunkat, mely ha napirendre kerül ez a kérdés, becses utmutatóul fog szolgálni.

Szücs István kiváló tehetsége és tudományossága rendkivüli nyelv ismerettel is párosult Beszélte a magyar, német, latin, franczia nyelvet; érte te és olvasa a héber, hellen, angol és olasz nyelveket.

Szücs István elhunytáról családja és a debreczeni ev. ref. egyház adott ki gyászjelentést. Temétése deczember 26-dikán szombaton d. e. féltizenegy órakor lesz a kicsapó-utczai 767 sz. háztól a nagy templomban tartandó gyászszertartással.

Ravatalára a városi tanács mai ülése határozatával következő feliratu koszorut tételi: „Debreczen sz. kir. város Szücs Istvánnak, a város története megirójának."

Kiss József Debreczen kir. város és Hajduvármegye kir. tanfelügyelője a másik halottja Debreczennek. A tanügynek egy nagy érdemü, buzgó munkása szállott vele sirba. Betegségét is, az influenzát, melynél régi baja, az asthma is fellépett, épen a debreczeni iskolák látogatása közben kapta.

Kiss József 1829-ben született a szabolcsmegyei Nyir-Madán, ref. szüléktől. Iskoláit Sáros Patakon végezte. Tanult a külföldi egyetemeken is. Volt rektor is régi szokás szerint. 38 éve, hogy a közpályán müködik. Elébb a sárospataki tanitóképezdének volt tanára, majd igazgatója Már mint ilyentől többször kikérte a

közoktatásügyi miniszterium tankönyveknek a birálatát. Br. Eötvös Józsefnek igen kedves embere volt. 1872-ben kineveztek a volt hajdukerület és Szabolcsmegye tanfelügyelőjévé. 1876 ig segitette fejleszteni a két vármegye népiskoláit. Ekkor Debreczen és Hajdumegye tanfelügyelőségét vette át. — Népoktatásunk ujabb nagyfoku fejlődése ő alatta történt. Nincs ezuttal terünk, hogy bővebben méltassuk az ő érdemeit. Elég annyit emlitenünk, hogy az iskolák tanitók száma, a tanügyi budget megkétszereződött Debreczenben és Hajdumegyében 20 év alatt.

Tiz napja, hogy beteg lett s neje és fia, Ernő leggondosabb ápolása sem menthette meg az életnek. Tegnap délben 1 órakor a halál kiragadta szeretetteinek karjai közül. Kis József temetése pénteken d. u. 3. órakor lesz vár-utczai lakásáról. Ravatalára a város ilyen feliratu koszorut helyez: „Debreczen sz. kir. város Kiss Józsefnek, a népnevelés körül szerzett érdemeiért."

Helyi hirek.

Tájekoztató.

A királyi táblán hivatalos órak a segéd és kezelő hivatalokban d. e. 8—12, d. u 2—5 óráig tartatnak. — Az igtató, kiadó hivatal és az irattár a felekuek felvilágositásokat ád hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban nyitva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3—6-ig.

Anyakönyvtár a kollégiumban a közönségnek nyitva pénteken délelőtt 11-től 12-ig.

Muzeum a kollégiumban nyitva van vasárnapon kánt. d. e. 10-től 12-ig.

Szinházban előadások naponta péntek kivételével kezdődnek este 7 órakor.

Nagy sétahangverseny vasárnap és ünnepnapokon d. u. 4 órakor a „Margit fürdő" nagytermében.

Decz 29. Zártkörü thea estély a Margit fürdő disztermében.

Decz. 31. Zion egylet tanczmulatsága a Szikszaiban.

1892 január 2. Vőfélybál a Margit fürdő disztermében.

Január 16. Kefekötő ifjuság bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 20. Timár ifjuság bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 21. A polgári kör bálja a Margit fürdő disztermében,

Január 23. A függetlenségi párt bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 27. A csizmadia ifjuság betegsegélyző egyesületének bálja a Margit fürdő dis termében.

Január 28. Zártkörü theaestély a Margit fürdőben.

Január 30. A szűrszabó ifjuság bálja a Margit fürdőben.

Febr 6. A kőmives iparosok bálja a Margitfürdőben.

Febr, 21. Kereskedő ifjak önképző egylerének 36 éves jubileuma.

Febr. 22. Kerezkedő ifjak jubiláris tánozestélye a Bikában,

Febr 10. A csizmadia ifjuság bálja a Margit fürdőben.

Febr, 25. Zártkörü thea estély a Margitfürdőben,

Febr. 26. Pinczér ifjuság bálja a Margitfürdő disztermében.

Febr 27. Függetlenségi bál a Margit fürdőbeu.

— **Lapunk mai száma** teljes négy iven jelenik meg, kedves olvasóinknak egy egész kötetnyi olvasni valót nyujtva a karácsonyi ünnepek tartamára. Üres, sallangos igéretek helyett most is egyszerüen erre hivatkozunk, mert ebből olvasóink mindegyike láthetja, hogy legjobb igyekezetünkkel, anyagi áldozatok árán is, azon vagyunk s leszünk, hogy olvasóink igényeinek lehető legteljesebb kielégitését nyujtsuk. Itt fekszik előttük ünnepi számunk, mely előkelő irndalmi szinvonalon álló közleményeivel, tartalmasságával sokkal ékesebben beszél mellettünk mint egy nagy rakás fennen hagoztatott, meg nem valósitható igéret, nagyhangu frázis.

Szépirodalmi mellékletünk tartalma a következő:

A mi karácsony esténk. Költemény. *Szabolcska Mihálytól.*
Imádkozzál kis leányom! Rajz. *Szarvas Mariskától.*
A szép Margit. Elbeszélés. *Karczag Vilmostól.*
Karácsony este. Költemény. *Komócsy Józseftől.*
Statárium. Elbeszélés. *Tóth Mórtól.*
Mire jó a házibarát. Elbeszélés. *R. P. O.-tól.*
Nászutunk. Elbeszélés. *Csőregh Gyulától.*
Gyönge kis menyecske . . . Költemény, *E. Kovács Gyulától.*
A fenyvesek közt. Elbeszélés. *Vértesi Arnoldtól.*
Magyar rónánk csalfasága. Rajz. *Kolozsváry Aladártól.*
Költemények. *Gáspár Imrétől.*
Apró képek. Rajzok. *Vértesi Gyulától.*
Szeretett halálig. Beszély. *Thuri Zoltántól.*
Egy kis boszorkány. Elbeszélés. *Galánffy Lajostól.*
A föld halála. Költemény. *Dura Mátétól.*
Az én áldozatom. Rajz. *L. Hornyák Viktortól.*
Földi páradicsom. *László Józseftől.*
Krisztkindli. (Karczolat.) *Ovidtól.*

Főlapunk tartalmából pedig kiemeljük a következő közleményeket:

Karácsony. *Vértesi Gyulától.*
Mikor én ujságiró voltam. *Alexistől.*
A mostoha gyermekek. Dal a főreáliskoláról „*Jöttment*"-től.
Aranyozott diók. Karácsonyi emlékek. *Juliustól.*
Apróságok. *Ruy Blástól.*
Hangulat. *Sextus-tól*
Társadalmi életünk. Irta: *Dr. Sz. S.*
A fejlődő Debreczen.
Próbagyujtás. (Költemény.) *Hegedür Irtvantól.*

Ezeken kivül igen gazdag hirrovat és egyéb közlemények.

— **Isteni tiszteletek.** A karácsony ünnepek alkalmából mindenki egyekszik hálaadóját leróvni az egek urának, minden templomban ünnepies istenitiszteletet tartanak. Az ev. ref. nagytemplomban első napd. e. predikál Kiss Ferencz s. l. agendázik Török Imre vallástanár; a kistemplomban predikál Balogh József s. l. agendázik nt. Kiss Albert lelkész, az uj templomban predikál Elek István s. l, agendázik Báthori Gábor szénior, az ispotály templomban predikál nt. Dicsőfi József lelkész, agendázik Ladányi Gyula. — A ref. egyháznál szokásban van, hogy ilyenkor legátusok predikálnak, A legátusok következő redben fogják ünnopi egyházi beszédeiket mondani: első nap délután; nagy templomban Tóth László esk. fel. kistemplomban Bátori Gábor szenior, uj templomban Kovács Emil es. fel. ispotályi templomban Dézsi Lajos es. fel. Második napdélelött: nagy templomban Bátori Gábor, kis templomban Dézsi Lajos, uj templomban Tóth László, isp. templom Kovács Emil; délután: nagy templom Dézsi Lajos, kistemplom Kovács Emil, ujtemplom Bátori Gábor, i p. templom Tóth László. — A katholikus templomban: holnap az az Karácsony első napján: Reggel 6 órakor „Pásztormise" segédlettel, tartja: t. Makucz Ernő. 9 órakor ünnepélyes szent mise, a 39 dik gyalogezred zenekarának közremüködésével, Czapek Péter karnagy vezetése mellett. — Enekelni fognak zenedei növendékek. Az ünnepi szónoklatot tartja valamint a szent misét is: t. Makucz Ernő káplán, 11 órakor szent mise, tartja t. Eszes Béla káplán. Délután 6 órakor „vesperas" segédlettel, tartja t. Makucz Ernő. Szombaton, az az Karácsony másodnapján: 7 órakor szent mise, tartja t. Taruay Károly káplán. 9 órakor ünnepélyes szent mise; tartják a t. Kegyesrendi atyák. Az ünnepi szónoklatot tartja: t. Tarnay Károly káplán. 11 órakor szent mise, tartja t. Makucz Ernő; d. u. „vesperas" tartja t. Makucz Ernő káplán. Vasárnap 7 órakor sz. mise tartja t. Eszes Béla. 9 órakor ünnepélyes szent mise; tartja t. Makucz Ernő káplán; a szent beszédet mondja t. Eszes Béla káplán. D. u. letenye; tartja t. Makucz Ernő káplán. Az ágost. hitv. ev. egyházban. Az ünnepek alatt az istenti ztelet d, e. 10 órakor kezdődik, d. u. pd. 3 órakor. A délelőtti istentiszteleteken az egyh. beszédet Materny Lajos lelkész tartja, azon esetben pedig ha betegsége ebben gátolná, Leffler Sámuel Nyiregyházáról. Délután az egyház beszédet Kubácska István tartja. Mindkét ünnepnapon az Ur szt. vacsorája ki fog szolgáltatni. Unnep első napján a szokásos évi offertorium lesz a lelkész javára.

— **A szabadelvü párt bálja.** A debreczeni szabadelvü párt a farsang folyamán, — mint eddig tette — jövő évben is rendezni fog táncamulatságot, bizonyosan régi jóhirnevéhez méltó sikerrel. A rendező bizottság, mely városunk java fiatalságából lesz szervezve, vasárnap délelőtt 11 órakor alakul meg a „Bika" szálloda 2. sz. szobájában. A kiszemelt rendező bizottsági tagok a Karácsony ünnepek alatt kapják erre nézve a meghivót. E helyen is kérjük őket, sziveskedjenek a fentebb emlitett helyen és időb n megjelenni.

— **Püspök választás.** A b. szentmártoni és furtai egyházak a bihari egyház megyében, szavazatukat Szabó János békés bánsági esperesre, a n. kállói egyház pedig Kiss Aron szatmári esperesre adták.

— **Magyar ref istenitisztelet Párizsban.** Hangzott-e már a franczia fővárosban magyar egyházi szónoklat, nem tudjuk. Talán első lesz az a magyar istenitisztelet, melyet most karácsony első napján ott tartanak. Szabolcska Mihály költőnk és ev. ref. papjelölt — ki Párisban időz — hivta össze az ünnep első napjára magyar istenitiszteletre a Párisban élő ref. magyarokat. Vannak ott sokan s jól megtelhetik a Hotel Burgund terme, melyben az ájtatosságra összegyülnek.

— **Uj debreczen-sziget-galiczíai vasut.** Lembergből jelentik, hogy Moravetz helytartósági tanácsos elnöklete alatt a bizottság, a melyben a hadügyminiszterium is képviselve volt, megejtette a stanislauvoronienkai vasutvonal trace-revizióját, a mely vonal Máramaros Szigetig és onnan a meglevő pályán Debreczenig vezetne. A tartományi bizottság gazdasági szempontokból a stanislau-bohoradczeny moltkov nadvornei trace mellett nyilatkozott, minek ellenében a bizottság többi tagjai a stanislaubratkowce przerosli trace mellett döntöttek.

— **Városatyák választása.** A tegnapi városi bizottsági tag választásnál délfelé meglehetősen megcsappant az érdeklődés; mert a szavazók gyérebben jelentkeztek délután az urnáknál, mint délelőtt. Látszott hogy kevés sulyt helyeztek az egész választásra. A jelöltek 1. 11 illetőleg 29 és 28 szótöbbséggel győztek, ami bizony nem mutat erőfeszitésre. Péterfián Simonffy István vezette a választást; bizalmiférfiakként Dávidházy Imre, Papp Ferencz, Salánki Ferencz és Kató László müködtek. Beadatott 123 szavazat; megválasztatott Seres András 60 szavazattal, Csáky Gergely 59. Faragó András 2. Szücs László 1. és Tóth Lajos 1 szavazata ellenében. Hatvan-utczán Lengyel Imre volt az elnök; bizalmi férfiak Koszorus Lajos, M. Kiss István és Csobán József. A beadott 145 szavazat közül Szücs László szücsmester kapott 76, Szabó Antal 67 szavazatot, egy szavazat érvénytelen volt, megválasztatott Szücs László. Czegléd-utczán Zádor Lajos vezette a választást; bizalmi férfiakul megneveztettek Ökrös István, Némethy János, Gergely Antal és Horváth István; beadtak 171 szavazatot Dicsőfi József ev. ref. lelkész kapott 101. dr. Bakonyi Samu ügyvéd és hirlapiró 93 szavazatot s igy megválasztattak; Tóth Lajos kapott 73, Ábrahám László 70 szavazatot.

— **Az uj főispáni titkár.** Dr. Medve Zoltán gróf Dégenfeld József, Hajdumegye és Debreczen város főispánja mellé titkárrá kineveztetett.

— **Id. Barcsay István meghalt.** A halál sürün szedi áldozatait. Lapunk zártakor értesülünk, hogy id. Barcsay István Debreczen város nyugalmazott tanácsnoka ma meghalt.

— **Zenés mise soló énekesek.** Holnap 9 órakor a róm. cath. templomban fényes zenés mise lesz. Enekelnek a zenede 3-ad osztályának növendékei Zivuska Ferenczné urnőnek tanitványai s több mükedvelő urak Czapek Péter karnagy ur vezetése mellett. 1I órakor igen szép 2 soló lesz egyik sopran hangra énekli Kuczik Mariska, a másik alt hangra való solót énekli Hirsch Jeni kisasszony.

— **Hangverseny.** A 39. gyalogezred zenekara a Margit-fürdő nagy termében az ünnep mindhárom napján hangverseuyt rendez, melyek négy órakor kezdődnek. Pénteki müsor: 1 Kra sz-induló. 2. Magyar nyitány. 3 Weaner Mádeln. 3. Ala stella confidente. 5. Egyveleg Bánk Bánból. 6. Bosnyák szoló. 7. Gavotte 8. Kar és szextett Luciából. 9. Egyveleg Pünkösd Flórenczben cz. operetteből. Szombati müsor: 1. A két fejü sas alatt induló 2. A banditák 3. Inkognitó-keringő. 4 Árva, dal. 5. Egyveleg Carmenből. 6. Huszárok jönnek! 7. Lola Beath gavotte. 8. Egyveleg. 9. Polka fran. Vasárnapi müsor: 1. Induló. 2. Nyitány a Czigánynö operából. 3. Császár valzer. 4. A vágy. 5. Abránd Tanhäusertől 6. Adj Isten! a Madarászból. 7. Loin du bal! 8. Egyveleg Jonathámból. 9. Hajrá! polka.

— **Karácsonyi ajándék a nőegyleti árvaháznak.** A mily váratlan, ép oly nagybecsü s örök hálára kötelező kitüntetés érte a „jótékony nőegylet" árvaházát az által, hogy fenséges védnöke Stefánnia főherczegnő ő cs. és kir. fensége, udvarmesteri hivatala f. évi decz. hó 18-án kelt leirata kiséretében, a védnöksége alatt álló helybeli árvaház növendékei részére karácsonyi ajándokul 100 azaz egyszáz o. é. forintot méltóztatott legkegyelmesebben adományozni. Valóban ennél szebb s nagyobb becsü karácsonyi ajándékot alig kaphatott volna egyletünk épen most, midőn uj árvaház kör és viszonyok követelte fejlesztésének, nehéz munkája kezdetén áll. Kiváló értékü az már tárgyánál fogva is, de mi azt örök becsüvé teszi azt főleg ama végtelenül megtisztelő figyelem, ama magas megemlékezés, melynek folytán az nyujtva lőn. Mert hiszen, nem minden ékes szónál szebben igazolja-é ez azt, hogy ő fensége, árvaházunk magas pártfogója nem csupán névleg kiván annak védnöke lenni, hanem imé tettekben mutatja azt meg, a midőn kisded intézetünkbe legkegyelmesebb figyelmére méltatva: nemes szive melegét s szerető gondoskodását arra is kiterjeszti. Kell, hogy e magas példa hasson és én reménylem, hogy hatni is fog helyi körökben is és nem kétlem, hogy mig az egyfelől az intézőkre nézve buzgalmuk s munkálkodásuk teljesitésében uj erőforrás leend: addig másfelől teljesen eloszlatja azon netalán létezhető aggályokat, melyek esetleg itt-ott ez intézmény életképessége, — illetve tovább fejlesztésének szükségessége tekintetében felmerülhettek. — Az egylet melyen tisztelt választmánya lesz hivatva, hogy eme magas adományozásért hódolásteljes köszönetét a maga utja és módja szerint fenséges Védnökékez feljutassa, én ez alkalommal, egyebet nem tehetek, mint azt, hogy emez egyletünkbe ért megtiszelő szerencsét addig is a legbensőbb örömmel s a legmélyebb hála érzet kifejezésével köztudomásra hozom. Debreczen 1891. deczember 23. Győry Elek nőegyl. pénztárnok.

— **Lapunkat** mindazoknak kik előfizetni akarnak, de előbb a lapot ismerni akarják, ha ez iránt megkeresik kiadóhivatalunkat, január hó elsejéig azt nekik ingyen küldjük.

— **A dohány lopások**, ezekkel együtt a dohány csempészek ideje is megjött a dohánybeváltások határnapjaival. Ifj. Szunyogh Albert ujfehértói birtokos Körtvélyes nevü tanyáján éjjel felverték a dohánypajtát s onnan elhurczoltak egy mázsa jóféle szüz dohányt. A gyanu bizonyos hadházi hajdu vitézekre irányul. A csendőrség e nyomon el is indult, de se dohányt se tolvajt nem talált.

CSARNOK.

Próbagyújtás.

Beszedezve, összevéve
Karácsonyfa kincse, éke . . .
Gyertyák állnak, aranyszálak,
Vége nincs a csillogásnak.

Jöszte anyjuk, a sok gyertyát
Gyujtsuk is meg . . . senki sem lát . . .
A gyermeknép mostan másutt,
Hogy néz csak ki, nosza lássuk.

Ég a gyertya, illat elszáll,
Csodás ábránd lepve megszáll . . .
A fa fénye szerte átad,
Ködké tépi szét az átnyat.

Mintha messze-messze nyilnék
Fenyfelhők közt fent a mennyég . . .
Felhők közül négy kis angyal
Ránk tekintne fényes ateczal.

Nézzük-nézzük! . . . szemük csillog,
Oh nagy isten, mennyi csillag,
Gyúl ki tendte, végtelenbe
Olvad ez a szegletecske!

. . . Gyertya pereczeg . . . szellő lebben . . .
Látok is még, de imetten,
Lelkemen át halkal szállva
Suhan az emlékek árnya.

Köny kigördül, köny legördül
És a menny eltün' a földtül . . .
Oltsd el, kedves, minden gyertyát,
Az a négy tán akkor nem lát.

Csak mi látjuk a sötétben,
Csak mi látjuk sir ölében . . .
Oh, hogy elég csak egy könycsep,
Hogy elmosson egész mennyet!

Hegedüs István.

Vegyes hirek.

* **Kalandos história.** A lembergi „Dzienik Polszkij" a következő történetet közli, mely most Lembergben közbeszéd tárgyát képezi: Mionczynszki Kázmér lovag, galicziai milliomos állitólag néhány év előtt a döblingi őrültek házában összejátszott egy orvossal és halála hirét költette, ő maga pedig álnév alatt a külföldre ment. Vagyonát Potoczki Nikodém gróf örökölte. Néhány nap előtt azonban Mioczynszki lovag hirtelen megjelent birtokán és azt mondta, hogy csak azért ment a külföldre, hogy meggyőződhessék arról, miként gazdálkodik majd örököse. Az orvos ki elősegitette tervét, nemrég meghalt s igy a lovag ujra az élők sorába léphetett. A történet meglehetősen valószinütlenül hangzik és erősen gyanakszanak, hogy valami csalás van a dologban. Első sorban azt várják, miként fog nyilatkozni a döblingi gyógyintézet Miorczynszki lovag haláláról.

A görög nyelv pótlása. A kultuszminiszteriumban tegnap, vasárnap értekezlet volt, mely azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a gimnáziumok két felső osztályában milyen studiummal pótolják a görög nyelvet. Az értekezlet, melyben Leövey mint tanácsos elnök. Finóczy Ernő igazgató, előadó Ponori Thewrewk Emil, Kármán Mór dr. Radó Antal dr., Alexander Bernát dr., Csengery János és Gyomlay Gyula vettek részt, elhatározta, hogy a jövő iskolai évtől kezdve Csiky Gergely Szofoklesz-forditását, Radó Antalnak egyik Euripidesz forditását és Rákosi Jenőnek A persák forditását fogja olvastatni.

Főszerkesztő és kiadó laptulajdonos:
Vértesi Arnold.
Felelős szerkesztő: Vértesi Gyula.

Nyaraló-telkek eladása a „Séta“ kertben.

Van szerencsém tudomásra hozni, hogy a „Séta“ kertben lévő özvegy Berghoffer Istvánné-féle birtok részt megvéve, annak **akáczczal beerdősitett** területét villa-telkek számára felosztottam s megvételre ajánlom.

Ezen terület, mint az alanti helyszinrajzban is látható, igen alkalmas fekvéssel bir villlatelkek létesitésére, mert elég közel a városhoz, a 12—16 éves befásitás már kész árnyas helyet nyujt az oda települőnek s e mellett még nagymennyiségü felesleges fa marad jó értékesitésre. Az oldalt északra és a háttérben keletre elterülő nagy kiterjedésü majorsági földek mindenkor szabad légmozmást s igy üde levegőt biztositanak a telepnek.

A parcelláris felosztásnál gondoskodtam arról is, hogy kiki egyéni szükségletéhez képest kisebb vagy nagyobb telket szerezhessen meg s hogy minden telekhez a kényelmes hozzáférhetés mindenkorra biztositva legyen a telephez egy 4 öl széles a villa telkek tulajdonába tartozó közlekedő ut terveztetett.

Önmagától következik, hogy ezen betelepülés folytán a közlekedő uton a közbiztonsági intézkedések s a gázvilágitással való ellátás már könnyen kivihető lesz; valamint kilátásba vehető az is, hogy ezen közlekedő út bejáratánál a nagyobb személyforgalom tekintetéből a helyi vasut már a saját érdekében is megálló helyet fog létesiteni.

Ezen villa-telkek eladására, illetve kiosztására nézve értekezni lehet Kardos László czegléd-uiczai üzletében, alkalmas, már kész tervek szerinti villák épitésére ellenben Rőszler R. és Berger I. mérnöki és épitészeti irodájokban Széchényi-u. Steinfeld-ház, d. e. 11—12 óra közt, ahol felosztása s az egyes telkek részletesebb adatai is megszemlélhetők.

Kardos László.

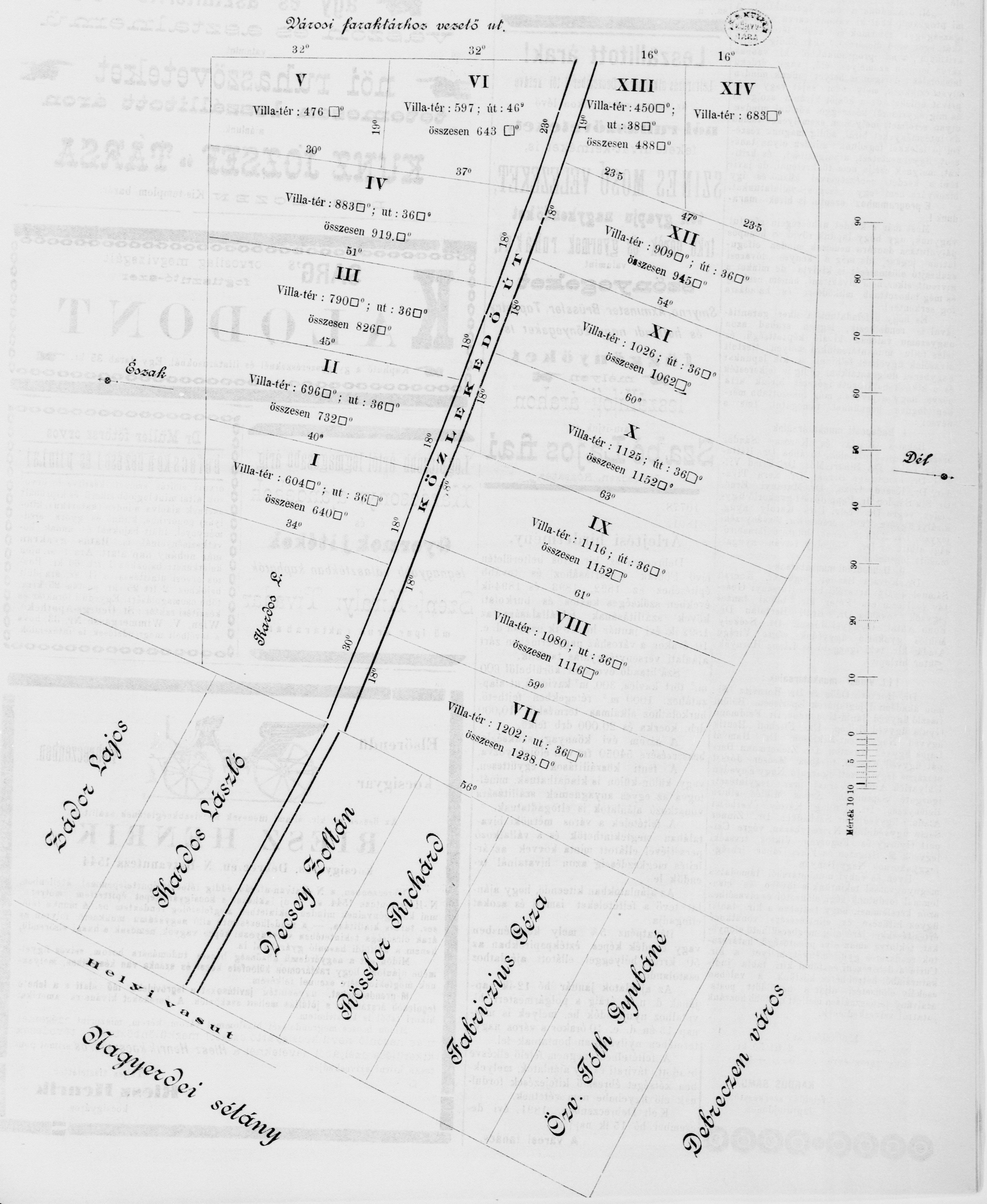

Tiszta selyem Foulard nyomással 1 frt 20 krtól 4 frt 65 krig méterenként (körülbelül 450 különböző minta) egész ruhákra, vagy végszámra portó és vámmentesen megküldetik G. Henneberg (cs. és k. udv. szállító) gyári rak. tárából **Zürich**. Minták postafordultával. Levelekre Svájczba 10 kros bélyeg ragasztandó. (6)

Előfizetési felhivás.

Lapunk első számaiban e szavakkel léptünk a mélyen tisztelt jogász közönség elé:

„Mi óvakodunk a nagy igéretektől! A mi programunkból ki vannak zárva a nagy igazságügyi reformok és azok létesitőinek akár eget verő dicsérése, akár földig sujtó kritikája; a mi programunkból ki vannak zárva minden személyes élü, vagy érdekü felszólalás; de igen is helyet adunk minden olyan czikknek, mely nem saját vagy más privát érdeket, de a közjót kivánja szolgálni és mig egyrészről készséggel közlünk minden olyan sérelmet, mely nem személyeket támad de intézményeket birál, addig magunk részéről jó lélekkel fogadunk minden olyan tanácsot, figyelmeztetést, utbaigazitást, és kritikát, melynek czélja nem tönkretenni, de javitani a kezdet nehézségeivel küzdő és igy bizonyára nem egy hézagos vállalatunkat.

E programmhoz ezentul is hivek maradunk!

Most már a kezdet nehézségein rég tul vagyunk, ugy hogy lapunk rövid 8 hónapos pályafutása daczára nemcsak minden elfogulatlan jogász, de még a kényes fővárosi szaksajtó elösmerését is kivivta de minket a kivivott siker nem elvakitani, hanem csak uj és még tokozottabb müködésre és haladásra fog serkenteni.

Es hogy e feladatunk a siker garantiájával is rendelkezik, legyen szabad azon nagyszámu valóban kiváló képzettségü és jeles tollu munkatársainkra mélyen tisztelt olvasóink figyelmét felhivni, a kik lapunkat nagybecsü dolgozataikkal eddig is felkeresték és a kiknek határozott igéretét birjuk arra nézve, hogy a jövőben még tokozottabb mérben fognak bennünket támogatni. Ime a névsor:

I. Budapesti munkatársaink.

Beksics Gusztáv és Kőrössy Sándor országgyülési képviselök, továbbá Dr. Báttaszéky Lajos, Dr. Bihari Mór, Dr. Fried Vilmos, Dr, Friedmann Bernát, Dr. Kern Tivadar, Dr. Kenedy Géza, Dr. Murányi Ernő. Dr. Sik Sándor, Dr. Papp József gyakorló ügyvédek, végre Dr. Edvi Illés Károly nyug. királyi ügyész, Futó Ferencz kir. törvényszéki jegyző, Dr. Róth Ferencz büntető járásbirósági albiró és Dr. Szokolay István nyugalmazott jogtanár.

II. Debreczeni munkatársak:

Dr. Kovács Sándor jogtanár, Konrád Sámuel királyi trvszéki biró, Harsányi Gusztáv és Kozmiczа Péter kir. táblai tanács jegyzők, továbbá Dr. Brüll Bertalan Dr. Fohn Antal, Gyügyei József. Dr. Székely Miklós gyakorló ügyvédek végre Virágu Aladár kir. tvki igazgató és Láncz Hornyák Viktor hirlapiró.

III. Vidéki munkatársaink:

Dr. Horváth Ödön és Dr. Horovitz Simon akadémiai jogtanárok Eperjesen, Bölöni László ügyvéd Bánffi-Hunyadon, Dr. Feldmann Gyula ügyvéd Zsibón, Dr. Fischoff Henrik ügyvéd Nagy-Szent-Miklóson, Dr. Hamvai Lajos ügyvéd Huszton, Dr. Zichermann Bernát ügyvéd Kassán, továbbá Meosér József országos fegyintézeti igazgató Nagy-Enyeden Uhlyarich Albin (Verus) orsz. fegyintézeti igazgató Sopronban, Képes Miklós albiró Belényesen, Dr. Csillag Károly (Verbőczi Aladár) ügyvédjelölt Szabadkán, Dr. Zinner Samu ügyvédjdlölt Nyiregyházán, végre Czipott György és Fogolyán Viktor trvszéki jegyzők M. Szigeten és Fóris Gábor jrbsági joggyakornok Nagy-Bányán.

Ilyen és ennyi munkatársból támodatva megnyugvással tekintünk a jövőbo és bizalommal fordulunk régi előfizetői és olvasóihoz azon kérelemmel, hogy tekintve a kir. táblai ügyek kitüzése és elinttézésére vonatkozé értesitésekkel járó alig megbecsülhető előnyöket, tekiutve amaz elvi jelentőségü határozatok rendszeres gyüjteményét, melyet a kir. Curia a debreczeni és többi kir. tábla judikaturájából hétről-hétre közlünk, a valóban csekély előfizetési dijat a beküldött postautalvány felhasználása mellett mielőbb hozzánk jutattni sziveskedjenek.

Előfizetési ár:

Fél évre . . . . . 2 frt 50 kr.
Egy egész évre . . 5 „ — „

KARDOS SAMU,
felelős szerkesztő,
laptulajdonos.

Bőr tisztátalanság,

szeplő, bőrküteg, májfolt, rücsök stb. ellen. leghathatósabb gyógyszer:

Bergmann nyirfa-balszamszappana.

egyedül **Bergmann és tsa** által Drezdában 25 és 45 krért kapható Dr. Rothschnek V. Emil gyógyszertárában.

Utczai lakás

kiadó május 1-re

nagy-ujuteza elején az 1708. sz. emeleteshézban és Széchényi-utczán 1812. sz.. a.

Leszállitott árak!

Leltározás alkalmából Deczember 1-től kezdve az összes raktárunkon lévő

női ruhaszöveteket,

fekete divat-kelméket is,

SZINES MOSÓ VELEZEKET,

téli gyapju nagykendőket,

trikó derék és gyermek ruhákat,

valamint

szőnyegeket

Smyrna, Axminster, Brüssler, Tapestry

és hollandi nagyszőnyegeket is,

függönyöket

mélyen

leszállitott árakon

áru-itjuk el,

Szabó Lajos fiai

Debreczen, Rózsatér.

10778.

1891.

Árlejtési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város belterületén lévő Főutak fentartásához és tovább épitéséhez az 1892, 1893 és 1894-ik években szükséges kavics és burkolati kövek szállitásának felvállalására az 1892 ik évi január hó 13-ik napján d. e. 10 órakor a városház nagytermében zárt ajánlati versenytárgyalás tartatik.

Szá'litaadó évenként körülbelől 600 m.³ tört kavics, 300. m³ kavicsos ut alapzatához. 1000 m.³ rétegekben fejthető, burkolathoz alkalmas terméskő, 10,000 drb. koezka és 20.000 drb fejkő.

A három évi kőanyag szükséglet beszerzésére 54050 frt van előirányozva.

A fenti köszáilitások együttesen, vagy külön-külön is kiadathatnak, minélfogva az egyes anyagnemek szállitására vonatkozó ajánlatok is elfogadtatnak.

A feltételek a város mérnöki hivatalában megtekinthetők és a vállalkozó pecsétjével ellátott minta kövvek az árlejtés megkezdéséig azon hivatalnál teendők le.

Az ajánlatokban kiteendő, hogy ajánlat tevő a feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

Bánatpénz 5% mely készpénzben vagy óvadék képes èztékpapirokban az 50 krros bélyeggel ellátott ajánlathoz esatolandó.

Az ajánlatok január hó 12-ik napjának d. u. 5 óráig a polgármesteri hivatalhoz nyujtandók be. melyek is másnap 13-án d. e. 10 órakor a város nagytermében nyilvánosan bontatnak fel.

A feltételnek megnem felelő elkésve beadott, távirati és oly ajánlatok, melyekben kétséget ébresztő kifejezések fordulnak elő figyelmbe nem vétetnek.

Kelt Debreczenben, 1891. évi deczember hó 15 lk napján.

A városi tanács.

A legjobb szer a vizibetegségnek minden neme, ugyszintén annak következményei ellen, mint *sárgaság, tüdőgyuladások, lélegzési nehézségek, májbajok* stb. a hires

HYDROPSIN

(orvosok által ajánlva)

Grobsteins Seeapotheke, Gmunden, Oberösterr.

1 üveg ára gyógymethodussal 1 frt csomagolással 1 frt 20 kr.

Egy a piacz legélénkebb helyén levő

bolthelyiség kiadó.

Értekezhetni e lap kiadóhivatalában.

Egy budapesti nagy üzlet megvétele

által és dusan felszerelt nagyraktárunknak leltár előtti megkissebbitése czéljából

Butorszövet, szőnyeg, függöny,

ágy és asztalteritő

vászon és asztalnemü

valamint

női ruhaszöveteket

tetemesen leszállitott áron

ajánlunk.

KUNZ JÓZSEF & TÁRSA

DEBRECZEN Kis-templom bazár.

SARG'S orvosilag megvizsgált fogtisztitó-szer

KALODONT

Kapható a gyógyszerészeknél és illatárusoknál. Egy darab 35 kr.

Legolcsóbb ártól legmagasabb árig

Karácsonyi ajándékok

és

Gyermek játékok

legnagyobb választékban kaphatók

Szent-Királyi Tivadar

mü ipar áruk raktárában.

Dr Müller főtörzs orvos

befecskendezései és pilulái

orvosi előirás szerint készitve és orvosok által mint legjobb sikerü és kipróbált szernek ajánlva minden (katarrhus, kifolyás) gonorrhoe, kitünő és gyors eredményuyel. Idült bajoknál és annak következményeinél is. **Hatás gyakran már nehány nap alatt.** Ara I. sz. ujon keletkezett bajokhoz 1 frt. 60 kr. Pontos orvosi utasitással a II. sz. ára idült bajokhoz 2 frt 25 kr. postán 25 krral több csomagolásért. Egyedüli főraktár és készitési raktár: **St. George-Apotheke, Wien, V. Wimmergasse Nr. 33,** hova a levélbeli megrendelések is intézendők.

Elsőrendü kocsigyár

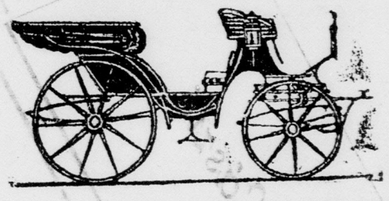

Debreczenben.

Az összes m. kir. ál'ami ménesek kocsiszükségletének szállitója.

RIESZ HENRIK

kocsigyáros, Debreczen, N.-Hatvanutcza 1544.

Debreczenben, a N.-Hatvan-utczán eddig létezett ipartelepemmel átellenben, N.-Hatvan-utcza 1544. sz. a. uj lakházat s kocsigyártelepet épittettem melyet a mai kor igényeinek minden tekintetben megfelelőleg rendeztem be. A munka izléses, tartós kiállitása, — a rendelkezésemre álló nagyszámu munkaerő folytán az árak olcsósága tekintetében versenyezni képes vagyok, nemcsak a hazai elsörendü, hanem a külföldi hasonló gyárakkal is.

Midőn ezt a nagyérdemü közönség becses tudomására hozom, szives figyelmébe ajánlom, hogy **raktáromon különféle kocsi és szánka van készletben,** melyeknek megtekintésére ezennel felkérem.

Megrendeléseket, ugyszintén **javitásokat a legrövidebb idő alatt s a lehető legolcsóbb árszámitás s jótállás** mellett eszközlök. A kerekeket kivánatra amerikai hikori fából is készithetem.

Midőn becses megrendelését bizalommal várom, kérem, miszerint czégemet más hasonló nevü kocsigyártó czégtől megkülönböztetni s tévedések kikerülése czéljából leveleknél a ***Riesz Henrik kocsigyáros*** szimet pontosan kiirni sziveskedjék.

Teljes tisztelettel

Riesz Henrik

kocsigyáros.

Legnemesebb karácsonyi és uj évi

ajándèkokat

ajánl

a nagyérdemü közönségnek u. m. **friss**

élö virágokból

finom izlésü összeállitásban **mellcsokrok, fejdiszek, kézi és asztali csokrok, élö koszoruk, diszitett virág kosarak, állványok, makart csokrokat** mindenféle formában, továbbá szobai **disz növényeket, pálmákat, fikuszt** és sok másféle **nyilló virágokat** legszolidabb árak mellett. Nagy választékban kaphatók naponta egész télen át. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. Becses pártfogásért esedezve, vagyok teljes tisztelettel

Paczelt János

mag és virág üzlete Kis templom bazár épületben Debreczenben.

Kwizda köszvényfolyadèka

fájdalom csillapitó szer

kösvèny rehuma és idegbaj ellen.

Ezen szer ficzamodásoknál, az izom és inak bénaságánál, görcsöknél (bokagörcs) idegfájdalmaknál, is de különösen erösitönek nagy strapák előtt és után, valamint hosszu meneteknél kitünően használható.

Egy üveg ára 1 fr.

Kwizda Alveolar fogcsepjei 1 üvegcse 50 kr.
Kwizda hajszesze. 1 üvegcse 50 kr.
Kwizda tyukszem tapasza. 1 doboz 35, 70 kr.
Kwizda tyukszem és szemölcs folyadéka 1 üvegcse 35 kr.
Kwizda francz. sósborszesze. 1 üveg 85 kr.
Kwizda Alveolar-szájvize. 1 üvegcse 40 kr.
Kwizda utifüje. 1 üvegcse 35 kr.
Kwizda Alveolar-fogpszertája. 1 porczellan doboz 70 kr.

Kwizda hagymakenöcse 1 tégely 80 kr.

Csak akkor valódi, ha rajta a mellékelt védjegy látható. Kapható minden gyógysertárban. Naponta postai sétküldés a főraktár által

Kreisapotheke Korneuburg bei Wien

Kwizda János Ferencz. 3

Szelvényszám 436.
Ezen szelvény beküldése után, ingyen küldjük a **Toilettetitkok** czimü füzetet, melynek ára különben 25 kr.

Dr. Spizer-féle

Arczkenöcsöt . . . 35 kr.
Mosdóvizet . . . . 40 „
Salvátor-szappant . 50 „
Lyoni rizslisztet 50—80 „

megtisztitják az arczot minden pörsenéstől, szeplötől, foltoktól stb.

Kézpasztánktól

3 nap alatt minden kéz gyengéd és fehér lesz . . . 60 kr.

Csak akkor valódi, ha az itt látható védjegygyel és a teljes névvel **Julius Rosenfeld** ellátva van.

Figyeljen a teljes czimre!!

mert különben értéktelen és káros szereket kap, miáltal **az arcz el van rontva.**

Raktár Debreczenben: **Tòth B. Dr. Rothsehnek V. Emil, Muraközy L. Mihálovics I. Balázs Ö.** uraknál

Gyár és szétküldési raktár:
Salvator gyógyszer Rosenfeld Gyula Nasicban, Eszék mellett.

Ismét elárusitòknak a legmagasabb engedmény.

3 frton felül bérmentett. Csomagok 1 frton alul nem küldetnek. Csomagolás nem számittatik.

Karàcsonyi és Ujévi

ajándékoknak,

valamint minden más alkalmi meglepetésekre hasznos és czélszerü

Porczellán, Chinaezüst, Bronce és Majolika ujdonságok.

Ditmár, Brünner, és hazai gyártmányu:

aszfalt- és függölámpák, nap- és villámégökkel.

Porczellán-, Ét-, Kávé-, Thea,

ugyszinte mindennemü

üveg-, ivó- és likör-készleteket nagyválasztékban

ajanl

Kaszanyitzky Endre

előbb **KUHINKA I. K. DEBRECZENBEN.**

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesittetnek. — Arj-gyzékekkel kivánatra bérmentve szolgálok.

A legjobb világhirü szájviz.

!! Orvosilag megviszgálva és rendelve !!

40 éves jó hrnév! Száj és fogbetegségek u. m. a fogak tágulása, fogfájások, gyuladások, daganatok, a száj kellemetlen szaga vérző foghus, fogkő lerakodás, legb tosabban meggátoltatnak a világhirü valódi cs. és királyi udvari fogorvos

Dr. POPP Anatherin-szájvizének

naponta való használata által.

Tetemesen nagyobb palaczkokban 50 kr., 1 frt és 1 frt 40 krral.

mely óv szerül szolgál minden denféle fogfájás és szájbetegség ellen, jónak bizonyult torok öblögetö az idült torokbajoknái — s nelkülözhetlen az ásványvizek használatánál s a dr. POPP-féle fogpor vagy fogpaszta egyidejü használata mellett, mindenkor egészéges,s szép fogak nyerhetök.

Dr. POPPféle **foglomba**, az odvas fogaknak kitömésére, Dr Popp-féle növény-szappan mindennemü börküteg ellen különösen fürdök számára, Dr, Poppféle napraforgó virágolajszappan, Vénusszappan, a jelenleg legjobb s legfinomabb pipere divatszappanai s a bör finomitási tekintetében föllülmulhatlanok.

Arak: Anatherin fogpaszta szelenczékben 1 frt 22 kr., illatos fogpaszta 35 kr. fogpor 63 kr. fogalom 1 frt, növényszappan 30 kr. napraforgó virágolajszappan 40 kr. Vénus szappan 50 kr.

A hamisitott Anatherin szájviz megvételétöl, mely a vegyelemzés szerint a fogakra káros hatással van, mindenki határozottan óvakodjék.

Kaphatók: Bécsben I. Bognergasse 2., valamint Debreczenben: Tóth Béla (föraktár) Dr. Rothschuck V. E., Balázs A. Mihálovits István, Muraközy L. örökösei Örvényi Ottó, Szilágyi P. M., Tamássy Béla, Füleky P. urak gyógyszertárában, ugyszinte SzentKirályi Tivadar Csanak J. és Schwartz B. urak üzleteiben és Magyarország minden gyógyszertárában, gyógyfüszerüzletében és illatszer kereskedésében.

Kérjük határozottan Dr. Popp gyártmányait és ne fogadjunk másokat.

Debreczeni és Budwieszi gyártmányu

agyagkályhák

Dolhai, Chiznovizi Nadrági és Friedlandi

vaskályhák

fa- és szén-fütésre,

szabályozható köpeny és Meidingi-kályhák

aczél vagy zománczos köpennyel.

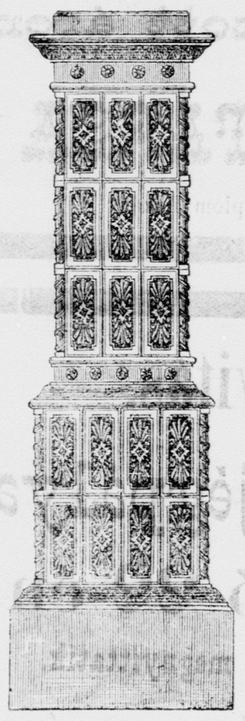

Legnagyobb raktár korcsolyákban.

Halifax, Merkur, Matador és Rohonczy

rendszerekben, sima palirozott és állanyozott (nikl) kivitelben.

Tengeri-kézi-morzsolók

különféle rendszerek szerint.

Tánczos R.-féle szabadalmazott (patent) tüzmenten betörés ellen biztositott

pènszekrènyek és kazeták

egyedüli képviselete

TÓTH GYULA

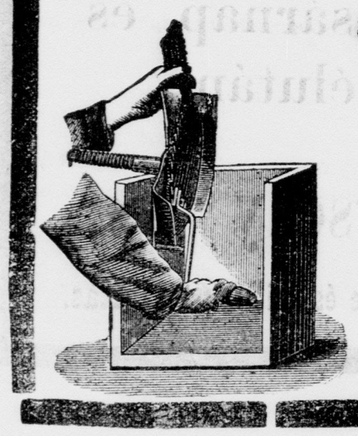

előbb TÓTH LAJOS és TÁRSA,
vasáru üzletében DEBRECZEN,
A VÁROSHÁZA SARKAN.

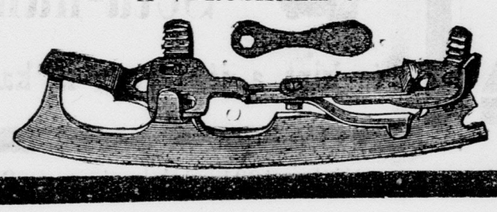

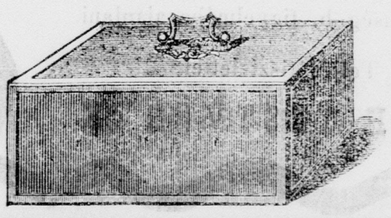

Tölsner Adolf
cs. és kir.
tekeasztalgyára

BÈCS, Rampersdorfgasse 7. sz.

ajánlja legujabb szerkezetü

szaba d. forgahatói tekeasztalai

valamint uj és használt tekeasztalok és kávèházi eszközök nagy raktárát.

Üj! Üj! Üj!

TATA-TÓVÁROSI
MAGYAR

SPORT-FLUID

üditö, erösitö és gyógyitó folyadék

lovak számára.

Ezen saját találmányu és védjegygyel ellátott **tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid**, hirneves állatorvosok, tapasztalt lótenyésztök és kiválókép lóidomitók (trainerek) által ajánlva és 20 év óta legsikeresebb eredménynyel kipróbálva és szerfölött kitünőnek találva.

Sportmainek és lótenyésztöknek.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid fokozza a ló erejét, munkára való képességét, kitartó és gyors futó képességet ad, és a futó izmokat erösitvén, serénységet és tüzességet nyer a ló.

Beteg lovaknál használva felülmulhatlan hatása van: **kehességnél, étvágyhiánynál, kólikánál, birkák és csikók vérhasa** ellen. **Bénulásoknál. Bicsakolásnál, csüd, pata vagy vállficzamodásnál. Intágulás, — rheumaticus sántitás-nál. Lapoczka és gerinczbénulásnál, szélhüdés vagy letörés esetelben. Sebesülés, törés vagy varasodásra.**

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid **embereknél** erös hatásánál fogva kiváló sikerrel alkalmaztatik makacs **köszvényes szaggatások ellen.**

A tata-tóvárosi magyar sport-Fluid a legkitünöbb használati utasitással van ellátva.

Felülmulhatlan jó hatása és olcsó áránál fogva a legjobban ajánlható restitutins-Fluid állandó használatra.

Gazdálkodók és lótenyésztök figyelmébe.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid központi **szétküldési raktára** a feltaláló és tulajdonos:

Karika Béla

gyógyszerész és vegyészeti laboratoriumából

TATA.

Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Nagyban vevök és viszont eladóknak **engedmény.**

Sürgöny czim: „Angyal"-gyógyszertár Tata.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni

MARGIT FÜRDŐ

INTÉZETBEN

1892, év január hó 1-jére

a rendfentartásra nézve

Egy ellenőri állás rendszeresittetik

Pályázhat illő javadalmazás mellett minden 30—60 éves, jó bizonyitványokkal biró intelligens férfi.

Jelentkezhetni a Margitfürdő irodában.

Dr. Benedek Ignácz

az összes orvostudományok tudora

RENDEL (reg. 8—9-ig / d. u. 2—3-ig

Lakik: Szent-Anna utcza 2264. sz.

KOHN HENRIK Debreczen,

FŐ-ÜZLET KENYÉR-PIACZ 12. FIOK-ÜZLET 1712.

Ajánlja ujonnan berendezett **füszeranyag és festékáru** raktárát nagyban és kicsinyben.

Chinai pecco, Mandarin, Orosz, karaván és a legfinomabb Császár keverék teákat.

Legfinomabb Sajtokat, Caviárt és halat. — Angol, Cuba, Jamaika és Ananász rumot.

Kltünő Tea-süteményt.

CZITROMOT és NARANCSOT a legolcsóbb forrásból.

Valódi amerikai és belföldi petroleom nagy raktára.

Hósó és egészfehér, darált sót.

Szepességi főzeléket, boszniai szilvát, lekvárt, **a legolcsóbb ár mellett.**

KARÁCSONYI és UJÉVI AJANDÉKRA

finom PEZSGŐ borokat 2 forinttól feljebb.

RUMBOLD B.

czim- és czimer-festészeti, papirmasé müvek, zászló és diszitési czikkek gyára

Alapittatott 1842.

Czim- és czimer-festészeti tárgyak,

családi czimerek,

kamarási táblák és családfák összeállitassa és müfestése,

plasztikus papirpép-müvek

Választási zászlók és jelvenyek.

Mennyezet-diszitmények (rosetták) és diszitési tárgyak, kölcsön és eladási árban.

Disitések ünnepélyekhez.

GYÁR. külső váczi ut 1722. Telefon. 907.

IRODA. IV., muzeum körut 13. Telefon. 52—09.

Uj üzlet megnyitás!

Tóth Testvérek

DEBRECZEN, Czegléd-utcza városház épület.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget értesiteni, miszerint olyo hó 21-én itteni

női és férfi divat üzletünket

egybekötve

kész női felsök raktárral és noi szabósággal

megnyitjuk.

Tapasztalatainkat több mint 15 éven át Budapesten és Bécsben szerezve, női szabómühelyünket legjobb erőkkel ellátva — azon kellemes helyzetben leszünk, hogy a nagyérdemü közönséget teljesen izlése szerint szolgálhatjuk ki.

Fősulyt fektetünk a jóminőségü és izléses divatczikkekre, melyeket már mint

karácsonyi és ujévi ajándéktárgyakat

A LEGOLCSOBB ÁRAK MELLETT

van szerencsénk a nagyérdemü közönség b. figyelmébe ajánlani.

Teljes tisztelettel

TÓTH TESTVÉREK.

UJONNAN HERENDEZETT

gyapjuszövet-raktár.

VALÓDI FRANCZIA és ANGOL SZÖVETEK.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a helybel ipiaczon egy rég tapasztalt hiányt pótlandó, a már közel 50 év óta fennálló

posztó-nagykereskedésünkben

egy a mai igényeknek minden tekintetben megfelelő

kicsinybeni eladási osztályt

rendeztünk be, melyet, sem fáradságot, sem nagyobb befektetést nem kimélve,

a legujabb divatu valódi „ANGOL FRANCZIA

és az általunk itt meghonositott

Brassói, ujabban pedig Gácsi

gyapjuszövetekkel

felette dus választékban ellátván, ezeket minden versenyt kizáró

eredeti gyári árakban

fogjuk árusitani. Különös sulyt fogunk arra fektetni, hogy a n. é. közönség igényei nemcsak a legjobb és legujabb divatu szövetek beszerzése, hanem legolcsóbban jegyzett gyári árak folytán észlelhető nagyobb megtakaritások által minden tekintetben kielégittessenek.

Ezen ujabbi vállalatunkat a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlva, maradtunk kiváló tisztelettel

Biedermann E. és Fia

posztó nagykereskedők.

tiszta gyapjuból készült brassói és gácsi szövetek.

Nagy raktár valódi szinü egyenruházati és liberia szövetekben.

Egy budapesti nagy üzlet megvétele

által és dusan felszerelt nagyraktárunknak leltár előtti megkissebbitése czéljából

Butorszövet, szőnyeg, függöny,

ágy és asztalteritő

vászon és asztalnemü

valamint

női ruhaszöveteket

tetemesen leszállitott áron

ajánlunk.

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA

DEBRECZEN Kis-templom bazár.

Jégpálya megnyitás.

A „Margit"-fürdö jégpálya

Kedden folyò hó 22-én

a nagyérdemü közönség használatára megnyittatik.

Minden ünnep, vasárnap és csütörtökön délután

bent a teremben

Séta-hangverseny

és kint a jégpályán is katona-zene és villanyvilágitás.

Debreczen Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr" könyvnyomdájában 1891. Széchenyi-utcza SIMON-ház.

A „DEBRECZENI ELLENŐR"

KARÁCSONYFÁJA.

A mi karácsony esténk.

Óh az a mi karácsony esténk,
Igazi, szent ünnep vala.
Ott volt velünk tán Bethlehemnek
Minden jó égi angyala.
És szieről-szivre ott repesték,
Mosolygón, ártatlan-fehéren . . .
Jobb földbe ige sohsem eshet:
Mint itt, e kis család körében,
Krisztus urunknak áldott születésén.

Hogy áradt ajkunkról ez ének.
A félhomály már ott lelé,
S nagy boldogan, egygyé fogózva,
Szállt, szállt a nyitott menny felé.
S mig kis szobánkba béderengett
Az alkonyat, s a hó világa:
Ugy tetszett: mintha Betlehemnek
Ovezne fényes pusztasága,
Krisztus urunknak áldott születésén.

A nagy karosszék zsámolyánál,
Hogy lestük az arany regét,
Mely jó anyánk ajkán szövődve:
Mirólunk vette ihletét!
Most elborult arczunk haraggal,
Majd ujjongó örömre festett:
Nyitott szemmel, nyitott ajakkal,
Követve némán a mik estek:
Krisztus urunknak áldott születésén.

És közben ah, mily szent gyönyörrel
Kutattuk végig az eget,
Álmélkodó szemmel keresvén,
Vezérlő csillag tégedet!
És hogy kigyult kis mécs világunk,
Meg is lelénk: — anyám szemében,
És csüggve rajta föltaláltuk,
— Keletnek három bölcse-képen —
Krisztus urunknak áldott születését!

. . . Jer, jer ölelj át ujra engem,
Karácsony est bübája, te!
Jer, járja lelkem' most is ugy át
Csodáid édes ihlete.
Töröld le a közönyt szivemről,
Mit a világban ráleheltek.
Emelj ki e fásult tömegből,
Hadd leggek én örökre gyermek:
Krisztus urunknak áldott születésén.

(Páris.) *Szabolcska Mihály.*

Imádkozzál kis leányom!

Irta:

Szarvas Mariska.

. . . Elfáradtunk kissé, leheveredtünk tehát a hervadó füben, mely tele volt kései virágokkal, tele hullatva bronzpiros és sárguló levelekkel . . . kis nővérem kötényéből kihullott a sok őszi vadvirág, és szétterült a piczike dombon, innét nézett reánk reszketve haldokolva, minden egyes kis szála.

Halkan zugott a kis erdő, rezgett az aranyszinben játszó levéltenger, megülte az őszi fény, átszürődött a ritkuló lombokon, futó vonalakat rajzolva a beteg hervadó fü szőnyegre, a kis tóra mely ott pihent csendesen nyugodtan virág-szegélyes medrében.

Ezt a kis tavat szürkés hullámu vizével, nagyon szerettem! Élénk képzelő tehetségem annyi tüneményes dolgot össze képzelt róla . . . belenéztem a vizgyürükbe, amint aranyos csillámmal tova szökelt, bele néztem s kerestem benne a vizitündérek palotáját, melynek kristály falait sürüen befutotta a fehér vizirózsa . . . igy mesélték . . . igy dalolták . . . nekem . . .

Nem igen törődtünk azon az estén sem a kis tóval, sem a vizitündérekkel, tünődve néztünk egymásra . . . alkonyult ugyan, de még kora az idő ahoz, hogy abban hagyjuk a játékot . . . de hát mit játszunk?

Volt ma már minden!

Üztünk lepkéket a barnás messze futó ugartáblákon, hajigáltunk a partról fényes köveket a tó vizébe, szólitgattuk a bugó hamvas vadgalambot az erdő mélyén . . .

Ugyan hát mit lehetne még? . . .

Végre rövid tépelődés, gondolkodás után megtaláltam.

Arczom kipirult ebben a gondolatban, lelkesitő hatással volt reám mint valamely nagy eszme, mely hirtelenében támad, aztán mindinkább tért foglal a lélekben!

— Halottast játszunk!

Milyen szép az!

Csak nem régiben láttuk mikor a kis Annuskát temették, s mi titokban megnéztük piczi virágos ravatalát, sokszor-sokszor eszembe jutott azóta az a piczi viaszsárga arcz, becsukott szemeivel egybekulcsolt apró vékony kezeivel, melyekben erös illatu virág lankadozott . . .

Most igy mi is!

Szaporán neki fogtunk egy kis ravatal készitéséhez, meghintettük szagos ezüstszinü mentával, lilaszinü kakukfüvel, melyek közé oda vegyült a „kenyérbél" sárga csillag alaku virága.

Kis nővérem csendesen feküdt az illatos gyep-ágyra, egybe kucsolta kezét, mint Annuska, aczélbarna szemeire ráborultak a szép sötét pillák, meg se moczczant.

Leoldtam fehér moll kendőmet s csendesen reá boritottam mozdulatlan kis nővéremre, aztán letérdeltem mellé. . . .

Ekközben beállt az est.

Édes anyám mindenütt keresett bennünket . . . . a nagy ebédlőben régen meggyujtották már a fehér ellenzővel fedett lámpát, fénye kihatolt a lebocsátott függönyökön, ugy látszott a távlatból, mint egy folyton reszkető óriási csillag!

Néztem . . . néztem mig az a piros fény valósággal vibrálni kezdett szemeim előtt, majd szétengedt, majd ismét összefutott egy pontba s tüzpirosan égett.

Sajátságos félelem szállta meg szivemet!

A vidék körrajzait elfedte a homály, a nádas olyan félelmet gerjesztőn zugott, s minthogyha a vizbe hajló görbe füzfák mind-mind felém közeledtek volna előre nyujtott karokkal.

„Kelj fel Belluska! Szólitottam meg remegő hangon kis nővéremet, kelj fel, keresnek bennünket, meg aztán igen nagyon félek! . . .

Semmi válasz.

Szivem kinosan elszorult . . . valósággal elfogott a remegés, félelem . . . hiába volt minden, kis nővérem mozdulatlanul feküd a hervadó virágokon s ép oly csendesnek oly sápadtnak látszott mint Annuska.

. . . . Hangosan felzokogtam . . . s oda huzódtam fázós reszketéssel kicsi nővérem mellé . . .

— Mit csináltatok itt?

— Halottast játszottunk édes anyám, és most a Belluska nem akar többé — föl-ébredni! . . .

Anyám lehajolt, karjaiba emelte kis nővéremet, a ki csak a kivilágitott ebédlőben ébredt fel — álmából . . .

Megdörzsölte szemét, főfájásról panaszkodott, nem kivánt se inni se enni, lefektették . .

Én reám azonban kimondta édesapám az itéletet, hogy egyedül kell maradnom lefekvésig a gyermek szobában, amiért ilyen borzalmas játékot mertem inditványozni.

Nem ellenezte senki — még nagymama is, aki egyébként a „védő" szerepét szokta játszani, haragudhatott szörnyen, mert fel sem emelte tekintetét a gyorsan mozgó fényes kötőtükről, csak szemüvegét igazitotta minduntalan reszkető kezével.

Szomoruan, magánosan töltöttem az egész estét, mig a lefekvés ideje elkövetkezett, lecsüggesztett fővel léptem szüleimhez, hogy „jó éjszakát" kivánjak nekik.

Azonban szigoruan elutasitottak!

„Nem kell! Nem kell!"

Mennyire megfájdult a szivem!

Nem birtam megnyugodni i

Hiányzott anyám csókja s édes megintő figyelmeztető megjegyzése, melyet minden este is elmondott, mindég és mindég.

„Imádkozzál kis leányom!"

Fejemet bele temettem a párnákba, nem akartam látni, hallani semmit, s mégis láttam, hallottam annyi minden rémeset, amit egy felizgatott gyermeki képzelő tehetség láthat, sejthet egy magános sötét szobában!

Félni kezdtem a merev csendességtől, melynek némaságát csupán a nyitva feledett kert ajtó időközönkénti nyikorgása zavarta meg . . . s azok a falakon kergetőző árnyak! Hány féle rémes alakot öltöttek . . . szivem megdobbant ismét lázasan, egyszerre csak hangosan felzokogtam!

Elmult pár percz . . . azután gyenge világosság, keskeny sárga fényvonal lopódzott kis szobámba . . . lehunytam szemeimet.

Két lágy finom kéz érintette meg homlokomat egy forró könnycsepp hullott arczomra, azután édesen, halkan, szólitott anyám, „Imádkozzál kis leányom!"

Ama nehéz érzelem eltünt a szivemből . . . szétfoszlottak a kisérő alakok, mosolygó holdsugár hintette be szelid fényét az — ablakon, édes zsongást hallottam a levegőben, szemeim lecsukódtak . . .

Szálltak az évek!

Azóta sokszor és sok virágot nevelt a kis erdő, a vén füzek azok — azok már kidőltek . . . másként minden ugy van ahogy volt, de két kis lányka sem játszik már a füves dombtetőn! . . . Az élet rég elfeledtette velük ama keserü emlékü estét, a kis zugó fenyvest s a hamvas hullámu kis tavat az erdő alján.

Egészen más este volt az amelyikről most beszélek, mely feléled emlékezetemben mindannyiszor valahányszor, meghallom a harangok ünnepélyes hangját, melylyel a legszebb ünnepet hirdetik . . .

Karácsony este volt

Valami különöset, magasztosat lehetett érezni a levegőben, mely szétterjedt s belopódzott a szivekbe, reményt hintett a csüggedő lelkébe, beszélt neki igéretről — mely beváltatik, — megváltásról mely üdvöt hoz!

Nem éreztem én abból semmit! Szomoru gondolatok foglalkoztatták lelkemet . . sohse éreztem jobban az egyedüliséget soha olyan hidegséget, a szivem körül mint azon az estén . . . Üresnek tartalmatlannak, láttam az életet, mely nem nyujt semmit, de semmit, mily tehetetlen a lélek, mely hisz, remél s tele van ábrándokkal, a szív mely ég, csügged, hevül felváltva, mig . . . mig aztán az élet, a valóság, lassan-lassan, megnyirbálja a lélek szárnyát, elaltatja, eltompitja, a vágyat a szivben! . . .

Bágyadt csüggedés fogott el . . .

Az apró házak fényes kis ablakain átszürődött a kettős mécs világ, melyet itt-ott már gyujtogatni kezdtek . . . a távolban ott fehérlett a falucskát határló hegyláncz, czukorsüveg alaku, fényes kupjával.

Lassankint elcsendesült az utcza, elhaltak a különféle hangok, tompa nesztelenség ülte meg a falut, csak néha csattant meg egy-egy zár . . . vagy ajtó.

Álmodozva némán áltam ott az est csendjében, mely semmi vigasztalót nem nyujtott, vagy mutatott, lelkemből kezdett tünni minden fogalom, szivemre ama nehéz nyomasztó érzelem borult, mely a kétségbeesést előzi meg . . .

Ekkor történt valami!

Kopott öltönyü fiatal asszony közelgett, egy fázó, siró kis gyermekkel, aki oda hajtotta, halvány remegő kis arczát édes anyja vállaira . . . sietve igyekeztek előre, de e pillanatban megkondultak a harangok.

A fiatal asszony hirtelen megállott az ut közepén . . . egymásba kulcsolta a gyermek hidegtől szederjes kis kezét, aztán figyelmeztette az ünnepélyes harangszóra, mely mély bugással verte át az érczes esti levegőt.

„Imádkozzál kis leányom!"

. . . Égő könyek rohantak arczomon végig . . . a pusztuló merev vidék csodás szinben ragyogott fel előttem.

Mint hogyha távolban nyiló de jól ismert virágok illata röppent volna felém, s a lelkemre boruló homály oszladozni kezdett . . . sajátszerü fény gyult ki lelkemben, ünnepélyes hangok fogtak körül, melyek egyesültek a harangok bugásával . . .

Meghajtottam fejemet . . . homlokomon ott éreztem ujra sok-sok év után azt a könycseppet mely vissza adta édes gyermek álmaimat . . . most már megértettem azt a hangot, mely a karácsonyi harangok zugásában reszketett, mely felemeli a csüggedt lelket — beszél igéretről és — megváltásról!

A szép Margit.

Irta: Karczag Vilmos.

I.

Tegnap találkoztam egy kedves régi jó barátommal, a ki Braziliából került haza.

Mintegy három év előtt vándorolt ki; azonkivül, hogy egy-két levelet irt Amerikából, — ez idő alatt alig hallottam hirét.

Elbeszélte, hogy minő sors vezette ki őt Braziliába, hogyan jutott ki, miként került haza, minő viszontagságokon ment keresztül. Mindez igen érdekes útleirás lehetne, de már én csak azokat a dolgokat mondom el, a melyek történetemre vonatkoznak.

Hosszu, hosszu beszélgetésünk közben azt kérdeztem az én világlátott barátomtól, hogy: találkozott-e kint sok magyar emberrel?

Ezt felelte:

— Oh, igen sokkal, különösen az északamerikai Unió-államokban. New-Yorkban ezrivel van a magyar ember. Elvétve mindenütt talál az ember egyet-kettőt. Legtöbbje nyomoruságosan él, napszámban dolgozik, még azok is, a kik itthon nem végeztek volna hasonló munkát. A kik meggazdagodtak odakint, s ma mint földmivelők, gyárosok vagy kereskedők már letelepedtek, még azok is ép oly keserves munkával kezdték, mint a tót napszámosok. Megösmerkedtem Ohió-államban egy fiatal kereskedővel, a ki mintegy tiz év előtt vetődött ki Magyarországból. Azt beszélte, hogy az első télen át, mint hókaparó kereste meg kenyerét. De tudod, hol talá koztam egy nagyon érdekes emberrel?

— Hol?

— Valami Corgosoco helységben.

— Magyar emberrel?

— Igen. Várj elmondom a történetét. Igazán megrenditő. Azt hiszem érdekelni fog. Egy meghalt ember.

— Hogy értsem ezt?

— Itthon azt hiszik róla hogy meghalt. Tulajdonképen van is a dologban valami. Mert végre is az az 50 esztendős megtört öreg ember sohase fog többé magáról életjelt adni. Minek is! Nincs itt állitólag senkije. Az egész családja elpusztult s őt magát a nyomoruság kergette ki.

— Hogyan ösmerkedtél meg vele ?

— Több napon át kijártam az aranybányába.

— Talán te magad is kincset keresni jártál arra ?

— Lehet, de ne beszéljünk erről. Nagy figyelemmel kisértem az érdekes munkát, hogy miként, mily óriási, testet kinzó fáradsággal szedik az aranyat a föld gyomrából. Mikor a munkások verejtékező arczát lestem, különösen feltünt ezek között egy európai kinézésü, hosszú szakállu, bajuszos, torzonborz kinézésü, de szelid szemü ember. A felügyelő csak annyit tudott róla mondani, hogy európai.

Egy izben a mint ez a munkás előttem elhaladt anélkü hogy sejtette volna, hogy én magyar ember vagyok, s elárulja magát, ég felé emelt szemekkel sóhajt bocsátott ki ajkai közül :

— Istenem ! Istenem !

Egész testemben megrendültem, s megdöbbenve néztem erre az emberre. Egy gondolat villant át agyamon. Hogyan jutott eszembe, magam sem tudom már. — De ugy éreztem, mintha egy olyan ember állana előttem ki, kényszermunkára itélte önmagát.

Nem volt időm gondolatmenetemet tovább füzni, mert az „istenem" szó hallatára ellebbent a megszólitás ajkaimról :

— Barátom, maga magyar ember !

A munkás félénken, gyanakodva, zavarral nézett reám, mintha megakarnám lopni. De lábai gyökeret vertek, s nem volt képes tovább haladni. Karjainak gyönge izmai elvesztették rugékonyságukat, s a targoncza két szarva kiesett kezéből. Reszketve tekintett felém s mint hogyha valamely vadonban volnánk, a hol a rabló pénzét, vagy életét követeli áldozatától, — nyomorult, szánalomra méltó arczkifejezéssel azt látszott mondani : „Az isten irgalmára kérlek, hagyj békét nekem. Testem, lelkem kifosztva, szegény vagyok. Ne kérdezd titkomat, nem adhatok én neked sem igaz szót, sem igaz hangot."

— Ugy-e maga magyar ember, barátom ?

Még mindig habozott. Szinte láttam, hogy nemet int fejével, de a következő másodperczben már könny rezgett szempilláin, teste reszketni kezdett, s jobb kezét szivére szoritva mondá :

— Hát az vagyok. Ezt az egyet nem tudom eltagadni. Nincs hozzá erőm.

— Miért vallotta meg olyan nehezen ?

.... Hát csak !

— Hogy került el otthonról ilyen messzire ?

Megint vonogatta a vállát.

— ... Hát ugy ... elkerültem ...

— Beszélne el egyet-mást édes hazámfia.

E perczben magához tért, felemelte targonczáját s tovább indult, bizalommal visszatekintve reám.

— Majd máskor uram ... talán ...

II.

Azt mondtam, hogy bizalommal nézett reám az öreg, hanem azért az ösmerkedés nemment olyan könnyen. Nyolcz-tiz napig kerülgettem, mig teljesen feltárta, mert ugy gondolom, hogy csak felét mondta el az igazságnak, a másik felét talán hozzáhazudta, s a legérdekesebb dolgokat meg elhallgatta.

Egyik gorgosocoi bányamunkásnál lakott az öreg. Szegényesen meghuzta magát a szegényes szobácska egyik sarkában. A város végén egy szép árnyas fasorban találkoztunk rendesen, de egyszer elvezetett megmutatni a lakását.

— Ne menjünk be, — mondá gunyos mosolylyal ajkain, — csak innen a küszöbről nézzük. Alacsony, levegő nélkül való kis odu ez. Piszkos, ronda, ép a milyen a népe. Akár itt ér utól a halál, akár másutt, ugy is mindegy már nekem.

A legmélyebb részéttel néztem az öregre, a ki ilyen nyomoruságosan él ez idegen világban ezernyi kintól gyötörve, hogy el kelle hagynia hazáját, s a jó módot, melyben ifju korát szerettei között átélte.

Ösmeretségünk tizedik napján lehetett, hogy az öreget valami keserü visszaemlékezés, vagy talán korának és a nehéz munkának sulya visszatartották attól, hogy aznap munkára menjen. Velem volt egész napon át. Levertebbnek, szomorubbnak, de azért beszédesebbnek és közlékenyebbnek látszott, mint rendesen. Most nem olyan tétovázva, bizonytalanul vagy kitérőleg felelt a kérdezősködéseimre, de több nyiltsággal, hogy szinte azt hittem, hogy ő maga szeretne legjobban elmondani egyet-mást. Mindjárt fele teher nyomná a lelkét.

— Sokszor mondtam uram, ugy-e, hogy én egy meghalt ember vagyok.

— Igen.

— No hát elmondom, hogyan történt. Mert lássa, nem tudom tovább elviselni azt a gondolatot, hogy itt van mellettem, velem, egy nemeslelkü derék magyar ember, aki megérti lelkem, szenvedéseimet s én tovább is elhallgassam azt, a mi már négy esztendeje fojtogat. Mert olyan természetü az az elzárt titok uram, mint a láva a tüzhányóhegy mélyében. Éget, perzsel s kikivánkozik. No hát, nem birom tovább, s h gyom kitörni azt a lávát.

Nézzen meg uram jól, — szólt az öreg, — igy néz ki egy 50 éves férfi. Szakállam, hajam teljesen megőszült, s testem megtört, hajolt. Aggastyánnak látszom. Nehány év előtt még mindez nem igy volt Erőteljes férfiu voltam, katonás magatartással. Sokszor azt mondták a barátaim tréfálkozva, hogy nem sietek a vénüléssel, azt hiszik, a kik nem ismernek, hogy bátyja vagy férje vagyok a nagy leányomnak, és nem az édes apja. Huszonthat éves koromban nősültem meg. Szerelmi házasságot kötöttem. Bátran követhettem szivem hajlandóságát, mert azelőtt nem rég örököltem több, mint ezer holdnyi birtokot a Bácskában, nem volt rá szükségem, hogy gazdag parthie után vadászatot tartsak. A leány, a kit nőül vettem egy szegény ügyvédnek a gyermeke volt. A fiatal ember, uram, hamar belebolondul a szép, tetszős formáju leányba, s eszébe sem jut keresni azt, hogy vajjon milyen feleség válhatik belőle. Miként van nevelve, fogékony lélekkel bir-e arra, hogy idővel hivatását megértse. A szerelmes fiatal ember nem okoskodik, de vak eszközévé válik szép felesége szeszélyeinek. És én nagyon szerettem az én feleségemet. Nem vettem észre, de nem is figyeltem meg, hogy a jó módba jutott asszonyka egyszerre mily mohón kap minden olyan kedvtelés után, a miről eddig álmodozott, ugy, hogy pár esztendő mulva magam is azt vettem észre, hogy oly előkelő házat viszünk, olyan társaságba jutottunk s olyan társaság szokásainak, mulatságainak, különlegességeinek vagyunk rabjai, a melyek bennünket sem állásunknál, sem vagyoni helyzetünknél fogva meg nem illethetnek.

Milliószor ismétlődik ez a történet az életben. Az emberek tönkre jutnak, betörik a fejüket, s csak mikor már a fejük vérzik, akkor ocsudnak fel.

Házasságunk második esztendejében szép kis leányunk született : Mar it. Ártatlan, bájos arczu gyermek. Okos anya ugy nevelhettevolna fel, hogy büszkeségére legyen szüleinek és a társadalomnak.

(Valamit gondoltam magamban mikor az öreg e szavakat mondta, d· nem mertem félbeszakitani, de még csak reá sem tekinteni, mert féltem, hogy megzavarom őt közlékenységében. Ah, ah, — gondoltam, ezek a szavak rejtik a történetben azt, ami az öreg tragődiájának alapja. — Félek, hogy ezt nem fogja elmondani.)

— A gyermek egyre nőtt, — folytatta az öreg, — hanem azért a könyelmü léha élet csak tovább tartott, ugy öt-hat év előtt egyszer csak azt vettem észre, hogy tönkre jutott, szegény ember vagyok. Hát ez nem nagy baj, — gondoltam magamban — adott az isten erőt egészséget, dolgozni fogok, s kis családommal megélünk valahogy. Margit ekkor 18 esztendős volt. Szép, kifejlett, derék leány. A társaságnak dis·e, fén ye, szelleme. Egyetlen mágnás leány sem vetekedhetett volna vele sem szépségben sem müveltségben, sem magatartásban. — Én sokszor nem jó szemmel néztem azt az életet, azt a tónust, a melybe beletanult, de gyönge voltam az édes anyjával szemben, a kinek a gyermek elkényeztetett kedvencze volt.

No hát uram, most már sejtheti hogy mik következtek be az én tönkrejutásom után ?

Sokáig hallgatott, mig végre is nekem kellett megtörni a csendet.

— Nem törődtek bele a szegénységbe, ugy-e ?

— Én beletörődtem volna. Férfiunál nem megy az olyan nehezen. De az asszony, meg a leány ... Azokat ...

Tétovázó szemekkel nézett reám a öreg, hogy valjon kimondja-e azt, a mi az ajkán lebegett

— Azok nem akartak engedni az uri módból, ugy-e ?

— Nem ! szólt összeszoritva ökleit s fenyegetően villogtak szemei. Nem ! Pedig hogy kértem, könyörögtem ...

— De ha egyszer ugy sem telt már ?

— Hej, uram, e er módja van annak. Eleinte zálogba került minden, a tán következtek a váltók, aztán ... Mikor a lélek rossz utra tér, uram, akkor nincs menekvés. Ott lakik az ördög az örvéuy fenekén, s annak az ördögnek olyan szép csábitó szava van ...

— Hát mi történt ?

Ujra rám tekintett, aztán hosszan maga elé a göröngyös földre.

— Pedig hogy kértem, hogy könyörögtem. Aztán fenyegettem, hogy *lelövöm* őket .. akkor ... akkor ... feljelentettek.

— Szent isten !

— Ugy-e, uram, szörnyü történet ez.

— És elfogták ?

— Nem volt idejük Iszonyu nap volt az az utolsó nap. Csak mesziről leshettem a lakásukat, már akkor külön laktam a feleségemtől és gyermekemtől, mert detektivek őrizték a házat, mint mondták az el üllött férj boss uja elől. Mikor láttam, hogy nem közeledhetem, pedig akkor, érzem, golyótröpitettem volna mindhármunk agyába neki indultat — a világnak. A Duna partján levetettem ruhámat, benne egy névjegygyel ... és meghaltam.

Nehezen ment, mig ide eljutottam, de végre itt vagyok négy é e már.

És otthon ?

Nem hallottam hirt otthonról. Bizonynyal rátaláltak ruháimra, s azt hiszik, hogy a vizbe öltem magamat.

Hát neje neje és leánya ?

— Nem tudom mi lett belőlük, s nem is akarom tudni. Lássa uram igy van ez ezen a világon. Hány lélekben meghalt ember él abban a nyüzsgő, forrongó vásárban, a melyben gyalázatos alku folyik egymás becsületéért. Jó nekem azt nem látni. Itt végzem a nehéz testet kinzó munkát, mely ma-holnap összezuz, de legalább nem állok utjában senkinek ...

E eket beszélte el az ör.g számüzött, a meghalt ember.

És hogy hi ják azt az embert ?

— Csorbai Benedek !

Kieitettem a poharat a kezemből, és éreztem, hogy vérem elhagyja arczomat.

— Talán ösmerted ?

— Igen !... Gyere velem !

III.

Késő este volt már. Az utc·ai lámpák apró csillámló fénye világitott.

Egyenesen a· Andrássy-utra mentünk. A sétáló közönség százával hullámzott fel s alá, a kocsik robogtak ki a ligetbe s a ligetből be a városba.

Egy diszes kertbe épitett csinos villa előtt állottunk meg.

— Tudod ki lakik itt ?

— Nem.

— Özvegy Csorbainé és Margit leánya.

— Jómóduak ?

— Oh nagyon, nagyon !

— Hogy jutottak ho zá ? — kérdezte b·rátom.

— Oh te naiv fiu !

E perczben előkelő fogat állott meg a há· előtt.

— Mindjárt megtudod a t is.

A fogatból egy ur szállott ki, s a zsebéből kulcsot huzott elő k·nyitotta a zal a rácsos kapu ajtaját s eltünt a bokrok között.

— Ki volt az ?

— Gróf Korolén.

— A Margit férje ?

— Gyermek vagy ! ... Az egyik szeretője.

Karácsony estére.

Édes örömöknek ragyogó estéje.
Küldj fényt az embernek szomoru szivébe ;
Gyujtsd meg mindenütt a vidámság világát,
A kis gyermekeknek aranyozd meg álmát !

Uri palotára, a szegény házára —
Szálljon le egyformán örömid áldása,
Hogy a kis Jézusnak dicséretét zengve,
Egyformán áldhassunk, oh, te dicső estve !

Mint az angyalok a pásztoroknak régen
Örömet hirdettek a fenséges éjben :
Hirdesd minekünk az uj élet reményét,
Amidőn ránk hinted csillagidnak fényét !

És te kis Jézusnak, aki példát adtál,
Midőn szegénységet önként választottál :
Erősitsd meg bennünk azt az igaz hitet,
Mely czélra vezérli a mi lépésinket !

Jöjjetek, jöjjetek, zengjünk dicséretet,
Emlékezzünk meg, hogy a Jézus született !
A ki e világra hozott szabadságot :
Jézusunk szent neve legyen köztünk áldott !

Komócsy József.

Statárium.

Nehány hó mulva 25 éve ; mely éveket bátran lehetne háborus éveként duplán számitani olyan egyének, ki minden pillanatban készen lehet arra az aktióra, hogy egy szánandó szerencsétlen embertársát galléron ragadjon, és oda állitson egy másik szánandó szerencsétlen embertársa elé ezen felhivással „M e s t e r v é g e z d a k ö t e l e s s é g e d e t"! mondom 25 éve annak, midőn az alább leirt kis esemény velem megtörtént a nélkül, hogy valaha a nyilvánosság megtudott volna belőle valamit.

Tehát ugy 1867. év nyarán, daczára annak hogy a Duna, a Tisza közön a Bogár bandának már nyoma sem volt, fel-fel merült néha napján még egy-egy hir Jakabról ; már t. i. B o g á r J a k a b r ó l, hogy itt és amott követett el rablásokat, vakmerő uton állásokat és más nyaktörő csineket mint aminőket hajdan Z ö l d M a r c z i scenirozott ; és aminőket rendesen élénk szinekkel kifesteni, és mesés hihetetlenségig kiszélesiteni szoktak.

Ezen hirek később valótlanoknak bizonyultak, és inkább csak nehány kapczabetyár terjesztette azokat, azon számitással, hogy majdan az utolsó B o g á r firmája alatt rettegést terjesztenek — s a közrémületben magukat félelmessé tegyék.

De számitásuk nem egészen sikerült, — megkisérlette ugyan nehány himpellér a bandák szervezését, csoportosultak is itt-ott, de ha a nem régiben öngyilkossá vált szerencsétlen véget ért B a l l a K á l m á n megyei csendbiztos daliás alakja végig száguldott D a b a s t ó l, C s e n g ö d i g. L a j o s M i z s é t ő l A l p á r i g, mindjárt ismét csend lőn a vidéken — s lejebb huzódtak a professzonatus betyárok arra le Csongrád-felé, — Szegednek, hol akkor már a fegyházból kiszabadult R ó z s a Sándor szervezte bandáját Kistelek körül, a kikkel aztán később Puszta-Péterin kiszedve a vaspálya sineket, feldöntötte a robogó vonatot és megszalasztotta 9-ed magával, három szál vadász lövései által, a nélkül, hogy nagyobb baj történt volna.

Ekkor még a mi vármegyénkben nem volt veszélyeztetve a személy és vagyon biztonság, de a vármegye, mint a higany előzi meg, érezte a bekövetkezendő betyárvilágot, s nyugtalanitva a sürüen felmerülő rosz hirektől, melyeket a hiszékenység és rémület fokozatosan növeltek, egyszerre csak kihirdette a s t a t á r i u m o t.

Ezen intézkedés nem az én hozzájárulásommal hozatott, az öregebbek ósdi nézete győzött, s mi fiatalabb nemzedék elborult szemmel fogadtuk a rosz hirt.

Mert hát statáriumban szerepelni cselekvőleg is káros helyzet, szenvedőleg pedig épen szörnyü gyötrelem. — A ki az utóbbit próbálta az már nem igen tanuskodhatik róla.

Emberszerető szivem jéggé lett fagyva ; ettől a naptól kezdve nem esett jól az étel, — rettegtem a hölgyek láthatásától, és messzemesse kerültem a baráti érintkezést. — Keserü lett a nyelvem, savanyu az ábrázatom és homályos a szemem látása.

Mert hát nem kis dolog ám a statárium ! kivált ha hozzá képzeli az ember annak járulékait — az éjel, nappal szakadatlan folyó végtárgyalásokat, a siralom-házat, siró özvegyanyát, bánkódó leányt és szomoru deliquenset, az exekutióra kirendelt sorkatonaságot — ácsolást, kovácsolást, holthalaváuy tiszteletes, és plébános urakat. — Végre egy szörnyeteg megjelenését ; pribékeivel, kiknek nézésén töri magát a kiváncsi nép, de a kik elől borzadva vonul félre a merre csak megfordul minden élő emberi lény.

Vajjon ki is érintkeznék önként azon emberrel, a kinek épen foglalkozása élő emberek kivégzése.

Mind elvonultak előttem ezen szomoru képek, ugy kezdtem magam érezni, mintha én magam volnék kitéve a siralom-házba és az én nyakravalóm darabjai után áhitoznék a fiatal gavallérok tömege, kiknek körében már az időben is, de különösen most napjainkban vajmi szörnyü divat, a z a k a s z t o t t e m b e r k ö t e l é n e k e g y d a r a b j á t m a g u k n á l h o r d a n i, mert h á t a k á r t y á b a n s z e r e n c s é t h o z !

Napjainkban pedig az emberek már t. i. az embereknek azon osztálya, a kik a gavallér kaszthoz tartozást affectálják, csakis a kártyán reménylenek szerencsét csinálni — miután valószinüleg más uton sem képességök, sem pedig tehetségök nincsen.

Hanem nem is utolsó gyönyörérzet lehet az, a baloldali belső zsebben, épen a dobogó, érző szív felett hordani egy közönséges kenderzsineget, melyen egykor egy boldogtalan emberi lény fulladt meg, s bucsuzott el vérbe futó szemekkel örökre a világtól, a bitón, a hóhér horgas ujai között.

De az izlés sokféle, most ilyentéle izlések vannak áramlatban — képzelhetni azután, hogy milyen lehet az a humánismus, mely ilyen divatok nyomán keletkezik.

Én azonban már akor azon, időben másként éreztem, igaz hogy nem is voltam prófesszionatus kártyás és nem is a kártya-asztalnál szándékoztam szerencsémet megállapitani.

Végre is nem birtam ki a várost, kedélyhangulatom annyira felvolt zavarva, hogy annak csillapitása végett néhány napra hátat fordittottam, a nagy vármegyeház szürke falainak — s Palkó ; a vármegyei huszár kiséretében kivonultam az én homokzónás tanyámra bámulni a délibábot s hallgatni a nyájak kolompját. — Máskor is meggyógyitott már ilyen zarándokolás s reményem volt hogy jelen alkammal is a szabad természet a bennem megzavart összhangot rövid napok alatt helyre fogja állitani.

Egy szeptemberi szép meleg napon bepalántáltam magam kis nádfedelü tanyámba, mely egy nagyobb homokbuczka oldalába volt épitve, s kezdtem pihenni teljes erővel csendben, magányban, hallgatag merengésben.

Mire ez a valóságos pihenés, és ez az igazi üdítő szórakozás és ez a csalhatatlan gyógymód a megzavart emberekre.

Már harmadik napja kint időztem a tanyán mely két szobából álló kisded nádas ház, s nehány — a háztól távolabb fekvő akolból állott, midőn egy borongós ; és a fogyó hold által félig megvilágitott éjelen — ugy éjfélután órákban ágyam előtt alvó vizslám csendes morrmolására ébredtem fel.

Tudtam hogy valamely idegen közeledését jelzi a finom hallásu állat, azért könyökömre támasztott fejjel hallgatózni kezdtem, s nehány másodpercz multán a távolban nehány közeledő ló dobogását ösmertem fel — s pár percz mulv· a lovascsapat ablakom alá léptetve megis zörgette azt.

„No mi baj" ? kiáltom kivácsi hangon kifelé a szunyoghálón keresztül az éjeli vendégek eleibe.

„Semmi sem lesz baj, csak mindjárt ide kék adni száz forintot, mert ha nem, akor majd lesz a baj, itt vagyunk sogan mink a Bogárbanda.

No ezek nem valami veszedelmes emberek — mind össze csak is hárman voltak — azután meg a kiejtésök elárulta mindjárt, hogy dehogy a Bogár banda ; a mi már nem volt sehol, ha nem költőpénzre vágyó felpálinkázott tót legények a szomszéd telepitvényes faluból, kik most reszkető hangjukról itélve kegyetlen ijedt állapotban lehetnek attól a gondolattól hogy ; hátha nem találnak tőlök félni ?

Épen jókor jöttök gondolám, ép ilyen mulatságra van nekem szükségem, hogy fásultságom kissé kiengesztelhessem.

Felkeltem azért ágyamból, kivettem tárczámból egy forint bankjegyet s kinyujtottam nekik azon reménybe, hogy felboszantom, és vakmerőbbé hangolom őket.

Mohón kaptak utánna, hanem tudatára jövén az összeg csekélységének elkezdtek zajongani.

„Kevés piz ez — mig több pizt zász forintot nem baj lesz."

„Azt mondom, hogy jó lesz odább állani azzal az egyforinttal mert majd kitatálok menni és akkor igazán nagy baj lesz."

Erre elkezdtek a' suhanczok tanakodni — hallottam a' mint az egyik a másiknak ellenvetésére azt felelte „a l e n y e o k o s k o d u v a j t y e“ a mi körül-belől magyarul azt teszi, hogy „ne okoskodjatok.“

Soha sem tudtam és csak ekkor vettem nagy meg lepetéssel észre, hogy a' tót-nyelv mily nagyon hasonló a magyar-nyelvhez.

Egy ideig még ott ácsorogtak azután kötőfékeiken egy nagyot rántva, kis gebéiken elkoczogtak — de egyikök oldalt kerülve a' takarmánykert felé, néhány gyufa szálat rántott el mándliján — s azzal akarta felgyujtani az egyik boglyát — de lova a' fellobbant lángtól kissé megijede, eloldalgott vele a többi után.

Ez az aljasság felbőszitett — vége volt a nagy humanizmusnak, csak is a megtorásra vágytam, s' hirtelen felöltözve — egy karikást kapva kezembe — a' szomszéd szobában horkoló Palkót felkö tve, az ólba küldtem nyergelni — s röviden elmondva a történeteket utasitám, hogy mig én a síkon hajtom meg őket, ő azalatt nyargaljon a kis ákáczos erdőig a merre utjok vezet — és áljon elibök.

Nehány pillanat mulva nyeregbe ültem — s mig Palkó amint az egy negyedórányira fekvő ákáczos erdő felé ügetett kezében egy hatalmas somfa-bottal, addig én nagy kerülőt téve gyorsan nyargaltam az ákáczos tulsó felén azon reményben lévén, hogy addig utólérem, s meghajszolom kegyetlenül őket; mint egy félmértföldet száguldottam már a' lemenő hold világánál, de rablóim még mindig nem tüntek fel előttem — végre is az akácz erdőt elérve azon léptem keresztül midőn annak közepe táján, rátaláltam Palkóra, ki ép akkor kötözgeté össze lova fejéről hosszu kötőfékkel a három hires betyárt — kiket akor csipett nyakon midőn a kapott egyforint feletti osztozkodásban össze perelve a földön dulakodtak.

Persze Palkó előbb jól fejbe kollingatta őket, s' a szédülési tünetek között bánt el velök olyan könnyedén.

„No Klapczi — megfogtalak ugy-e“ agyarkodott Palkó az egymáshoz füzött foglyokon „kik vagytok“ ?

— Paholok, Paholok nyöszörögtek amazok keserves ábrázattal szánalmat iparkodva magok iránt gerjeszteni.

„Vijes, hogy statárium van, hogy felfognak akasztani benneteket“ mutatta Palkó az inge korczát felfelé huzva a' feje felé.

„Jezsis Márja“ kiálták térdre esve a' tót atyafiak, „ptepana boha moja manka drahá.“

„No csak hajdu előtt usgye“ — szólt Palkó parancsolólag mutatva botjával az irányt a tanya felé — „majd meg bogarazlak én benneteket.“

„Hát a konyuskák — mi lesz zenyim konyuskából.“

„Nem kell már nektek ló, majd csak a szentmihály lova — na predok.“

És megindult az éjjeli menet a szegény szánandó betyárok egymáshoz füzpe Palkó által bekötött szemmel támolyogva. Palkó vállra vetett bottal serényen vezette őket a három betyár ló jó izüen legelve elmaradt, mig Palkó lo a istálló társát — követve nagyokat furankolva nyargalt mellettem — néha beütve fejét a harmatos fübe nehány vidám nyeritést hallatva a szürkületbe.

Még nem voltak ébren a tanyán midőn oda értünk, ott Palkó külön választva foglyait egyenként meg-meg veregeté a buczka oldalán fel s alá, hogy ostentatiójokat teljesen elveszitsék majd pedig az üres egymástól elkülönitve egyet a tejes pinczébe a másikat a zöldséges, pinczébe, a harmadikat pedig az üres jégverembe elhelyezett. Azutáni felöltözve a megye huszári uniformisába ujra megjelen előttök kijelentvén előttük, hogy a siralom házban vannak másnap kifognak végeztetni.

Volt is keserves sirás és sohajtozás — nem birta őket vigasztalni az eleibök rakott temérdek aludt tej, turó és hideg főttengeri — annyira siralomba merültek, hogy már kezdtem őket szánni. Tervemmel ugyan tisztába voltam, s arról még gondolatba is letettem, hogy őket az igazság szolgáltatás kezeibe adjam mert a minő az a statarium, még felkötötték volna őket tul levén már mindenik azon a koron a mikor még nem statárium alá való, hanem ugy könyedén még sem akartam elereszteni, leczkét kivántam adni nekik, hogy megemlegessék mig élnek a betyár életet.

Megkérdeztem azért Palkót, hogy mit kellene tenni a foglyokkal — s ő előadta tervét.

Azt némi módositással elfogadtam s kivitelét Palkóra biztam.

Ő tehát tettetve magát, hogy megesett a szive a foglyokon, egyenként converzáczóba ereszkedett velök, s megigérte, hogy megszökteti őket mindeniket azzal ámitván, hogy egyedül csak öt — miután egyforintért elég lesz a másik kettőt példa adás végett felakasztani.

Volt is öröm hálanyilvánitás, Balkó nyakába borulás, ki ezután viszont annyira czirógatta ëket és pedig a patrontás szijra használni szokott bécsikoromba mártott kezével, hogy olyan lett mindegyik mint egy Congó szerecsen — a miről a jámborok miután bizony ott pipere tükör nem volt rendelkezésökre, mit sem tudtak.

Azután hajnal fele tizpercznyi időközben szép lassan kihozta a szabadba — bevitte a tenger táblába és azon utással, hogy lovaikat megtalálják az ákácz erdőben — szélnek ereszteté őket.

Még olyan futást kevés ember látott a mint ezek szaladtak — de mi volt ez a futás ahhoz képest midőn az ákácz erdőben lovaikat keresve össze talalkozott a három Congo szerencsen s egymástól megrémülve végkimerülésig iramodott a talu fele, azt már leirni nem lehet.

Másnap elmentünk a szomsz d faluba ott hallottuk, hogy a harangokat féreverték haza rohanásuk alkalmával — mert azt hitték, hogy eleven ördögök.

De azért az elibök rakott temérdek ételnemüek a siralomházban nagy rémületök daczára az utolsó morzsáig mind megették.

Mert hát a természet megköveteli a magáét.

Nekem pedig ez volt az első és talán utolsó statáriumom.

Toth Mór.

A FENYVESEK KÖZT.

— Elbeszélés. —

Irta: **VÉRTESI ARNOLD.**

I.

Fürdőhelyen könnyen ismerkedik az ember, főkép olyan kisebb fürdőhelyen, hol az emberek összeszorulnak s minden lépten-nyomon egymásba botlanak, ugy, hogy lehetetlen megállni szó nélkül s egyszerre csak azon veszszük észre magunkat, mintha mindnyájan egy családot képeznénk.

Este felé kiültünk a terrászra, hogy egy kis terefere vel könnyitsünk az élet terhén, a csuzon a köszvényen, a gyomorhurutunkon. Egy kis ártatlan pletyka mellett elfelejti az ember minden baját. Az öreg urak betegségeik történetét adták elő, mintha nem hallottuk volna már minden nap. Egy királyi táblai biró azt a nézetét fejezte ki, hogy ma igen szép nap volt, a mi a körülte levők részéről általános helybenhagyásra talált. Két vagy három idősebb hölgy előszedte a himző rámáját. A közben megvitatták a mai ebéd hiányait s összeházasitni próbáltak egy fiatal párt. Tót gyerekek jöttek seregestől, bögréikben friss földiepret kinálgatva. Egy tanár most érkezett meg botanizáló kirándulásából s mezei virágbokrétákat osztogatott szét a hölgyek közt. A kártyázók abba hagyták a játékot, mára elég volt.

A kis sétatér hársfáinak illata egybevegyült a körüskörül elterülő nagy fenyvesekével. Hüs szellő jött a Tátra felöl. — A szénát gyüjtő tót leányok hangos éneke lehallatszott a hegyekről. Kis fiuk és kis leányok kipirult arczczal futkostak a pázsiton, kalapjaikkal dobálva a levegőben repkedő cserebogarakat. Egy élénk fiatal asszonyka kaczagva mesélt valamit s egypár fiatal ember szótlan, bambán eresztgette szájából a szivarfüstöt.

Ilyenkor szoktak érkezni az uj vendégek többnyire. Most is egy kocsi érkezett tele pakolva gyerekekkel. Négy gyerek — körülbelül a hat és tizenhat év közt — szált le belőle egy kissé nehézkésen mozgó s már szürkülni kezdő urral és egy sápadt, szomoru képü asszonynyal.

Bizonyosan beteg lesz szegény' gondoltuk mindjárt, a mint lassan vontatva fölmentek a lépcsőn. — A gyermekek sem látszottak valami nagyon erőseknek.

— A legnagyobbik csinos lányka, — szólt az udvarias tanár, a ki óvatosan félre tett egyet mezei virágbokrétából.

— Nagyon haragosnak látszik — vélte egy másik ur. Tetszett látni, kérem, hogy összehuzta a szemöldökeit ?

— Négy gyerek és mind csupa leány ! sopánkodott a himező aggszüzek egyike.

Pedig nem is négy volt, hanem öt. Most hozták a másik kocsin az ötödiket, egy kis pólyás babát, rózsaszin szalagokkal bekötözve.

Az én kis lányom, a ki most hat éves, nagy örömmel oda szaladt hozzám :

— Vegyük meg, édes papám !

Nagynehezen birtam lebeszélni.

— Jaj, édes angyalom, a kis babákat nem árulják ugy, mint a kanári madarakat.

A jókedvü fiatal asszony nevetve közbekiáltott :

— A nagyok az eladók, lelkem.

— Az ? — kérdezte a vacsoránál az én kis leányom, oda pillantva a mogorva fiatal leányra.

Külön ült egy asztalnál az ujonnan érkezett család, csak magukban, az ur, az asszony, a gyermekek, mind oly szótlan, kedvtelen. Néha egyik vagy másik a kisebbek közül elkezdett valamit beszélni, de aztán egyszerre elhallgatott, mintha megijedt volna a legnagyobb testvér haragos szemeitől.

Az asszony sóhajtott s alig evett valamit. Hanem gyöngéd gondoskodással szedett ki a tálból a kisebbek tányérjára, fölvagdalta nekik a hust és vizet öntött poharaikba, mig a legnagyobb leány durczásan el nem kapta tőle a palaczkot.

Mikor bevégezték vacsorájokat, a gyermekek fölkeltek, az ur, és az asszony még az asztalnál maradt.

— Kezet sem csókoltok anyátoknak ? — fakadt ki boszusan az ur, ki, ugy látszott, egész vacsora alatt csak nyelte a mérget.

A legnagyobb leány ugy tett, mintha nem hallotta volna s kiment az ajtón, a többi három kénytelen kelletlen visszafordult s fanyar arczczal közeledett, hogy kezet csókoljon.

Anyjok nem engedte. Homlokon csókolta mind hármat.

— Csak menjetek, édeseim, fáradtak vagytok. Jó éjt !

A legkisebbet, a ki öt-hat éves lehetett, még egyszer oda vonta magához, még egyszer megcsókolta s egy darabig ugy tartotta magához ölelve.

Ugy vettem észre mintha egy pár könyesepp tolult volna szemébe ; de félrefordult. — Talán félt, hogy valaki meglátja. Lehet, hogy férje elől is rejtegette.

— Kik lehetnek ezek az emberek s micsoda nagy bubánat nyomja őket — gondoltam magamban, a mint ott láttam őket egymás mellett ülve, meggörnyedten, szomoruan, kerülve egymás tekintetét s mégis azon igyekezve, hogy egy pár gyöngéd szóval meynyugtassák egymást.

II.

Mikor másnap korán reggel kisétáltam, mind a négy leánykát künn találtam már az erdőben.

Csak most vettem észre, hogy a legnagyobb gyászruhát viselt. Tegnap nem volt igy öltözve, vagy nekem nem tünt föl. De talán másnak sem, mert aki csak arra ment, mind meglepetve nézte a fekete ruhás leányt, ki komoran ült ott, sötét szemeit végigjártatva a kanyargó hegyi uton, mintha valakit várt volna.

Nemsokára megpillantottam atyjokat és anyjokat is, a mint egymásra támaszkodva lassan közeledtek. A férfi csak bot segitségével tudott járni s bizonyosan igen rosz éjszakája lehetett, mert vonásai bágyadtaknak, szemei beesetteknek látszottak.

A bokrok eltakarták a leányokat a padon, ugy hogy csak akkor vette észre, mikor egészen oda ért. Hirtelen a harag pirossága öntötte el arczát s heves erőködéssel igyekezett közelebb jönni. Neje valamit sugott neki, talán lecsilapitni akarta ; de hiába. Kitört belőle az indulat.

— Mit jelent ez ? — kiáltott a fiatal leánynak, gyászruhájára mutatva.

Daczosan emelte föl szemeit a leány s komoran szólt :

— Gyászolok. Mit jelentsen még egyebet ?

— Már három éve, — viszonzá a férfi akadozva s lesütötte szemeit a leány villogó tekintete előtt.

— Én nem felejtek oly hamar, — felelt a fiatal leány élesen.

— Nekem ? nekem akarsz szemrehányást tenni ? — kiáltott ingerülten az apa.

A nő közbeszólt. Nem hallottam, hogy mit mondott, de szelid, kérlelő szavára a férfi elhallgatott s odább mentek.

Mikor visszatértek, ujra láttam őket. A nő egy csomó földi epret tépett, azt hozta kezében. A fekete ruhás fiatal leány még mindig azon a padon ült, kisebb testvérei ott játszottak körülte. A nő oda intette magához a legkisebbiket s oda adta neki a földi epret. Még szólni akart valamit, de nem szólt, csak egy elfojtott sóhajtással tovább haladt.

Mikor eltávozott, a gyászruhás fiatal leány fölugrott a padról, melyen ült, kikapta a gyermek kezéből a földieper-csomót s messze eldobta.

A gyermek nem mert sirni, csak félrepityeredett ajkai rándultak meg szegénykének s félénken, ijedten nézett nagy testvérére.

Az ott állt szilaj gyülölettől villogó szemekkel, lángoló arczczal, büszkén hátraszegve nyakát, nem törődve, hogy látja-e valaki.

Talán nem is látta kivülem senki. A csúzos öreg urak ilyenkor a fürdőben szoktak ülni, a nők a gyógyvizet iszszák savóval odalent a kutnál s a tanár valahol fent a hegy tetején magyarázza a füveket az én fiaimnak, a kik tele tüzik a kabátja hátulját czinczérekkel és szöcskékkel, — a semmirevalók.

Sokáig néztem a leányt, e fiatal, sötét, komor arczot, mely annyira elütött e verőfényes szép reggel vidám, nyári pompájától. A ragyogó kék égen fölöttünk vadgalambok szálltak át. A ritkás fenyőfák közt áttörtek a napsugarak s két sárga rigó repdesett ágról ágra. Tolluk fénylett, mint a tiszta arany, a mint a nap rásütött. Kék harangvirággal tele volt a fák alja s a fűből mindenütt kipiroslott a földi eper. Oly üde volt a harmattól ázott bokrok zöldje, hogy a szem gyönyörködve tapadt rá s az ember érezte, mint tágul ki szive e kristálytiszta levegőben.

Talán a fiatal leány is érzett valami effélét, mert arcza lassanként mintha átváltozott volna. Lehajolt legkisebb testvéréhez :

— Erna szeret téged. Erna azt akarja, hogy te ne szeress senkit mást.

Hanem a kicsike félénken huzódott odább. Valamennyi gyermek félt tőle. Mind kitértek utjából, ha arra ment, a merre játszottak.

III.

Nem hittem volna, hogy oly hamar olyan nagy barátságba jutok evvel a különös leánynyal.

Ugy történt, hogy egyszer csak szalad hozzám az én fekete szemü, aranyoshaju kis lányom s azt mondja, hogy ha csak a nagy leányok az eladók, hát vegyem meg én neki Ernát.

Csengő kaczagást hallok a hátam mögött s a mint visszafordulok, ott látom Ernát.

Máskor oly komor arczát megvidámitotta a nevetés. Föllobbant benne egy szikrája annak a fiatal elevenségnek, pajkosságnak, mely annyira illett volna korához s mely zordonan elfojtva szunnyadt valahol szive fenekén.

— Nos hát akar-e megvenni ? — kérdezte nevetve.

Bámulva néztem rá. Valami csudálatos varázsa volt ennek a mosolygó arcznak. Soha sem láttam többé igy, de sokszor megjelent aztán képzeletemben ezekkel a nevető ajkakkal, melyek közül kitündöklöttek apró hófehér fogai, ezekkel a ragyogó szemekkel, ezzel a nyilt tekintettel, melyben benne volt egyenes, büszke lelke s azzal a kimondhatatlan bübájjal, mely egész ifju lényén elömlött.

Ugy tünt föl mint a mesebeli elvarázsolt királyleány, a ki mereven, dermedten, hidegen, mozdulatlanul ült eddig trónusán, hanem, most fölébred ezer éves álmából s örülni akar az életnek.

Bámuló tekintetem megzavarta. Elpirult ás elhallgatott.

Hanem most én folytattam a tréfát :

— Nos hát mi az ára ?

Még jobban elpirult s szép szemeinek pillantása csaknem esdeklően fordult felém, mintha kérni akart volna, hogy ne folytassuk tovább.

Az én kis leányom ezalatt odasimult hozzá, megfogta a kezét és arra Erna ujra elmosolyodott.

— Szerettem volna tudni, hol barátkoztak meg ugy az én kis leányommal.

Erna habozott. Szemeit lesütötte. Nagyon halkan beszélt.

— Magam sem tudom. Egyszer csak elkezdett beszélni velem és én is elkezdtem vele. Megmutatta édes anyja arczképét a medaillonban nyakán és én is megmutattam az én édes anyám arczképét s mert ő is árva . .

— Hogyan ? — kiáltottam föl meglepetve, — kegyed is ? . . . .

— Hát azt hitte, hogy az az asszony az én édes anyám ?

Hangja, mely imént még oly szelid, gyermekded, félénk és akadozó volt, éles és rikácsoló lett :

— Hát azt hitte ? Az én édes anyám a temetőben fekszik. És az a másik, az lehet apám felesége, de az én anyám nem, soha !

Ajkai reszkettek, a mint lihegve ejtette ki a szavakat. Vad indulat tükröződött arczán s a harag villáma cikázott szemeiben.

— Nem. Soha sem fogom anyámnak nevezni. Soha, soha !

Megdöbbenve hallgattam a szilaj gyülölet e lázas kitörését. Szinte megborzadt az ember, a mint ily fiatal szivben ilyen rettenetes gyülöletet látott. Elnémultam, mert hiszen mit mondhattam volna, a mi ezt az elkeseredett szivet csillapithatta, engesztelhette volna.

Igy végződött első beszélgetésünk reám nézve nagyon nyomasztó hatással. Hanem később, midőn hosszasabban gondolkoztam a dolog felől, enyhébben itéltem meg a szenvedélyes leányka gyülöletét mostohája iránt.

Hiszen annyira hagyományos már ez az ellenségeskedés a mostoha anyák és mostoha leányaik közt. Magunkba szivjuk kis gyermekkorunk óta, belénk csepegtetik már a dajkamesék. Lehet-e csodálni, ha egy-egy ilyen szenvedélyes gyermek lelkében hevesebb lángra lobban s egy-egy ilyen büszke szív elzárkózik, hogy nem hatolhat be részein a szeretetnek egy sugára sem.

Az én kis leányommal jó barátságban éltek. Talán épen az tetszett e különös teremtménynek, hogy akadt valaki, a ki nem fél tőle, a ki meg meri őt szólitani, mikor komoran ott ül a fenyvesben szokott padján, a ki nyakába ugrik s átöleli kis karjaival.

Sokszor láttam őket együtt. Erna ölébe ültette az én kis leányomat s mesélt neki, vagy kézenfogva bebarangolták együtt a fenyvest, segitett lepkét fogni az én kis leányomnak, lesimitotta boglyas haját s megkötötte czipője szalagját, ha kibomlott.

Mindnyájan csodálkoztak rajta. Uton-utfélen megszólitották : micsoda varázs hatalma van az én kis leányomnak, a mivel ezt a vad leányt megszelidítette ? Ittott egy-egy csipős megjegyzést is kellett hallanom. Világos volt, hogy reám czéloztak. A himző vén kisasszonyok gunyos pillantásokat vetettek felém. Sőt a jókedvü fiatal asszony, a ki mindenkivel szeretett incselkedni, egyenesen a szemem közé nevetett :

— Hát mikor lesz az eljegyzés ?

Boszantott, hogy ilyen pletyka kerekedett róluuk.

— Édes istenem, hát nem látják, hogy még gyermek ?

A fiatal asszony kétkedőleg rázta a fejét.

— A hogy vesszük. Tizenhat éves és öt hónapos. Megkérdeztem az anyjától pontosan. Csak három hét hija a tizenhetedfél esztendőnek. És már olyan idős koromban menyasszony voltam.

— No hát nézzen meg engem. — viszonzám : — mit gondol hány éves vagyok ?

— Oh- oh, — szólt vállait vonogatva, — van egy közmondás. Nem ismeri ? Vén kecske is . . . .

— Tudom : megnyalja a sót. De nem a paprikát. Elnevette magát.

— E szerint hát ? . . . .

— Ne zörgessék kérem a harasztot, mikor nem fuj a szél.

IV.

Bármily hiábavalónak látszott is ez a pletyka, attól fogva kerülni akartam a találkozást Ernával. De mindjárt másnap oly megbizást kellett elfogadnom, mely még közelebb hozott a leányhoz, a helyett, hogy eltávolitott volna.

Hidassyné, az Erna mostoha anyja kért föl, hogy beszéljek makacs leányával.

— Ön előtt talán különös lesz, hogy egy idegent kérek föl, — szólt szomoruan ; — de az én szavamat nem hallgatja meg s minden igyekezetem, melylyel szivéhez próbáltam férni, hiába volt. Férjem hamar indulatos lesz s csak elrontja a dolgot, ha ő szól. Hanem ön iránt bizalommal viseltetik Erna, ön megmondhatja neki, a mit mi nem mondhatunk meg. Önt meghallgatja. Az isten nevére kérem önt, szánjon meg bennünket. Beszéljen avval az elvakult- szerencsétlen leányunyal, a ki boldogtalanokká tesz mindnyájunkat s magát is velünk együtt.

Könnyek nyomai látszottak a szegény asszony sápadt arczán s csüggedten lankasztotta le fejét.

— Hiába akarom elpalástolni ezt a mi belső nyomoruságunkat, az a leány kitárja az egész világ előtt. Beszketve jöttem ide, mert félek már idegenek szemei elé kerülni. Annyi lealázást kellett már elszenvednem attól a leánytól, a ki vad gyönyörüséget talál abban, ha az életemnek minden napját, minden óráját megkeseritheti. Pedig mit vétettem neki ? Isten a tanum, hogy nem vétettem. Szeretni akartam őt is, árva kis testvérét is. Miudnyájokat. Nem hoztam hozzájok szivemben csak szeretetet. Anyjuk akartam lenni igazán. Mért üldöz mégis ?

Mit felelhettem volna neki ? A szegény asszony panasza oly igaznak látszott, gyötrelme oly lélekemésztő volt. Ajkai reszkettek, mialatt beszélt :

— Hát mi az én vétkem ? Hogy nőül mentem ahhoz, a kit szerettem, a ki szeretett ? Hát oly nagy bün az, hogy boldog akartam lenni egyszer életemben én is ? Hát nem volt elég, mit szenvedtem ? Nem volt jogom nekem is a boldogságra mint másnak ?

Heves indulat vett erőt e máskor oly csendes, félénk asszonyon.

— Ki mer engem vádolni ? Enyém volt férjem legelső szerelme. Ha nem lettem volna szegény leány, engem vett volna el már akkor. És mikor ugy végezte a sors, hogy sok-sok év mulva ujra találkozzunk és ő oda jött hozzám s azt kérdezte tőlem, a szegény nevelőnőtől, a ki idegen kenyerén tengődtem : akarok-e most már felesége lenni ? — istenem ! hát mit felelhettem volna ? Oly boldog voltam, oly hálás és oly nagyon akartam szeretni az ő gyermekeit ! Oh, ha akkor tudtam volna, mi vár reám !

Leroskadt a padra s eltakarta arczát.

— Nem birom tovább ezt a kinszenvedést. A mit az a leány velem cselekszik, az kegyetlenség. Szivem tele van sebekkel. Ön tudja talán, mily keserü kenyér a nevelőnő kenyere gögös, durva emberek házában ; de ezerszer inkább választanám azt, mint ezt az életet. S mellé még mindennap látni ferjem kedvetlen, bus, haragos arczát. Látni a földult családi nyugalmat, az örökös bosszuságot. Mert a nagyobbik fölingerli szülői ellen a kisebbeket is. Nem mulik el nap bántalom nélkül.

Egy darabig elhallgatott, aztán csöndesebben folytatta s igyekezett legyőzni fölindulását.

— Tudom, hogy iránt am nincs irgalom Erna szivében. Nem is magamert szólok. De atyjat legalább megkiméljhetné. Beteges ember, kit minden fölingerel. Legalább az ő kedvéért gyakoroljon könyörületet. Mondja meg ezt neki kérem. Melyebben már nem alázhatom meg magamat, mint midőn könyörögve fordulok hozzá. Elismerem, hogy én vagyok a legyőzött fél. Büszkesége ki lehet elegitve, az en lelki erőm már összetört. Nem szállok szembe vele.

Mély sóhajtást fojtott el s arcza még sápadtabbnak látszott, mint az imént.

— A mire önt kérem, tudom, hogy szokatlan. Ne ütközzék meg benne. Esdeklek önnek, tegye meg egy család nyugalmáért. Ha én magam beszélnek, engem nem hallgat meg Erna ; önt meghallgatja. Ön elmondhatja neki, a mit én nem mondhatok. Ön a jó barát, én az ellenség vagyok neki. Önnek, hisz nekem nem. Tegye meg, kérem, beszeljen vele és én áldani fogom önt.

Bizonyára különös kivánság volt, hogy én legyek a közbenjáró ebben a kényes természetü családi ügyben, én, a ki teljesen idegen vagyok s csak rövid idő óta ismerem őket. De nem tagadhattam meg a boldogtalan asszonynak.

Igyekeztem őt megnyugtatni. Reméljük, hogy minden jóra fordul. Erna kisasszonynak nincs rosz szive. Csak félreértés lehet, a mi őket egymástól elválasztja. Bizni kell, hogy az idő mindent eloszlat s összeforrasztja a szíveket, melyek egymást megértik.

Hanem ereztem, hogy ezek mind csak üres szavak s kevés reményt táplaltam küldetésem sikerére nézve.

Valóban alig kezdtem bele, hogy mi járatban vagyok, már hevesen félbeszakitott Erna :

— Hát már ön is ? Hát mindenkit meghódit az az asszony alázatos szemforgatásával ? Elcsábitja apámat, elidegeniti tőlem testvéreimet és most . . .

Nem mondta tovább. Hirtelen megzavarodva elpirult és elakadt.

Megdöbbenve tekintettem reá. Lesütötte szemeit s ingerülten tépett szét egy keze ügyébe esett falevelet.

Mindketten hallgatva álltunk ott egy ideig. Csodálatos gondolatok kavarogtak fejemben s éreztem, mint szökik arczomba a ver. Hát lehetséges volna, édes istenem, hogy ez a fiatal leány . . . ez, a ki még csaknem egészen gyermek . . . engem ? . . . Döreség ! Mit képzelek ? Az én őszülő fejemmel ? Hisz az képtelenség. Lehetetlenség.

Eszem ellentmondott és mégis, oh balgatag hiuság ! szivemen valami kimondhatatlan édes érzés rezgett át. Ha mégis ugy volna ? Ha mégis igaz volna ?

— Erna ! Erna ! szóltam s a nélkül hogy tudnám, mit cselekszem, a nélkül hogy tudnám, mit akarok neki mondani, megfogtam kezét.

Puha, fehér, kis kezét ott hagyta kezemben. Éreztem gyönge remegését. Láttam a biborpirosságot, mely arczát ujra meg ujra elöntötte.

Szivem, ez a bohó sziv, hevesen dobogott, mint hajdan ifju koromban. A boldogság vágya, mely ah ! még nem volt eltemetve, csak szunnyadott, ujra fölébredt, mint a tegnap letaposott virág, mely a harmattól nedves nyári reggel ujra kinyitja kelyhét. Még él, élni akar.

De egy fagyos lehellet, melynek bölcseség a neve, átsuhant fölötte s megdermed, a mi még imént az élet örömétől duzzadott. A szó elnémult ajkamon, egy hangot sem birtam kiejteni s elbocsátottam a fiatal leány kezét.

Ha száz évig élnék, sem birnám soha elfelejteni azt a pillantást, melyet reám vetett. Föllázadt lelkének egész bősz haragja, szégyene, fájdalma benne volt ebben a pillantásban. Aztán elfordult, két kezével eltakarta arczát s heves zokogás rázkódtatta meg egész gyönge testét.

Közeledni akartam, szólni akartam, kérlelni akartam ; de büszkén, indulatosan intett kezével, hogy menjek, hallgassak.

V.

Attól fogva ritkán találkoztunk és ha találkoztunk, elmentünk egymás mellett, a nélkül, hogy beszédbe, ereszkedtünk volna. Én kalapot emeltem, ő kevélyen bántón, sértőn, hidegen biccentett kissé a fejével s odább mentünk, egyik erre, másik amarra, mint két idegen, kiknek nincs egymáshoz semmi közük.

Eleinte nem akartam hinni, hogy ez igy maradhat, hogy többé soha sem fogom látni mosolytól megvilágitott szép arczát, soha sem fogom hallani bizalmas, nyájas hangját, melynek édes csengése még mindig füleimben rezgett.

Hát miért kell igy elválnunk? Haraggal, keserüséggel? Lelkiismeretem megnyugtatott, hogy helyesen cselekedtem. És mégis oly nagy, nehéz bubánat terhe nehezedett reám, mely alól nem birtam szabadulni.

Hiába próbáltam lerázni, magamról. Órák hosszáig bolyongtam az erdőkben, mint a ki menekülést keres. Lihegve igyekeztem magamba szivni a szabad, éltető levegőt, mert ugy éreztem, mintha mellem elszorulna s lélegzetem elfulna a kanyargó hegyi utakon.

Eszembe jutott, mily könnyü léptekkel siettem föl erre, mikor oldalam mellett haladt a szép fiatal leány. Mily gyorsan szöktem alá, mikor megpillantottam a fák közt ruhája lebbenését a távolban.

Hát csakugyan igaz volna, hogy én ilyen korban, az időtől megviselve?... Nem nem. Ezt a balgatag gondolatot ki kell irtani gyökerestől. Csak az ifjuságnak van joga, hogy szeszélyeit üzze. Nekünk az ész szabja ki az utat, ridegen, könyörtelen.

És a mint letekintek a hegy ormáról, a szomoru házaspárt látom fölfelé ballagni. Ime ezek is szerettek, ezek is boldogok akartak lenni. Ezek sem vettek semmit számitásba, csak sziveik vonzalmát.

Teljesen lehütve értem le a hársfák alá, hol az urak kártyáztak a hosszu asztaloknál, a doktor vadászkalandjait mesélte s a hölgyek kerestek egy szegény halandót, a kin apró tüszurásokkal boszut álhassanak a mai nap unalmáért.

— Tudja már, — szólitott meg a jó kedvü fiatal asszonyka, — hogy magát nagy veszedelem fenyegeti? Vigyázzon, mert kiütik a nyeregből.

A vén kisaszonyok gunyosan tekintettek föl himző rámáikról.

— Csejtey Oszkár nagyon udvarolgat ám valakinek, — évődött velem tovább a fiatal asszony.

— Lehet, — viszonzám vállatvonva.

De szivembe nyilalt a gondolat, hogy ez a léha, ez a buta fiezkó talán épen e pillanatban is Ernával sétál valahol, meghitten, bizalmasan; ez a semmi, a kit azelőtt egy pillatására sem méltatott s a kivel folytonfolyvást kisergetteti most magát.

Egyik a hölgyek közül már azt is tudta, hogy Csejtey Oszkár a napokban megkéreti Ernát. Olyanformát hallottak tőle tegnap este.

Nemsokára hire futott, hogy a fiatal ember már meg is kérette Ernát.

Azt beszélték, hogy Erna szülei nem akartak beleegyezni ebbe a házasságba, mivel hogy a leány még nagyon fiatal; de a makacs leány kierőszakolta, a mit akart, apja minden dühösködése s mostoha anyja minden siránkozása daczára.

— Látja, miért nem sietett jobban? — ingerkedett velem a jókedvü fiatal asszony.

Tréfásan feleltem; de szivem sajgott belül. Sajnáltam azt a fiatal leányt. És . . . eh! mit tudom én, mit éreztem? . . . Irigy, vad lázas indulat ragadta magával lelkemet. Meg kell akadályoznom ezt a házasságot.

Mint az örült kerestem Ernát mindenfelé, föl meg alá futkosva a fényes park kanyargó utain, lesve hogy hol s mikor találhatom őt egyedül, elfojtott szivdobogással várakozva szokott pihenő helyein s keserü csalódással kullogva hazafelé minden este.

Sokáig hiába jártam utánna, mig egyszer végre sikerült egyedül találnom az erdőben. Azon a padon ült, hol legelőször beszéltünk együtt.

Azt hiszem, már messziről észrevett. Egy nyugtalan mozdulata elárulta, hogy föl akart kelni s távozni; de aztán mégis csak helyén maradt. Talán ő maga is várta ezt a találkozást.

Igyekeztem uralkodni magamon; de mégis észrevettem, hogy hangom kissé reszketett, a mint megkérdeztem, igaz-e, hogy menyasszony?

— Igaz, — szólt összehuzva sürü, fekete szemöldökeit.

— Hiszi, hogy boldog lesz azzal az emberrel? — kérdeztem.

Szemeit, melyeket eddig komoran a földre szögezett, most daczosan emelte föl:

— Mit törődik az én boldogságommal? Boldog leszek, ha távol leszek, ha nem kell tovább egy födél alatt élnem avval az asszonyal.

A lángoló gyülölet, mely szemeiből, szavaiból kilobogott, elrémitett.

— Hát csak azért? csak azért? — kiáltottam föl fájdalmasan.

Nem felelt. Egy perczig szemöldökeit összeráncczolva, komoran, szótlan nézett a földre; aztán büszkén, visszautasitón szállt át rajtam pillantása. Fölkelt, mintha végét akarná szakitani ennek a beszélgetésnek.

De nem ment. Szemeit ujra a földre szögezte s halkan, tompán szólt:

— Miért kivánt beszélni velem? Talán ismét az az asszony vagy apám küldte? Mondja meg nekik, hogy ereszszenek engem a magam utjára. Mert én soha el nem feleitheiem, a mit szenvedett édes anyám halálos ágyán, mikor tudta, hogy csak az ő halálát várják, hogy megtarthassák az uj menyegzőt.

Könnyek szöktek szemébe, a harag, a fájdalom könnyei; de erős lelke visszatartotta s nemsokára ujra daczosan villogtak szemei:

— Tudom, hogy reám sem vár más sors, mint anyámra. Engem sem vesznek nőül csak pénzemért. Engem sem fog senki szeretni. Én is meghalok hosszu sorvasztó betegségben s halálos ágyamnál türelmetlen fogják várni, mikor hunyom már be szememet.

Szivem hevesen dobbant meg minden szavára s fájdalmasan rezgett át egész lelkemen. Haragban égő szemei csodálatosan vonzottak és eltaszitottak egyszerre. Olyan lelki állapot volt ez, melyre nem tudok többé egész tisztán visszaemlékezni. Csak azt tudom, hogy lázas örömmel ismételtem magamban:

— Nem szereti azt az embert. Nem szereti.

Minden egyebet elfelejtettem mellette. A gyönyörök nem érzett edes, kábitó illata szállt agyamra. Mit bánom én a jövőt? Boldog akarok lenni, ha csak egy perczre is. Azt akarom, hogy szeressen, hogy enyém legyen. Mit bánom én az egész világot!

De e pillanatban, mielőtt ajkam megnyilt volna a vallomásra, kis leányom hangját hallom távolról s oda rohanok hozzá, ölembe kapom és összecsókolom azt a vidám, mosolygó arczát.

— Nem, édes aranyosom, neked soha, soha sem lesz mostoha anyád!

Mire jó néha a házi barát.

Irta: *R. P. O.*

— Igaza van édes barátom: én szenvedek, mondá Elly egy mély sohaj kiséretében a causeus támlányára dölve.

— Tudom, rég tudom, viszonzá kissé révedezve Zalán ur, de végtére nincs alapos oka a panaszra.

— Ön vigasztalni akar?

— Bár tehetném, tudja minő békeszerető és gyengéden érző teremtménye vagyok a jó Istennek.

— Ön csakugyan nemes szív, az ön oldalán bizonyára a legelkényeztettebb igényü nőnek sem volna panaszra szava, azonban a mi az én férjemet illeti ugy az egy valóságos tyranus. Vele szembe hiába valónak bizonyul már minden szép szavu könyörgésem, forrón ontott könnyem, ő valósággal egy meg nem inditható bárdolatlan tuskó! Oh! bocsásson meg, édes Zalán, a szenvedély e ragadott, de mikor olyan boldogtalan vagyok. És minek áltatnám önt, házunk legjobb, leghivebb, legbecsülésre méltóbb jó barátját. Ugy-e nem veszi rosz néven kifakadásomat.

Ellenállhatatlan kecscsel nyujtá kis kezecskéjét a bájos Elly Zalán ur felé, ki azt menten hevesen megragadta és mohón ajkaihoz emelte.

— Az igazat megvallva nagyságos asszonyom, Béla tetőtől-talpig becsületes ember, sőt sok vonzó jó tulajdonsággal is van megáldva, mindazonáltal mégsem azaz ember, a ki képes egy oly nőt, olyan magasztosabban, fellengzősebb gondolkozásu és emelkedetebb érzésü nőt, mint a minő ön, megérteni.

— Tehát bevallja! Jogosnak tartja keserüségemet? Minő jó ember ön. Látja, mikor ön a házunkhoz jött s az idővel látogatásai gyakoriabbakká váltak, minden ismerősöm azon igyekezett, hogy elriaszszon öntől. Azt mondották, hogy ön szerfeletti módon kalandvágyó, már kora ifjuságában könnyelmü nők társaságában hajhászta a ledér, izgalmas kedvteléseket, utóbb meg a barátság örve alatt nagyon sok ifju asszonyt tántoritott el a jó utról. Az emberek igazán nagyon roszak s megfeszülten üzik a galád rágalmazást. Azt tartják, hogy nő és férfi között soha sem létezhetik önzetlen, tiszta barátság. Esztelen állitás. Hát a mi nemes barátságunk, nem hazudtolja-e meg ama feltevést. Egyébként ön nagyon is kiváló férfiu. Istenem minő jó férj is válhatnék önből.

— Már 30-on tul?

— Annyi előnyös és csábitó tulajdonsággal bizvást megházasodhatik.

— Nem Elly, én alapjában igen boldogtalan lény vagyok. Elégedetlenek, nyugodtnak s mondhatom boldognak érezem magam itt az ön társaságában, mikor a paravent közelében e kis bársonyos támlányokban ülve hallgatom hangjának büvös zengését, ilyenkor feledve van a rideg élet kietlensége, de ha bezárul megettem az ajtó, mely elválaszt néha napokra is a bizalmas, a szeretett, az üde levegőjü körtől, akkor aztán megint itt vannak sajgó fejemben azok a szörnyü chimerák, melyek annyit üldöznek, annyit kinoznak. Hát milyen is az én életem, olyan üres, olyan czél nélküli, merőben egy végleg elhibázott élet. Járok a társaságokba, felkeresem a táncztermeket, beleelegyedem a mulatságok zajos árjába, bókolok a szép asszonyoknak, megtánczoltatom az ifju kisasszonykákat, néha duhajkodom a garçon tivornyákban, sok helyen fenegyereknek tartanak még mindig, s nem akarják észre venni rajtam az évek elvitázhatatlan pusztitásait. Mindez csak bolondság, az időnek hiábavaló fecsérlése. Néha, midőn egyik-másik lármásabb vigalom után, ugy a hajnal szürkületben hazafelé térek olyan megnevezhetetlen érzés fog el. Minő hiábavaló komédiázás volt minden abban a fényes teremben. Elmult és nem maradt meg belőle semmi. Végtelenül elhagyatottnak érzem magamat, keserü világfájdalom vesz rajtam erőt és irigyelek mindenkit, a ki családikör meghitt bizalmasságát élvezheti. Miért nem birok kizárólagos tulajdonul egy olyan gyengéd nőt, kit lelkem egész hevével, egész imádatával szerethetnék, miért nincs egy kis fiam, kinek szeretete s odaadó ragaszkodása boldoggá tenné szivemet. Oh! hát miért is nincs czélja az én életemnek, miért oly silány az én puszta és néma otthonom.

— És látja, ön az ilyen keserü contemplatiók mellett sem szánja el magát a házasságra. Nyilván való, hogy megkellene nösülnie.

— Már késő. Lemondás az én életem. A sors által arra vagyok predestinálva, hogy az ilyen bájos kisasszonykák panaszait hallgassam meg s vigasztaló szavammal bátoritsam őket. Mindég csak alamizsna és soha sem teljes osztatlan boldogság.

— Oh! szegény barátom, mennyire szánom önt. Pedig csakis az ilyen nemesebb érzésü és finom modoru embereknek kellene megnösülniök. Béla az éppenséggel nem való férjnek.

És erre ugy isten igazából elpanaszolta Elly minden baját, minden szerencsétlenségét, Zalán urnak pedig volt bőven alkalma a vigasztaló frazisokra, melyek alatt szeretetreméltó gyöngédséggel szoritgathatta szép barátnője kis kezecskéit.

Miután Elly könnyitett csordultig telt szivén és Zalán ur azon igérettel távozott, hogy a délután folyamán még betekint igéző barátnője társalgójába, megjött a férj, kissé fáradtan a napi teendőktől.

Elly menten, mint egy varázsütésre megváltozott, ideges dacz szállt szép arczára, ingerülten tekintett maga körül.

— Még mindig kiállhatatlannak tart? kérdé jó indulatu mosolylyal Béla a szivélyes üdvözlés után.

— A legnagyobb mértékben ellenszenvesnek, viszonzá ingerülten a kis feleség, a ki férjével szembe nem alkalmazta már ama szelid, s megadásteljes hangot, melyet Zalánnal szemben tanusitott.

— Ön kissé tullépi a határokat, mondá elkomolyodottan a férj, felgerjedésében nem ismer illemet. Azonban az évekkel majd jobb véleményt alkot felőlem. Mert hát hová is jutnánk, ha szigoru egyéniségemet nem érvényesiteném néha önnel szemben. Költekező hajlamai valóságos összeomlást idéznének elő. Az a nő, a ki férjét igazán szereti, nem ragaszkodik szenvedélylyel a fényüzéshez. Az a bál, melyre ön minden áron elakar menni, felette sok haszontalan kiadásokba sodorna bennünket, s mire való volna az egész, nem szeretem az adósságokat és te nékem a legbájosabb vagy csinos házi öltönyeidben.

— Igazi nyárspolgári felfogás. Nem tudja megtagadni egyszerü eredetét, hogy az atyja bádogos mester volt.

— Ez a beszéd bizonyára nagy gyöngédtelenség, de azt hiszem nincs egymásnak mit szemünkre vetni, vagy arra büszke, hogy a családjában egy-két tiszteletbeli segédfogalmazó, meg egy dijtalan jogyakornok van, a kik az urhatnámság szánalmas alakjai. Az érdemdus, munkás bádogos-mester becsülettel nevelte fel gyermekeit és eléggé szép pozitióba jutatta őket. Mindenekfelett kérlek édes Ellym, hagyjuk abba a czivakodást, hiszen végleg elkeserited az életemet.

Elly sehogyan sem türtőztette magát és ingerültsége annyira fokozódott, hogy végre Béla is elveszitette minden higadtságát és felfortyanásában oly sokra ment, hogy harsányan kiáltá önagy ágának, mikép jó lesz, ha befogja az evőgépjét.

Erre Elly görcsös zokogás között kiáltozá:

— Nem élhetek tovább egy ilyen durva ember oldalán. Oh! szegény jó anyám, hát miért is adtál férjhez egy ilyen emberhez. A te leányod a legszerencsétlenebb nő ezen az egész nagy világon. A helyzet türhetetlen, annyira kétségbeejtő, hogy megkell őrülnöm, meg kell halnom.

— Csakugyan kétségbeejtő helyzet. Türhe etlen. Nap-nap mellett ilyen jeleneteket provocál, min egy eszeveszett gyermek. Ha kis nyugalmat akarok élvezni, hát megkell szöknöm az otthonomból, melyet a feleségem jelenléte igazi pokollá avat fel. Az utczán kell lézengenem, vagy egy füstös kávéházban elülni az időmet. Minő szelid, minö idilli teremtés volt mikor mint fiatal leányt megismertem, azt hittem a föld mennyé vál ozik majd számomra, ha enyémnek ne vezhetem, mosolya örökös bájt hint majd fe lém s ime csak egy-két é- és mi lett az angyalból, valóságos hárpia, moso ya már nem az enyém, az csak a házunk barátjának szól, mert az a kedves, az a jó, a finom ember, a férjet pedig akaratos daczczal kell minden áron megkinozni. Zalán ur elszivja legdrágább szivarjaimat, az asztalomra minden héten k tszer, daczára, hogy irtózom tőle, káposztás ha uska kerül, mert hát Zalán azt épen nagyon szereti; tegyük ezt tegyük azt, mert Zalán ur nagyon szereti és Zalán ur mindég azt szereti amit én nem szeretek. És én ez m nd türöm. Ah! esztelenség. De ezután megfog engemet ismerni, mert csakugyan az a zsarnok leszek kit az ön egyéniségе me kiván.

— Ah! ön egy nyomorult orditá fel Elly fenyegetően Nem lesz alkalma r á hogy zsarnokságát velem szemb n gyakorolja, elh gyom, m rt gyülölöm és megvetem.

— Menjen kérem, egy szóval sem tartom vis za, emlékül elviheti mind a 25 kalapját is, melyet annyi drága pénzen vásároltam magának.

A legnagyobb csete-paté között lépett be a komorna és jelenté, hogy Zalán ur megérkezett.

Béla egy pillanatra elgondolkozott, aztán hirtelen a homlokához csapott s némi meg l-ged ssel mondá magában.

— Szerencsés gondolat, minő pompás megoldást adhatna.

— Isten hozzád kedves barátom, kiáltá a belépő Zalánnak, éppen jókor jösz. Megint házi perpatvar, szükség van reád, tedd engesztelékenynyé a feleségemet, én addig megyek az utczára, szükségem van a friss levegőre.

Béla nem ment a friss levegőre, hanem résen volt és ugyanabban a pillanatban, puskával karddal és még gyébb öldöklő masinákkal megrakva dühös tigrisként ront t a szobába, melyben a könyárban uszó szerencsétlen Elly a gyöngéden vigasztaló jó barát isztán ölelő karjaiba omlott.

— Halál reátok! orditozá Béla nagy tragikusan. Ime ismerem szégyenet ket, vétkeket. Megkell halnotok. Zalán ur kővé dermed .

— Hiszen semmi sem történt, es üszöm, oly ártatlanok vagyunk, mint a hajnali csillag.

— Hazugság, az az átkos ölelés lerántotta szemeimről a hájogot. Hát ezért került az én asztalomra minden héten kétszer a káp sztás tészta. Ol! álnok, csalfa asszony, most már mindent tudok, megkell halnod gaz csábitóddal egyetemben.

Szegény Elly görcsös zokogás között törölte kezeit.

— Uram kegyelem, ártatlan vagyok! Zalán, ne engedjen megölni.

— De Béla, az ég szerelméért, nem ismerek reád, minden igaz ok nélkül itélsz felettünk, es llapulj, kérve kérlek.

— Jó hát éljen tovább e hütlen asszony, de a mai naptól fogva nem nőm többé, de mi kettőnknek nagy a számadásunk. Fogja a pisztolyt, egyikünk élete fölösleges.

— De térj eszedre, minő hangzatos botrányt idézel elő.

— Igen botrányt, hangzatosat, mentől hangzatosabbat, leakarom rántani az ilyen álszent házibarátok galárd álarczát, hadd lássa a világ, hogy min nyomoruságos eljárást és viselkedést tanusitanak ama családokban, a hova a barátság örve alatt becsempészik magukat. Azt akarom, hogy ujjal mutassanak az ilyen emberre, a ki kijátsza silányul a vallást, a hitet, az erkölcsöt.

Megőrültél.

— Nem. elöre ur m. A háborgó Menelaus leakarja vágni a csábitó Párist.

— Ilyen rögtön, az egész megfon olást igényel. Ha kivánod sohasem teszem be a lábamat a házadba. Gondolkozzunk más meg l-dás után.

— Csak egy lehet, hogy nőül veszi magyságát, csak ezzel tehet eleget a becsület ek.

Zalán meghökkent, elsápadt, de nagyon benne volt a hiná ban s némi tétovázás után a szigoru kényszer helyzetnek engedve, gentlemann mivoltára hivatkozva kinyilatkoztatta, hogy nőül veszi Ellyt.

Béla alig tudta megtartani komolyságát, melyet a tragicomicus scena megkivánt, mert bensejében örül ennek a sikeres megoldásnak. Mégis csak jó valamire a házibarát is.

Nászutunk

Irta: *Csőregh Gyula.*

Családomnak sok mindenféle tulajdonsága mellett általános jellemvonása az, hogy minden t gja szenvedélyes utazó.

Az apám beutazta az egész vármegyének, s némelykor hetekig távol időzött egy-egy kiránduláss a kalmával nagy bosszuságára az édes anyámnak, ki ráfogta öregemre, hogy nem annyira az utazás, mint inkább a mulatozás kedvéért jár annyit a szomszédokhoz. A nagyobbik bátyám már elhatolt Budapestig is, s midőn hazatért a falunkba, az egész járás félesztend ig nem beszélt másról, mint az ő utazásáról. A k sebbik bátyám pedig még Bécsbe is eljutott volna, ha a határról vissza nem utasitják a magyarországi marhavész miatt, mely okból kénytelen volt Budapestre szállitan visszа az ökreit s ott adni el veszteséggel. En pedig mikor megesküdtem a feléségemmel, elhatároztam, hogy lefőzöm az egész familiát s olyan messzire fogok kéjutazni az asszonynyal, a mennyire csak a pénzemből telik.

Az esküvö u áni napon aztán összehivtuk a családi tanácsot. Meghivtuk belé az öreg János hetest is, ki sok földet bejárt, mikor huszár volt s még az óperenciás tengeren is járt a kapitányá al. Nem sikerü t azonban a megállapodás, mert az öregem a költség kimélés miatt határozottan ellene volt a külföldi utnak a két bátyám pedig csupa féltékenységből haszontalannak tartotta az egészet. Csak János biztatott bennünket, hogy ne engedjünk a negyvenyolczból, ha már arra adtuk a fejünket, hogy világot akarunk látni. Hanem mikor kijel ntette, hogy az operencziás tengerig hét esztendeig, hét hónapig és hét napig kell utazni, még pedig iszonytató magas hegyeken és rettenetes mélységeken keresztül: kénytelen voltam lemondani erről is, pedig gyermekkori álmam volt, hogy valamikor én is lelógassam a lábaimat a világ szélén.

Nem maradt hát más hátra, minthogy ketten az asszonynyal főzzük ki, hogy merre menjünk.

A feleségem Kairóba szeretett volna menni minden áron, mert mióta hallotta, hogy negyed éve a főispánék is arrafelé jártak a nászuk után, nem volt nyugta miatta, s állitása szerint ugy érezte, hogy muszáj neki is oda eljutni, mert máskülönben bele hal. En pedig, mivel forró kánikullás idők jártak észak felé szerettem volna tartani, hogy utközben ne szenvedjünk annyit a rettentő hőség miatt. Rizonyoztam is előtte eleget, hogy meglássa, milyen kellemesen fogjuk tölteni az időt a m a g a s északon hanem hiábavaló volt minden érvelésem. A feleségem először is nem akart olyan m a g a s r a utazni, másodszor pedig erősen állitotta, hogy Afrika sokkal hüvösebb ország; mert máskülönben nem is hivnák sötét Afrikának. Hiszen mikor nálunk sötét van, éppen akkor legenyhébb az ájer. Afrika tehát a legkellemesebb része a világnak, a mit különben bizonyit az is, hogy minden jóravaló férj oda viszi a feleségét.

Ez az utóbbi kijelentése meghatott s végre is kénytelen voltam engedni.

— Jól van édes angyalom, — szóltam beleegyezőleg. — elmegyünk a legsőtétebb Afrikába. De hogy a kecske is jól lakjék meg a káposzta is megmaradjon: egycsapásra két legyet ütünk. Megnézzük a magas északot is s elmegyünk Kairóba is. No hát jó lesz?

Feleségem könyezve borult a nyakamba; s biztositott róla, hogy nálam nincs aranyosabb férj a világon.

Másnap aztán hozzá kezdtünk az előkészülethez. A feleségemnek jó prémes téli kabátot vásároltam, a magam részére pedig kölcsönkértem a tiszteletes ur farkas bundáját. — Ezekre azért volt szükségünk, hogy ha véletlenségből nagy hideg jönne ránk a magas északon, ne járjunk ugy, mint némely könnyelmü utazó, ki gondatlansága miatt oda veszett a jég között. Afrikai utunkra pedig egy nehány szál fákját öntettem az asszony tanácsára, hogy ha odajutunk, el ne t é edjünk a nagy sötétségben. A pinczeto ot is elvittük volna, mert az édes apám szerint az utazás olyan a nélkül, mint a mise harangszó nélkül, de ezt már kénytelenek voltunk otthon hagyni, mivel igy is annyi mindenfélét összepakoltunk, hogy majd megszakadtam alatt. E helyett hát egy kulacsot akasztottam a nyakamba, miután az öreg János is erősen bizonygodott mellette, hogy jóravaló magyar ember e nélkül még a szomszédba se mehet. Ekképpen jól fölkészülve aztán a harmadik nap reggelén elbucsuztunk a familiától és az egész falutól, s átkocsiztunk a szomszéd faluba, hogy ott felüljünk a vonatra.

Budapesten meg sem álltunk, mert azt már ugy is látta a két bátyám. A mint megérkeztünk, rögtön átszálltunk a bécsi vonatra, mert ezt is megakartuk nézni. Reméltük, hogy bennünket átengednek a határon, mert ökrök nélkül utaztunk; de meg ezzel is a kisebbik bátyámat akartam lefőzni, a ki különösen kardoskodott otthon az utazásunk ellen. Szerencsésen el is jutottunk Bécsbe, s az uton nem történt egyéb bajunk, minthogy a feleségem eltörte

a kis zöld üveget, a miben kávét hozott magával. Szegényke aztán olyan éhes volt, hogy alig tudott megállni a lábán. Szerencse, hogy hoztam magammal egy kis jó száraz kolbászt, a miből aztán jól laktunk még Bécs előtt.

A mint kiszálltunk a vasuti kocsiból, szó nélkül egy sereg katona-sipkás ember rohant ránk s erővel elakarta venni tőlünk a kuffereinket. Egynek meg ugy látszik a kulacsom tetszett meg nagyon, mert mielőtt szóhoz jutottam volna, hirtelen kikanyaritotta a nyakamból. No de én se voltam rest! Hirtelen torkon ragadtam s ugy képen tőrültem, hogy csak ugy szédült bele. Erre körülfogtak vagy tizen s ha nincs nálam a somfabotom, bizonyosan jól megöklöznek. Hanem az asszonynyal, a ki egyiknek jól végigkarmolta az orrát, szerencsésen kivágtuk magunkat a bajból. Ott hagytuk hát az indóházat s a rendőrségnek sem tettünk jelentést a merényletről, nem akarván, hogy az ujságok meghurczolják a nevünket s otthon a familia kétségbeessék a sorsunk fölött.

A mint kiértünk az utczára, rögtön a nagy vendégfogadó után néztünk, hogy beszállásoljuk magunkat az éjszakára. Volt ott olyan sok irgalmatlan nagy ház, hogy az embernek majd kitört a nyaka, mig végig nézett rajta, hanem egynek sem láttunk a kapuján sem koszorut sem gyaluforgácsot kiakasztva. Megkértünk hát egy nehány embert, hogy igazitana utba benünket, de egyik sem értette, mit beszélünk. Mind német volt az ebadta s csak a vállaikat vonogatták kérdezősködéseinkre.

Egész késő estig kerestük hiába a vendégfogadót, de sehol sem tudtunk rátalálni. A két karom már majd elszakadt a két kuffertől a nyakam pedig ugy lehuzta a kulacs, mint valami jármos ökörnek. Hozzá a farkasbunda ugy melegitett, hogy csurom viz voltam tetőtől talpig. Hát még az a veszekedett lárma, kiabálás, lökdösődés, az irgalmatlan kemény járda! Nem csuda, ha másfél órai mászkálás után ugy kidöltünk mindketten, hogy egy tapodtat sem tudtunk tovább menni.

Letettem hát a két kuffert az ut szélére, s az egyikre ráült könnyezve az asszony, a másikra pedig nagy busan én. Ő csendesen hullatta könnyeit s közbe nagyokat sohajtva szemrehányó tekinteteket vetett rám; én pedig még vigasztalni sem mertem szegénykét, mert éreztem, hogy ha egyet szólok, menten sirva fakadok magam is.

Teremtő ur isten, mit csináljunk most ennyi tenger német közt!? Elől is, hátul is, jobbról is, balról is mind csupa német! Hová forduljon a becsületes magyar ember?!

Végre is az asszony szólalt meg először.

— Hej! bezzeg másképpen volna most, ha Afrikában volnánk!

Nem mertem válaszolni rá, mert éreztem bünös voltomat. Össze huzódva lógattam nagy busan fejemet.

Az asszony pedig folytatta de minden szava ugy esett, mintha késsel hasogatnák a szivemet.

— Persze; mert mindenben okosabb akar lenni másoknál! Ha az én tanácsomra hallgatott volna, nem töltenénk most az éjszakát az utczán, mint valami kóbor kutya!

Még jobban összehuzódtam, de most már éreztem, hogy két könycsepp gördült ki a szemeimből.

— No ne busulj édes lelkem, angyalom, — szóltam végre neki bátorodva, — majd keresünk éjszakára valami jó helyet, a hol meghuzzuk magunkat reggelig. Látod, milyen jó volt elhozni a nagy bundákat! Majd szépen betakargatlak, én pedig virasztani fogok melletted.

No de milyen méregbe jött erre az asszony!

— Talán megbolondultam, hogy bundában, szabad ég alatt öltsem az első napi nászutunkat!? Tüstént teremtse elő nekem a vendégfogadót!

Már már attól féltem, hogy ország világ szemeláttára ott fog lehordani az utczán, mikor egyszerre csak valaki megérinti a vállamat s megszólal magyarul.

— Nini, Buksi ur! Hát maguk mit keresnek itt?

A mint föltekintettem, majd sóbálványnyá váltam örömömben. Mózsi állott előttünk, az árendásunk fia, a kit az apja ide küldött diák szóra.

No de hogy megörültünk mindaketten! Egy mázsára való teher szakadt le egyszerre a szivemről. Az asszony pedig a nyakába borult örömében, s ugy összevissza csókolta, hogy alig tudott szóhoz jutni. (Nem is csókoltam meg az nap ;)

— Jaj Mózsi! Magát a jó isten küldte mi hozzánk!

Elpanaszoltuk aztán a nagy bajunkat s hogy mi járatban volnánk, de a helyett, hogy megszánta volna sorsunkat, ugy kaczagott rajta, mintha valami mulatságos volna a helyzetünk. Hanem nem szóltam semmit, elnyeltem a boszuságomat.

— Várj csak várj! — gondoltam magamban, — ennek a kikaczagásnak az apád issza meg a levét. Jövőre kétszáz forinttal emeljük föl az árendát!

Mózsi aztán elvezetett bennünket egy vendégfogadóba, a melyik alig volt tőlünk ötven lépésnyire. Háromszor is elmentünk ugyan előtte, de hát ki gondolta volna, hogy Bécsben ilyenek a kocsmák? Se czégér, se udvar sehol. A kapuban pedig egy borotvált képü ur strázsál, a kiről előbb azt hittük, azért van oda állitva, hogy be ne eresszen senkit.

Mózsi aztán beszélt vele a maga nyelvén, honnan egy másik urhoz mentünk a kivel kialkudta a kvártélyt. Hanem az adta németje olyan borsosra szabta az árát, hogy otthon egész fél esztendőre kibérelhettünk volna érte egy paraszt házat.

Fölvezettek aztán bennünket szállásunkra. Hát csak azt mondom hogy engem csak megteremtett erős embernek az uristen, hanem azt a strapát ki nem állanám még egyszer az egész Bécs városáért. Legalább egy jó fertály óráig mentünk mindég egyre fölfelé s mégis alig akart vége szakadni a lépcsőknek. Ha egy helyen megálltunk hogy kifujjuk magunkat egy másik fordulónál ujabb sorlépcső következett. Ugy hogy végre már azt hittem, valami toronyba vezetnek bennünket. Nem egyszer föl is sohajtottam keservesen, hogy hallja az asszony is.

— Hej, csak még is bunda, a bunda! — Bezzeg jó volna most ott valahol a város végén!

Halálra fáradva végre feljutottunk szállásunkra. Mózsi itt maradt még velünk egy kis ideig s igérte, hogy holnap reggel fölkeres bennünket s tanácsokat ad, hogy merre felé vegyük majd az utat. Mikor azonban megtudtam tőle, hogy ha akár északnak akár délnek utazunk, mindenfelé német lesz a világ. — nem szóltam semmit, csak nagyot nyeltem magamban s ugy vettem észre, hogy a feleségemnek is nagyon elment a beszélhetnemkéje.

Lefeküdtünk aztán, de ne hagyj isten, hogy aludni tudtam volna! Egész éjjel attól féltem, hogy ha ez a teméntelen nagy ház összse talál rogyni alattunk, hát még a tetemünket sem fogják eltemetni tisztességesen. Hajnal felé elaludtam ugyan egy kicsit, de akkor meg az utczáról behallatszó lárma, kocsizörgés, kiabálás nem hagyott nyugodni. S mikor fölébredtem, — ugy éreztem magamat, mintha megmangurultak volna.

Az asszony már fel is volt öltözködve s könyes szemekkel ült az ablaknál. Mikor pedig megszólitottam, mi baja, rögtön elkezdett zokogni.

— No hát mi bajod édes szentem? — kérdém vigasztalva.

Nem válaszolt, csak a nyakamba borult.

— Összetört ugy-é téged is az ut? No légy nyugodt, majd kipihenjük magunkat jól s ugy fogunk tovább utazni.

Az asszony most hangos zokogásra fakadt.

— Hát jól van! hagyjuk abba az egész északi utitervet. Belátom, hogy mégis igazságod volt. Ísten mentsen tőle, hogy megint ilyen napot álljunk ki mint a tegnapi. Még ma este indulunk Afrikába.

Az asszony azonban nemet intett fejével.

— Micsoda?! Hát tovább menjünk, hogy megegyen bennünket a német!? Hallottad, mit mondott az este Mózsi, hogy arra felé még ugy sem tudunk boldogulni?

— Nem, nem akarok én arra sem menni! szólalt meg végre. Menjünk rögtön haza!

— Haza!? Hát te haza akarsz menni s nem akarod, hogy megnézzük a sötét Afrikát?! kérdeztem örömmel.

— Nem, nem soha! Az egész éjjel nem tudtam aludni; attól féltem, hogy muszáj lesz tovább utazni a kedvedért.

Kölcsönösen bevallottuk aztán, hogy már tegnap este elátkoztuk magunkba a gőzmasinát, mely alkalmat ad az embernek arra, hogy az otthoni boldog nyugalmat fölcserélje ilyen csavargó élettel.

Mikor Mózsi már megérkezett, utra készen talált benünket.

— No no, — kérdezte nagy szemeket vágva, — csak nem akarnak to ább utazni?

— De igen; szólt a feleségem boldogan mosolyogva.

— Hát meg sem akarják nézni a hires császári palotát?!

— Nem bánom én, ha gyémántból is van minden köve s aranyból a teteje. Nekünk bizony nem kell! Ugy-é édes feleségem!?

— Nem bizony! mert mi rögtön utazunk haza.

— Haza? Hát abba hagyják az egész utazást?!

— De abba ám! Soha ki nem teszem én a lábamat ebben a világéletben a talumból. Csak arra segitsen meg a isten, hogy épségben haza jussunk.

Rögtön fel is ültünk a vonatra s harmadnapra szerencsésen haza is érkeztünk. Nagy volt persze a meglepetés otthon, de most az egyszer mindenki igazságot adott tettünkért mikor elbeszéltük a teméntelen nyomoruságot.

Nem is ment azóta a mi vidékünkről nászutazni senkisem!

Gyönge kis menyecske.

Virágos pamlagon, illatos szobában
Gyönge kicsiny asszony üldögél magában.
Két kis tenyerének liliom-gödrére
Álmadozva sülyed angyal fejecskéje.

Gyönge kis menyecske! A te lelked vágyik,
Vágyik innen messze idegen határig.
S mire hévvel gondolsz, kire igy forr lázad,
Az bizony nem férjed, s nem is a te házad,

Az öledben ringó rózsaszin levélke
Csak ugy olvadozik könnyeid hevébe'!
Van ki elitélne, én megsem itéllek.
Ártatlan teremtés szánlak inkább téged!

Hisz' gyarló halandó korlátot hogy irhat
Ég lehelte lángid, szálló vágyaidnak?!
De ki éjjel-nappal csak te reád gondol,
A ki beteg, szintén fojtott fájdalomtól;
Ki oltárnál fűzött esküvel magához,
— Hivén, hogy szerelmed vissza rá sugároz;
A ki gyötrelmek közt érzi, tudja, látja,
Hogy övé soh' se' volt szived áldó lángja;

Ki egy feldult élet kinjával háborog;
Óh nem szánandóbb-e, mint te vagy, gondolod?
„Istenem teremtőm!" suttogod magadban
„Tudod: erőszak volt, hogy kezemet adtam;

Ő is tudta, mondtam, nem egyszer, de százszor,
Hogy szivem csak egyért, de nem értte lángol:"
Mégis oda hurczolt az oltár kövére,
S elhangzott az átok háromnak fejére!"

S ime fölvert lelked lázas gondolatja,
Kebled patyolatját a mi ugy ringatja,
— A mely három közül kettőt még megmenthet:
Nyilt ösvényén repdes a hü szerelemnek.

S bizony nem sokára ott pihegsz a tájon,
Hova ragad, kerget e reád gyult álom.
Hol igaz lángjával, forró két karjával
Régi hü szeretőd sirva ölel által.

S boldogtalan te! ki majd magad maradtál
S hánytorogsz egy sötét örvény-torkolatnál,
Kebeled poklával, melyet nyögve hordasz,
Menj a két bánkódó öreghez, és mondd azt:

„Óh! bizony jaj annak, a ki por létére
Lánczot akar vetni az ég törvényére,
Óh, hogy ezt akartam, hogy ti akartátok!
Egek büntetése föiőttök ez átok!"

E. Kovács Gyula.

Magyar rónánk csalfasága.

— Rajz, a német világból. —

Képzeljük magunkat, kedves olvasóm, az 50-es évekbe, midőn hazánk az elnyomatás korában kevés reményt táplált az ujra ébredésre Seregestül, pereputtyostúl jöttek be az ausztriai németek, csehek, morvák, e Kanaán elnémetesitésére, melyet már sajátjukként tekintve, megkezdték e halottnak képzelt ország testén az örlő szúnak munkáját. A szunak is saját életfeltételeihez kell hozzá alkalmaznia az anyagot, melyben munkálva ront, — ezeknek is ilyen rontó kötelességök lett volna.

Ebenhöch Arthur, csinos, bécsvidéki fiatal gazdának is támadtak vérmes reményei, hallván az Alföld gazdagságát s elhatározta, hogy ott birtokait eladva, ezen jövedelmezőbb helyén, e sík tájékra telepszik egy darab időre, hiszen úgy is német lesz ez, csak épen germanizálni kell.

Mit gondolt, mit nem gondolt, leérkezett Debreczenbe s miután annyit tudott magyarul, hogy szegény, jó nyelvünk nyakát kitekerve, még meg is tudta magát értetni, — azonnal ujságokat kért a vendéglőben.

Tán Vachot Imre, Arany, Tompa, vagy Petőfy nyelvével akart a magyarhoz közelebb férkőzni? Dehogy! Sokkal prózaibb czéljai voltak, eladó birtokok után nézett s miután ebben az időben bővében lehetett találni, egy jó czivist kocsijába ültetve, megindultak a 4—5 órajárásra fekvő N. kőzség felé.

Forró nyárközép volt, a szegény lovakról omlott a tajték, a jószág összedugta fejét a tanyai kutak körül, az ember pedig kéket, zöldet látott a forróságtól.

Márton gazda, mert ez volt a jóindulatu polgár neve, ki rászánta magát az N község határán lévő nagy birtokok megmutatására, magyarázgatta ujjával, hogy már nincsennek is messze, ott fénylik a torony, ott a fák megett a falu s a falu háta megett vannak a Sáromberky-féle birtokok, melyek épen csak gazdára várnak. Özvegy Sáromberkyné ő nagysága nagyon jutányos árban számitva adja el e földeket, mert bizony szegény ugy áll, hogy maholnap megüthetik a dobot ősi kuriájának kapuja előtt.

Midőn már legmelegebb volt, midőn az ember már csaknem nyelvét öltötte ki, Ebenhöch akaratára nem tartottak pihenőt a faluban, a német atyafi óhajtotta legalább messzirül látni leendő birtokát.

Haragudott is ezért Márton gazda, no de mit tegyen, ráállott, hogy ugy távolból megmutatja, megmagyarázgatja s aztán ebéd után az egészet is megtekinthetik. Szegénynek kiszáradhatott a torka.

Ehaladják a falut s jelzi a mi polgárunk a birtokok terjedelmét. Ez is, ez is, az is! S az egészért csak 150 ezer forintot kérnek!

De most minő látvány! A távolban, még a birtok határain sem tul, óriási tenger veri hullámait, visszatükrözve az erdő üde zöldjét, mely messze-mesze, hol az ég a földet éri, egyik felől tán határát képezheti.

„Nagyszerü, nagyszerü!" töri a német, — ez valóságos tenger, gondolja magában! Csak megnézegette ő Debreczen vidékét Bécsben a mappáról, de bizony látszik, hogy e nagy Alföldet nem ismerik, ekkora viznek csak jelezve kellene lennie. S mi fő, Márton gazda is dicséri s mondogatja, hogy e nagy oczeánnak „Délibáb" a neve. Ki is veszi Árthur az utazó mappáját s Debreczen mellé egy nagyobb tavat rajzol, mint a Balaton, s beleirja, hogy „Délibáb"-nak hivják.

Gondolkozóba esik. Hiszen ezen óriási forgalmat tudna előállitani! Mégis csak barbár nép a magyar, hogy ekkora vizet nem tud értékesiteni! Erre ő legalább 4—5 gőzhajót rendezne be! Ott az erdő, milyen faliferálást lehetne ott végbe vinni! Hát még a halkereskedés! A személyi közlekedés is nagy lehetne, hiszen e tengeren tul városok, falvak vannak, ezeket egyenes irányban kellene érinteni! stb.

Nem szól nagy terveiről semmit, csak azt tudakolja meg, hogy valjon e viz a birtokba esik-e s minő kellő felvilágositást nyer, számitásba veszi, hogy a szántóföldekből s s „Délibáb" tengeréből, egy-két esztendő alatt biztositná a 150 ezer forintot.

Elhatározza a birtok megvételét s eltökéli, hogy a tulajdonosnő előtt még csak nem is fogja e tengert emliteni, nehogy feljebb hágtassa fekvőségének árát! Ilyen gondolatokba merülten hajtat be özv. Sáromberkiné őnagyságához.

Már a széles folyosón, melynek tágas, világos ablakai a nyilt udvarra nyiltak, egy, még a délibábnál is lebüvölőbb látvány tárult szemei elé! Az özvegy asszony két fiatal lánykája himezgetett ott, egyik szőke, másik barna, mindakettő üde, mint a napsugára csak ma reggel megnyilott rózsabimbó! S a munkájuk! Finom, gyöngéd kezek után összhangban áll a lánykák tisztaságával!

Ebenhöch ur azt sem tudja, mit csináljon. Csaknem elfelejti jövetelének okát. Kezdi törni a magyart, de a lánykák, hogy zavarából kisegitsék, ékes, kellemesen csengő német nyelven válaszolnak neki. Ilyen szép német nyelvet még nem hallott.

Végre összeülnek özvegy Sáromberkynével, kinek Márton gazdánk megsugta, hogy jó borsos áron sózza rá a birtokot, mert van a németnek pénze bőven.

A birtok megnézése után, melynek nyugati oldalán délután 2 órakor még fenségesebb volt a délibáb, de melyet Ebenhöch ur jónak látva elhallgatni, meg is alkudtak 200 ezer forintban.

Arthur azonnal visszautazott Debreczenbe s távirati uton rendelt meg egy ausztriai hajógyárban 2 kisebb gőzhajót, egyiket személy-, másikat teheráru forgalomra, gondolván hogy most egyelőre, még egy barbár nép neki szokik, kettő is megteszi a szolgálatot.

Pár hét mulva, midőn magán- és gazdasági ügyei Bécs vidékén teljesen rendezve lőnek s a hajók is nagyban készültek, leutazott N. községbe, az óriási tónak mérnöki felméretésére. Fölkeresett egy debreczeni német mérnököt, kinek tudomása ugyan ilyen nagy tó közellétéről egyáltalán nem volt, de jó pénzért mégis vállalkozott s kimentek a pusztára.

Csendes, borongós szeptemberi nap volt a letarolt vidék mintha álmodott volna! Álmodott a délibábról, melynek csodabaja hütlenül elhagyva, leköltözött Afrika sivatagjaira, hogy morgána képében csalogassa üde forással a szomjas karavánokat.

Csaknem sirva állitott be a mi Arthurunk Sáromberkyékhez, hol bájos kis lánykák csakhamar megmagyarázták e csalóka nagy tenger mivóltát.

A mint Erzsike, mert igy hivták, a szőke lánykát, megadta a kellő felvilágositásokat, ugy érezte Arthur, hogy még sem oly szerencsétlen ember s mintha a délibáb csábitó varázsát ott látta volna csillogni a lányka tiszta kék szemeiben.

Élénk vonzalmat kezdett érezni, mintha még nem ismert érzés szállotta volna

meg szivét, oly édesnek nehéznek érezte, hogy alig tudott miatta Bécsbe visszautazni a szerencsétlen hajók elárusitására.

Aztán csakhamar átvette a szép birtokokat s a Délibáb tava helyett gazdagon termö szántókat és réteket kapott, melyek bizonyára annyi hasznot hoztak, hogy a hajókért is bőven kárpótolták.

Sáromberkyék a szomszéd faluban huzták meg magukat, azon kis birtokon, melyet áruba nem bocsájtottak.

Arthurnak nagy kedve jött a magyar nyelv megtanulására s miután megszokott a magyar élettel s megismerkedett népünkkel, nemzetünk iránt is kezdett melegebben érdeklődni. — Különben ezen érdeklődésnek a kis Erzsike bájos lénye volt legfőbb oka, mert oly szépen folyt piros ajkairól a magyar beszéd, hogy Arthur, miatta még nyelvünkbe is belebolondult.

S mi lőn a vége? — Ebenhőch Arthurtól, Magas Arthur becsületes, magyar birtokos lőn, ki ily jó hajlamokat tanúsitva megnyerte a kis Erzsike szivét, kezét és délibábos szemeit.

Kis fiok 10 évvel később ugy törte a németet, mint apja a magyart, midőn Debreczenbe érkezett.

Kolosvári Aladár

Óh! bár siratlak . . .

Óh! bár siratlak, látom arczod,
Szivembe' mégis birlak én.
Tekintetedben meg világol
Az a bűbájos égi fény.

Te még vigasztalsz, ha az élet
Megsebzi fájó lelkemet,
Könyem tetörli kis kezecskéd.
Körülem itt leng szellemed.

Rég érzem azt a nagy szerelmet,
Örömeit, bubánatát,
És nem hiszem sirhalmodat, sem
Siréneked fájó dalát!

Még élsz . . . De meghalsz nem sokára,
Hisz nem sirat meg senki sem,
Ott fekszem én is oldaladnál.
Kis temetődben kedvesem!

Anyát szeret . . .

Anyát szeret a gyenge gyermek
Kedvest az ifjuság . . .
És a kinek már senkj sem jut,
Óré ez a — világ!

Árrát szeressen, a ki árva,
Bubánatost a bús. . . .
Remeg a megtört, megtiport szív,
Vagy — kétszer nyomoru'.

GÁSPÁR IMRE

Apró képek.

Irta: **Vértesi Gyula.**

I. A szeretet ünnepén

— Ugye nagyra voltunk! Henczegtünk, fennhordtuk az orrunkat. Még az Isten éltet eltartod a becsületes munkáddal a családodat. Nem szorulsz te senkire. Nem hajtod meg a derekad senki előtt. Ugye meghajtanád most, ugye jobban esnék kényelmes szép lakásban puha ágyon pihenni — mint itt vaczkolni ebben a lyukban.....

A sárga arczu szélütött ember nagy nehezen feltápászkodik félkönyökre s ugy mondja szelid hangon, kérlelőleg:

— Borcsám, édes Borcsám.

A széles képü, borzas haju asszonyságot még jobban felbőszíti a szelid hang s most már dühösen rikácsolva beszél.

... Eh mit Borcsám, bár sohase mondtad volna.

De persze mikor az ember olyan ostoba liba mint én voltam hát szivesen hallgatja a Borcsám-at. Bár sohase hallgattam volna. Kellett nekem tekintetes koldusnak lennem! Csak mentem volna ahhoz az asztaloshoz, a ki ott lakott a háznkban — hát most gazdag asszony volnék, jól éltem volna — igy meg jól se lakhattam, hacsak a ténsasszony titulussal nem. Mert nekünk nyomorogni kellett a te becsületedért. Persze, hogy a másik fiscális Naláczi az felválalt mindent. Az adott kölcsön husz perczentre, az eltagadta ha leis fizették neki a tőkét, a kamatokat kétszer is megvette — maga vásárolta össze a cliensei követeléseit — lehuzta még a bőrt is az adósról . .

— Gazember volt — nyögi a beteg. — Az volt, én is azt mondom — de m ri e neki valaki a szemébe mondani mióta ekvipázson jár, mióta megvette a Dadai Laczi birtokát. Nem a kaszinó elnöke e azért, hogy Dadai megkutyakorbácsolta az utczán, te meg felpofoztad.

Persze akkor megfáklyászenéztek a képviselő is szorongatta a markodat, hogy kiálltál érte — de szorongatta e azóta? A Nalácziét már szorongatta. Jutott-e valakinek eszébe, hogy téged a te becsületességedért betegyenek valami zsiros hivatalba, mint Arádi Benczét, a kiről a főispán is azt mondta, hogy buta ugyan, de jó lesz azért árvaszéki elnöknek, mert nagyon becsületes. Később persze mégis elkezelt a butasága mellett is egy pár ezer pengőt, de azért se lett kutya baja se. Megkérette a vén Lidia baroneszet, gondolván, hogy mégis könnyebb elvenni a vén csoroszlyát, mint becsukatni magát — s azután a méltóságos sógor rendbehozta az egész dolgot. Bencze ur meg azóta jól éli a világát odakint a tanyán a balkezes feleségével.

A beteget vérig izgatja a felesége beszéde s türelmetlen mozdulatokkal integet neki, hogy hallgasson.

— Nem hallgatok. Eleget hallgattam eddig, most itt a fiad előtt mondom el, hogy milyen voltál te, hogy azután olyan ne legyen ő is.

A hét nyolcz éves pufók gyerek sunyi tekintettel néz hol az apjára, hol az anyára, végre is odahuzódik az anyja mellé, a ki tüskés haját megsimogatva beszél tovább:

— Neked se kellene ilyen rongyokba járnod, neked se kellene itt kuczorodnod idehaza egész nap, ha az apád másforma lett volna. A Tardi Gabi se mondhatta volna, hogy koldus vagy, ha az apád nem lett volna ostoba.

A gyerek lassanként ráemeli szemét az apjára, s mig nézi az elgyötört, nyomorék embert, fejletlen agyából azaz egy gondolat válik ki, hogy az apja az oka a miért most karácsonyra se kapott semmit sem. S mikor az odaszóllitja őt az ágyához, s arczát simogatva, gyöngéd szeretettel kérdezi tőle: hogy szereti-e? — daczosan veti oda:

— Miért szeresselek!

II. A halott árnya.

Lángoló arczczal, szenvedélytől égő szemmel, s reszketeg ajakkal dobta oda a szavakat.

— Magát is bosszantja, engem is. Miért jár utánam mikor tudja, hogy nem szeretem, Mikor tudja, hogy gyülölöm. Mondja meg neki, hogy kiméljen meg engem:

— Mi jogon mondhatom én azt meg?

— Azon a jogon amit az ad magának, hogy szeretem....

Nehány nap mulva diadaltól sugárzó arczczal jő a férfi a leány elé.

— Elvégeztem amit reám bizott. Nem fogja többé bántani se magát se senkit.

Hanem mikor azután egymásra borulnak, s szerelmes vágyban égő ajkaik találkoznak — egyszerre csak ugy érzi mindakettő, mintha valami jéghideg kéz zárná le az ajkaikat, melytől megfagy azokon a szó, a csók.

S mig a férfi dult képzeletében megjelenik a halálsebében vonagló ellenfél alakja, amint a segédek teszik fel a bérkocsira, a leány őrjöngő tekintettel néz a férfira, mintha sápadt arczán, fehér kezein a vérnyomokat keresné.

S mindketten mikor szerelemtől égve egymásra akarnak borulni, utálattal eltelve lökik el egymást, ugy ahogy a büntársak szokták tenni a büntény elkövetése után.

S azt a lánczot amit egy halott szakit el, sem isteni sem emberi hatalom nem kötheti többé együvé.

III. Nagyapa halála

Október vége felé járt az idő, de olyan kedves meleg napok voltak mint csak a nyár közepén

Mintha csak az elmulását érző természet az utolsó napokat nagyon jól akarta volna felhasználni, szolgálatunkra állva minden fényével, ragyogásával, késői virágai üde illatával.

De kétszeresen jól esett azaz illatos őszi melegség, annak a szélütött öreg embernek, a ki ott ül a lesárgult lombu vadszőlő lugasban, s szép térdein nyugvó ránczos kidagadt erü kezét; a mint az ide-oda ingó csörgő indák között beszürődő napsugár tánczol rajta.

A végét járó nagy beteg csendes rezignációjával révedez tekintete azután szanaszét a kertben — a virágágyak meghervadt virágain a megbarnult füvön, a hervadt lombokon, a sárga homokkal teritett kerti utakon, s a még mindég nyiló üde piros és rózsaszinü virágu pelargamin bokrokon.

Az ő kedves pelargóniumain, azután megpihen fáradt tekintete. Ezeken az egyszerü szegény virágokon, melyek nagy részét maga stufferozta, maga ápolta szorgos gondozással — s amelyek olyan édes tiszta gyönyörüséget okoztak neki, mikor a szinek minden árnyalatában megnyitották apró kelyheiket.

Óh ezek hüségesebbek voltak mint a többi virágok, ezek nem csalták meg soha galylyaikon, nem hagyták megülni a penészt, száraikon a ronda hernyót, tövükhöz nem eresztettek semmi férget. Óh ezek kedves aranyos virágok voltak.

— Nagyapa, nagyapa — szólitja meg az e'gondolkozó öreg urat a legkisebbik unokája egy kis szöke haju, piros arczu lányka, a kinek sehogyse tetszik, hogy a nagyapa olyan nagyon csendes-

Az öreg ur nem hallja a kicsi szavát csak néz-néz tovább a kedves virágaira.

.. Hányszor kötött azokból menyasszonyi koszoruba, koporsóra koszoruba, névnapra csokorba — egy-egy kedves szerettének örömére, gyászára....

És most is hogy megvárták őt, hogy itt nem ha yták késő őszszel se.... Szemei lassan lezáródnak, keze aláhanyatlik, a kis unoka meg ijedten kiabál édes anyja, édes apja után...

Kijönnek, odaborulnak a haldokló elébe s könnyeikkel áztatják hidegülő kezét — az pedig még egyszer utoljára felemeli lankadt pilláit, s nem érezve a válás, az elmulás fájdalmából semmitsem, lassan suttogja:

..... Pelargóniumokat bevinni — mert fázni fognak .....

Szeretett halálig.

Irta: *Thury Zoltán.*

„Nem voltam élni való ember, azért halok meg". Király József ezelőtt sok évvel, harminez esztendős korában irta ezt az egy sort egy darab papirra s mellbe lőtte magát.

A felesége nem volt otthon, hát csak a cseléd ment be reggel a szobájába. Ott nyöszörgött az ágyon. A megsemmisült paraszt leány nem tudta, mit tegyen? Felkiáltozta a szomszédokat. Azok orvost hoztak és táviratoztak az anyjának.

Az orvos azt mondta: katona dolog — s katonásan vette a dolgot. Egy hét mulva már tul volt a beteg minden veszélyen s be lehetett bocsátani hozzá az anyját.

A szegény asszony nagy bánatában szinte ba jt csinált a kura rovására. Oleléséve fölszakitotta a kötéseket a hegedő sebről. Mikor nyugodtabb lett, leült az ágy mellé s beszélt nagy szeretettel, édes anyai okossággal.

— Mindenkinek meg van a maga keresztje, meg bizony. Egyik ember nehezebbet emel a vállán, mint a másik, de azért mindenik nyög a tehe r alatt. A te kereszted nem olyan nehéz, mint képzeled. Rosszul választottad meg a feleségedet. nem voltatok egymáshoz valók. O elhagyott- — de annyi, annyi lány van még a világon, hogy csak válogatni kell közöttük. Vegre mindenki ráakad a párjára s te is megtalálod a tiedet. Elváltok véglegesen, törvényesen, ráköltjük akár az egész jószágot a perre, csak hamar menjen. Szabad leszel s fiatal vagy még tied az élet. Kérlek szépen, ne csinálj több ilyen gyerekséget. Ha egyébért nem, hát élj éretem, a te szegény, öreg anyádért.

— A mint parancsolod.

Mikor egészen felgyógyult, hosszu szabadságidőt kért magának s hazament anyjával a falura. Kikötötte, hogy a világgal nem törődik semmit, s a világ is hagyja őt békén. Kis birtokuk volt. Abban el kezdett okszerüen gazdálkodni s felényire szállott le a jövedelmük. Ez nem nagy baj volt, mert kevéssel beérték. Lapokat nem olvasott. Néha megnézte, hogy a buzának mi az ára Budapesten. de egyébb nem érdekelte.

Egyszer már azt hitte, hogy elfeledte a feleségét. Az idő, mintha javitott volna a sorsán. Nem fájt már ugy a róla való gondolkozás, véget akart hát vetni az egésznek. Kiszedte asztalfiókjából a leveleit, hajfürteit, sok egyébb emléket — s a kályha elé ülve kinozta magát, mint valami nagy bünös, ha vezeklésre szánta lelkét. Egyenkint dobálta be a tüz kellő közepébe a leveleket s nezte, hogy válik hamuvá a papir. Mikor az arczképre került a sor, azt is oda dobta a többi közé. Rámeresztette szemeit, a mig égni kezdett. Előbb a kép alsó része gyult meg s lassan ment ment fölfelé a láng. Már a keble égett mikor utánakapott, kive te az izzó szén közül, eloltotta a tüzet s aztán sirva bámulta a kormos papirt, a felesége arczát.

Dühbe jött, mikor az anyja rányitotta az ajtót.

— Menj ki, hagyjatok magamra. Ne bocsáss be senkit, te se jöjj be, — hanem ő, ő, ő, — elmondta százszor is azt az „ő" betüt — ha ő jönne, hát ereszszétek be. Várom.

— Rossz volt, fiam, az az asszony.

— Jó volt! Szeretem.

Nem jött.

Pár év mulva az okszerü gazdálkodástól is elment a kedve, csak pipázott egész nap. Egy nagy zsölye maradt az édes apjáról, azt az ablak mellé tették, ott ült folyton s nagy füstöket fujva ki a száján, bámult ki az ablakon. A szeme nem mondott el semmit abból, a mit bensejében érzett. Szinte buta lett a tekintete. — Meggörnyedt a háta, lassan beszélt, néha indulatoskodott s nem szerette maga körül az embereket. Egy falusi leány iránt érzett a legtöbb rokonszenvet, azt mondta, hogy nagyon hasonlit a szája az elhalt felesége ajkaihoz. Mióta a papok kimondták, hogy el vannak választva, ugy beszelt a feleségéről, mint a meghalt asszonyokról szokás. Nem is nagyon régen el kezdett köhögni. Gyötrelem volt hallgatni a fuldoklását, azt hitte az ember, hogy összeszakad a tüdeje. Két héttel ezelőtt lefeküdt az agyba s nem is kelt föl azóta. A láz uralkodott folyton az elméje fölött, s csak néha-néha volt egy világos percze. — Sokat kérdezősködött az aszszonyról.

— Nem volt még itt? Nem izent valamit? Nem irt nekem?

— Nem, nem, nem.

— Majd eljön. Most már nem mondta, hogy meghalt az asszony, hanem várta szüntelen.

Az anyja számára nem volt egy szava se, hiába ült ott az ágya mellett reggeltől estig és estétől reggelig. Mindig csak a másik asszonyról beszélt. Mióta elváltak, nem tudott róla semmit, elképzelhette magának ugy, a mint legjobban esett a lelkének.

— Szép, volt, kedves volt, hol van? Még nem járt itt.

Az orvos azt mondta, hogy különösnek találja a dolgot. Rendes körülmények között — hidegen fogta fel a dolgot — rendes körülmények között már régen meg kellett volna hogy haljon. Itt valami közrejátszik s akadályozza munkájában a végzetet. — Ezt a valamit kell eltolni az utból s aztán rendben lesz minden. Nem kinlódik tovább a beteg ezen az árnyékvilágon.

Az öreg asszony egy reggel befogatott s kocsit küldött a városba. Látta ő is, hogy nem tud meghalni a fia anélkül, hogy ne lássa még egyszer a régi feleségét, hát utanna küldött. Pedig az asszony nagyon lesülyedt már azóta. Szeretői vannak, tisztességes ember nem bocsátja be a házába. O is csak a fiáert türi el, hogy átlépje ezt a küszöböt.

Az asszony megállott az ágy előtt s az ő hideg lelkét is meghatotta ez a kiaszott test. Kezet fogtak. A beteg fölemelkedett, párnával kellett megtámasztani, hogy vissza ne essék és sápadt arczára mintha visszaküldött volna egy utolsó sugarat az élet. Hangja hamar elfuladt s csak suttogott azután!

— Szeretlek.

Tiz év óta először járta át tagjait a meleg.

Az öreg asszony integetett elvált menyének és kérte:

— Csókolja meg.

Az asszony megcsókolta.

A beteg elfeledett mindent, csak ez az egy utolsó csók égette az ajkait. Átfogta száraz karjaival az asszony nyakát, még akart mondani sokat, megbocsátott volna szóval is, nemcsak tekintetével, ha lett volna ereje; de nem birta tovább. Visszaesett a párnára, kisimultak arczán a ránczok s csak elaludt.

Anyjának nagyon tele volt már a szive keserüséggel, szinte várta már a perczet, melyben szabadon szólhat. Fölemelte karját s az ajtóra mutatott:

— Menjen ki!

A bünös asszony ajka az elkeseredett nagy fájdalom láttára néma maradt s nem tudott felelni. Szó nélkül lesütött fejjel ment ki. A megrabolt anya pedig megigazitotta halottja feje alatt a vánkost — hátha most már jól esik neki az anyja gondoskodása is.

Egy kis boszorkány s egy szivar története.

Irta: Galánffy Lajos.

I.

Az 1860-as években Debreczenben farsangoltam, szemtanuja, részese voltam annak a két kis történetnek, melyeket itt e lapok hasábjain elmondani fogok.

A Péterfia soron laktam.... s Dini nagybátyámnál, a ki fogas prókátor hirében állt, és a ki arról volt nevezetes, hogy az ő udvarában viritott a legszebb rózsa. Ő volt az a féltékeny kertész, a ki félve őrizte a kandi szemektől házának diszét leányát Mariskát, attól a naptól fogva: hogy életének jobb felét, hütársát gyermekének gondos jó anyját elvesztette.

Mindene volt a kedves Mariska, az egyetlen gyermek, aki oly szép volt mint a feslő rózsabimbó, a kinek ajkát beszédes mosoly lakta, a ki élénk eleven kedélyével betöltötte idővel egész házát.

Négyen voltunk a ház lakói, Mariska a ház éke, Celestin kisasszony egy Bajorországból ide importált java korát meghaladt szemüveges nevelőnő, Dini bátyám, a régi birtok perek nagymestere, aztán én, az ideiglenes patvarista, az eleven másoló gép, az aranyos kis Mariska inkselkedésének czéltáblája.

Csendes békességben éltünk a Péterfián, nem zavarta nyugalmunkat senki, de mi sem háborgattuk a más nyugalmát . . . ritkán látogattunk meg valakit.

Dini bátyám bele vette magát poros aktái közé, én pedig az irodában tisztára keféltem a poros lomha aktákat, másoltam a Mária Terézia féle urbarialis tabellákat, taksás szerződéseket, elmaradt urbér szolgálmányi kimutatásokat, határrész térképeket, kereseteket, ivekre menő perbeszédeket.

Mariska, ez a 12 éves kis boszorkány — a hogy én őt elneveztem, — ha végezve tanulmányi óráit, örökösen a kertben volt virágai között, üzte, kergette a tarka szárnyu pillangókat, beszélgetett, csevegett, versenyt dalolt az énekes madarakkal, bujósdit játszott a tarkaczizával, etette galambjait, a kerti aquarium kristály vizében uszkáló arany halacskáit, öntözgette virágait, végig sétálva a kert utait a nagy „Bodri" kutyával tele szórta a nyitott ablakon át iró asztalomat elszáradt virág levelekkel, letépett galyakkal, s ha incselkedéseit egykedvüen fogadtam, papir tölcsérekbe bujtatott, bogarakat dongó legyeket küldött hozzám látogatóba. Soha sem volt békességem, mindig zaklatott.

Most is fülemben cseng vig kaczaja, midőn az első papirtölcsért felbontottam, s a szük lakásból egy nagy dongó egyenesen belevágta magát öblös tentatartómba. A kényelmetlen fürdő sehogy sem tetszett a dongónak, csakhamar kivergődött belőle, megrázta magát s egyenesen az orromra szállt. Pár percz alatt Fekete Péter lettem, végig kuszálta arczomat tentás lábaival.

Előbb bosszankodtam, aztán kaczagtunk mind a ketten. A nagy nevetésre, kaczagásra, Dini bátyám is kibujt odujából, ugy Celestin kisasszony is, a ki épen Schubertnek „Ave Mária" c imü darabját ongora kiséret mellett énekelte érzelgős alt hangon. Olyan különös hangja volt a madamoisellenek.

A kanczellária nyitott ajtajában álltak mindketten, s feddőleg tekintettek Mariskára, a ki az aklakhoz támasztott kerti padon tapsolva nézte a nagy dongóval való páros viaskodásomat.

Mi az!? Was ist den dasz?! kérdezték egyszerre Dini bátyám s Celestin kisasszony, csak hogy már e szavakra nem volt látható a kis boszorkány fej az ablakban, tulajdonosa eltünt a kert árnyas bokrai között, s csak a bodri kutya bozontos feje nyugodott az ablak párkányán, nagy lomhán bámulta a jelenetet.

Dini bátyám és Celestin kisasszony kérdőleg tekintettek reám egy ideig, aztán kitört mindkettőjöknek ajkán a hahota, a kac aj s ott hagytak a faképnél mint Szt. Pál az oláhokat.

Egy ottkolonos szép fehér zsebkendőmbe került a kis boszorkány tréfája.

Mariskát sok keresés után találta meg a nevelőné. Büntetésből egy óráig kellett a zongorán skáláznia.

Majd megsiketültem, ugy verte az elefánt csont billentyüket a kis boszorkány.

II.

Négy év mult el azóta. — Sorsom ismét Debreczenbe hozott. De mint megváltozott itten minden.

Dini bátyám felhagyott a prókátorsággal, otthon ülő ember lett. Egész nap furt, faragott, esztergályozott. El látta a kis kertet ülő padokkal, faragványokkal, a mel, eket aztán befestett szép tehérre. Valóságos mester müveket alkotott.

Celestin kisasszony visszament hazájába, helyét Dini bátyám testvér nénje foglalta el, egy tisztes éltes asszonyság, a ki angyali jóságával, nyájas bánás módjával mindenkinek szeretetét, becsülését birta. Imádásig szerette Mariskát, a ki e négy év alatt gyönyörü hajadonná fejlődött, a kinek Debreczenben, s vidékén egy ne e volt csak — szép Mariska.

Szép is volt igazán. Szép és üde, mint a tavasz, kedves mint a hajnali álom, mely igézet alatt tartja a szendergőt. Hangja csengő járása könnyü. Egész lényét büvös bájos varázs vette körül. Tündére lett a háznak.

Minden, minden megváltozott a háznál, Mariska a pajkos, eleven leányka is, a ki olykor kereste a magányt, merengő, s bánatos lett.

Nyomára jöttem honnan fu a szél.

Az utólsó évben Debreczennek legszebb ifja pataristáskodott Dini bátyám oldala mellett. Ez ifju a főiskolának mindég kitünő tanulója volt, gazdag ismeretekkel, szép készültséggel birt, de egy kissé könnyelmü is volt. — Szerette a barnafiukat, a társas összejöveteleket a mulatságokat. Élt halt a barátságért.

Mulatott, — mint minden más életre való fiatal ember, csakhogy mindég nemesen, kötelességeit azért nem hanyagolta el.

Mariska és az ifju gyakran találkoztak. Csevegtek, beszélgettek együtt az irodai órák előtt, legfőképen akkor, ha Dini bátyám peres ügyeiben távol volt Teréz nénit pedig a háztartás a házból kiszólitották.

Egy szép leány! egy délczeg ifju! kell-e több, hogy Amor veszteg maradjon.

A szépen kifejlett gyermek kebele nem zárkózhatott el a szerelemtől, attól az édes érzelemtől, mely az ifju sziveknek éltetője, a földi üdvösségnek alkotója.

Ez volt az ok, mely Mariskát ábrándozóvá tette. Tetézte a bajt az, hogy Dini bátyám megunván a prókátorságot, bezárta az irodát, átadta ügyeit egy collegájának patvaristájával együtt.

Attól a naptól fogva, hogy Debreczenbe jöttem S . . . . i Ernővel a volt patvaristával megismerkedtem, Ernő barátom gyakran felkeresett.

Dini bácsi és a jó Teréz néni nem a legjobb szemmel nézték összejöveteleinket.

Igaz! hogy a legtöbbnyire a kertre nyiló kis szobában ültünk, sakkoztunk, piquetiroztunk, s ugy füstöltünk egész idő alatt mint egy szük börtönbe zárt két török, — és az is igaz, hogy gyakran elfogyott a füstölőnk, dohány, szivar készletünk, s hogy ilyenkor Mariskától kértem egy pár szivart, ki a papa dohány készletét kezelte; — de hát nem mult el egy nap sem, hogy Ernő és Mariska ne váltottak volna egy pillantást, daczára annak: hogy az öregek legtöbbnyire a kertben üldögéltek, Mariska pedig a nagy ebédlőben zongorázott.

Most ezért, majd azért kellett Mariskának a konyhába menni, a kertbe kifutni, a rózsát megkötözni, a szegfü oltásokat az üveg harang alól felszabaditni, Ernőnek pedig az ablakhoz távozni, hogy a szivartálcza hamuját a nyitott ablakon át kiöntse, hogy a zongorát, mely olyan érthetően beszélt jobban hallhassa, azt a zongorát, mely engemet négy évvel ezelőtt majd a világ végére kergetett.

Néha néha kimentünk a kertbe mi is, felkerestük az öregeket, együvé kerültünk mindnyájan a kis lugasba, de őszintén legyen mondva, különösen éreztük magunkat. Tudtuk mindketten, hogy nem a legszivesebben látott vendégek vagyunk, hogy Ernőt könnyelmü természete miatt Dani bácsi *nem igen* kedvelte.

A két öreg a világ minden kincsén sem hagyott volna egy pillanatra is magunkra.

Az öreg ur megmegkinált Mariska általi egy jó havannával, s maga is rágyujtott egy öblös török pipára, hanem aztán annál kevesebb szó került ajkára. Mindig összeránczolva homlokát, ha a lugasból egy kis kerti sétára indultunk, Teréz néni pedig legtöbbnyire sarkunkba volt.

Egy kerti séta alatt; mikor Teréz néni, nem követett minket, Ernő a virág nyelvet magyarázgatta Mariskának, s befejezésül egy fehér jáczintot nyujtott át neki, melyet a leányka remegő kézzel felpirult arczczal vett át.

A kerti ut kanyarulatánál elénk került Teréz néni, s ámultan nézett a neki pirult remegő leánykára. Ernő kénytelen volt a virág nyelv magyarázatát félbeszakitani.

A lugashoz értünk, a hol Dini bátyám már fészkelődött a nagy zsölye székben, köhécselve panaszkodott, hogy az esték hüvösek, hogy nagyon meghült a napokban, jobb is neki a szobában.

Igazad van Dini! — tódotta meg Teréz néni; menjük szobáinkba.

Minket nem hivott be senki, mi nekünk szép szerivel utat mutattak. Lehorgasztott fővel távoztunk.

Szegény Mariska! Olyan levert, olyan szomoru volt a válás perczében, kezeiben ugy reszketett a fehér jáczint, mely a virágnyelv szerint azt jelenti „k é r l e k n e f e l e j t s e l.“

Bizony bizony! nehéz idők voltak ezek.

Egy napon az esti órákban vidám hangulatban tértem haza.

A kis tündért az udvari kertben találtam. Előmbe állott, s vallatni kezdett, hol jártam, hol mulattam miért, vagyok olyan bazsarózsa szinü; mitől ragyognak ugy szemeim.

Nekem se kellett több, csak hogy valaki velem szóba álljon. Elkezdtem mókázni, hadarni, hadonászni, közbe közbe kurjantani, aztán kalapomat félrevágva, átkaroltam a kis tündér derekát, s forogtam vele mint a szélkelep, mint megbomlott óra. A pihenő után még jobban megeredt ajkamon a szó ár, s összevissza fecsegtem mindent, s egy önfeledt pillanatban ki kottyantottam, hogy mulattunk ... felségesen mulattunk ... a nagy erdőn, Gyuri bácsinál, piros bort ittunk a javából sokat, ... talán annál is többet, együtt üldögéltünk, d scurál attunk én és ... egy valaki, igen! én és Ernő, s elhatároztuk egyhangulag, hogy Dini bácsinak azért sem lesz igaza, leteszi az ügyvédi vizsgát ... s aztán?! s aztán?! — faggatott tovább a kis tündér.

Aztán! lesz belőle fiscalis. Gyuri bácsi is azt állitotta, igen! lesz belőle fiscalis ... megházasodik, elveszi feleségül azt ... a kit szeret. Punktum!

Hát aztán?! Kit veszen el rebegte a leányka.

Hát édes tubiczám! kit mást, mint ... mint ... dadogtam én ...

Ki ... ki ... kit? tagolta a kis tündér s ugy megrázott a lelkem, hogy majd leestem lábaimról.

Kit? hát tége ...

Hohó! — förmedt reánk az ablakból Dini bátyám, — abból ugyan semmi sem lesz. Nem olyan könyelmü embernek neveltük ezt a leányt fráter! Értettük?! persze hogy nem értettük, mert hát nehéz a fejünk, megzavarta az egri piros, hiába vólna ma hozzád a komoly szó, menjünk aludni, holnap lesz egy szavunk hozzád. Jó éjszakát.

Lecsapott a menydörgős ménkü; keresztül is czikkázott bennem egy percz alatt. Szobámba sompolyogtam, ágyba vetettem magamat, de szemeimre nem jött az álom, mindig valami mennydörgésfélét hallottam. Hajnal-felé elaludtam.

Másnap reggel audientián voltam. Rettenetes leczkét kaptam, éreztem, hogy megváltozik az idő fejem felett. Ugy is lett. Egész nap komoran nézett rám Dini bácsi, még a jó Teréz néni is olyan hidegen fogadott, csak Mariska, a ház tündére volt hozzám jó, ki e naptól fogva, ha olykor-olykor egyedül maradtunk a nagy ebédlőben, a legjobb szivarokkal töltögette meg zsebeimet, aranyos, czukros fiunak nevezett, a ki ráadásul megölelt, megczirógatott, megis csókolt egyszer ... négy év multán először.

Az a csók arról a szép iczi-piczi piros ajkakról, az a forró lehelet, az az édes ölelés azok a mézes-mázos szavak majd levertek lábamról, jobban tántorogtam, mint azon este, mikor csacska vóltam, s leütött a menykö.

Elmult egy nap, elmult két nap an lkül, hogy Ernőt láttam volna. A nagyerdei mulatságon erősen meghültem, beteg lettem, orvosom tizennégy napra szobaáristomot rendelt. Hol barangolt Ernő e pár nap alatt elképzelni nem birtam, csak ötöd napra értesültem arról, hogy másnap reggel a cselédség utján eljutott Ernőhöz turpisságom hire, a ki megtudva egész hiven a történteket, haragra lobbant, s a délutáni vonattal Budapestre utazott. A vizsga napja már előre ki volt tüzve, azt a nyolcz tiz napot, mely még a vizsga előtt volt, Budapesten kivánta tölteni. Bizonyosan tartott tőlle hogy ha mutatja magát — öt is közel éri a villám.

Csacskaságomért nagyon bántott a lelkiismeret. Együtt szomorkodtunk Mariskával, a lelkemre mondom, olyan szomoru lett mint a párja vesztett gerlicze.

Igaz! hogy szoba fogságom alatt elvoltam látva minden jóval, édes czukros befőttel, szivarral, dohánynyal, s hogy annyi czitromos csirke becsináltat, kókot, limonádét, jobbnál jobb, és kömyü tésztát nem ettem életemben (még oda haza sem, pedig elkényezt tett gyermeke voltam a legjobb anyának) hanem hát mit értek minde ek nekem, mikor Mariska mindig olyan szomoru, levert, bus komor volt, a kinek szép arczáról eltüntek a üde rózsák, a kinek édes beszéd helyett csak a sohajok ültek ajakán, a kinek szemeiből a könnyek peregtek alá. Édes jó Isten! minek is ittam annyit abból a piros borból.

A nyitott ablakon keresztül beh! sokszor is hallgattam Dini bácsi és a jó Teréz néni aggódásait.

Ez kellett csak nekem, hogy ezt is tudjam. — Olyan nagy bünösnek éreztem magamat.

Mariska olykor olykor órákig ült szobámban, ajkára azonban alig került egy pár szó, egész idő alatt czigarettáimat rendezgette, s a virág nyelv füzérben lapo gatott.

Egy napon elkérte tőlem a virág nyelvet, szivar hüvelyü kis legyezőmet, s távozni készült.

Minek neked a a szivar legyező — kérdém Mariskától.

Kel édesem! volt rá a szelid válasz.

Jól van — felelém, — de ne feledd, hogy a reánk jövő vasárnap együ t megyünk mindnyájan a nagy erdőre, orvosom megengedte, hogy a meleg nyári estét kint tölthessem veletek, aztán tudod-é, hogy Ernő is itthon van már ő is ott lesz.

A kis tündér erre a szóra nyakamba borult. Elkezdett sirni keservesen, hogy majd megszakadt, a szivem látva milyen fájdalmat okoztam neki e s avakkal „Ernő itthon van“ és ő még sem látta őt, a kiért ugy vágyik a lelke.

Mikor kisirta magát, elmondta, hogy vége m ndennek ... A papa megfogja tiltani Ernőnek a vele v ló találkozást okkal-módda! távol tartja a háztól, Teréz néni figyelmeztette őt erre, a ki egyuttal felkérte erra is, kimélje meg apját et ől a kellemetlenségtől. V ge vége van mindennek, nem gyóg itja őt más meg csak a halál, érzi ő azt, hogy itt fogja hagyni a földet, hogy ... akkor ... akkor a papa is sajnálni fogja őt, de már késő lesz, mikor a hideg ágyban fog pihenni.

No, no! kicsikém nem addig van a biztatgattam Mariskát, jóra fordul még minden, jó az Isten! megsegit, töröld le könnyedet, pihend ki magad, nincs minden elveszve, meglágyul még a papa szive, boldogok lesztek.

Soha, soha! volt rá a válasz. Nehéz sóhajok között hagyta el szobámat.

Négy nap telt el ez utóbbi találkozásunk óta. Az ötödik napon Dini bátyám látogatott meg. Másodszor betegségem alatt — a ki e napon már egészen jobban éreztem magamat.

Mellém ült a kis pamlagra.

Atyai tanácsokat osztogatott, komoly kimért hangon intett, hogy máskor jobban vigyázzak magamra, ne legyek könnyelmü, főleg csacska, mert ez utóbbi nem férfiaknak való, aztán arra kért, hogy annak a barátságnak is legyen ...

Erősen kopogtattak ajtómon.

Szabad! hebegém inkább, mint feleltem a kopogtatásra.

Ernő lépett be.

Elhalt az üdvözlő szó ajkaimon, hideg borzongás futott végig testemen alig birtam Dini bácsi melől felállani, s Ernő elébe lépni.

Ernő is elfelejtette az ajtót ámultában betenni, ugy állott a szoba közepén kezében levett kalappal halaványarczczal, mint egy ujabbkori sóbálvány.

Nézett engemet, nézte Dini bátyámat, s a mit ki tudott mondani ebből állott. Serv ... alászolgá ... bocsánat! nem tudtam, hogy. ..

Ne mókázz öcsém! hang ott Dini bátyám ajkairól a szó, a ki megszánta zavarunkat, lépj közelebb, tedd le a kalapodat, felöltődet, végy magadnak egy széket, hozzád is van egy pár szavam. Hanem előbb öleljétek meg egymást. Kezet fogtunk.

Ezekre a kemény szavakra még jobban megforgott a vér bennünk. Szegény Ernő majd a szék mellé ült zavarában, én pedig szivar helyett a czigaretta töltő gép páczikáját nyomtam a kezébe, hogy gyujtson rá.

Hát nincs szivarod fráter?! dörgötte felém Dini bátyám, a ki észrevette tévedésemet, s betette a nyitva maradt ajtót.

Elfogyott biz az egy szálig édes Dini bátyám! feleltem én felocsudva.

Lányok! Zsuzi! hozzatok be szivart — szólt Dini bátyám az ablak alatt elhaladó cselédnek.

A következő pillanatban Mariska állott a szoba közepén.

A kedves teremtés, a mint a szobába lépett, elejtette kezeiből a szivart tálczástól együtt, ugy reszketett előttünk, mint a nyárfa levele. Halovány arczáját elboritotta ifju vérének forró lángja, s aztán egy sikoltással atyja keblére omlott ... a ki már előbb észrevette leánya zavarát s elébe lépett.

E kis intermezzó alatt felszedtem az elejtett szivarokat, s az asztalra helyeztem.

Mariska csakhamar feleszmélt s néma főhajtással üdvözölte Ernőt.

Azonnal tisztába voltunk a dolgok menetével, Ernő nem is álmodta, hogy Dini bácsit ki annak előtte soha sem lépett szobámba, itt találja. Mariska pedig szintén nem értesülvén a cselédség utján Ernő megérkezéséről, végtelen örült, hogy Dini bácsit már másodszor tudja szobámban, s ő kedveskedhetik édesatyjának a kivánt szivarokkal.

Azt hitte szegényke, bünbocsánatot nyertem.

Ezért sietett — elvéve a cselédtől a szivart — hozzánk, ahol aztán kivülünk még egy harmadik egyént is talált.

Mariska csakhamar eltávozott.

Midőn kezét az ajtó kilincsére tette, szép arcza hófehér volt, idegesen reszketett s távoztában is a szivarokat nézegette.

Dini bátyám megrendült attól a halovány arcztól.

Pár percz multával szivarra gyujtottunk, az az hogy rágyujtott volna Dini bátyám, de a szivar végét nem birta se leharapni, se levágni.

Bosszuságában ketté törte szivarát.

Uram fia! papirral volt töltve ... s nem is szivar volt, hanem az én legyezőm szivarszerü hüvelye.

Hm! csóválta Dini bátyám bozontos fejét ez már csakugyan valami, vitte tovább a szót, még ilyen töltelékü szivart nem találtam, s szétbontotta a szivar bélését.

Öcsém! fordult Ernőhöz Dini bátyám, ez talán magának szól. Erre a papirkára egy elszáradt ibolya van odabigyesztve, aztán hólla! alá van irva „mi sem választhat el tőlled.“

Hm! furcsa! összeesküvés a hátam megett, de már erre lesz gondom.

Isten velünk! s hangosan távozva, becsapta maga után az ajtót. Az egész ház megrendült.

Majd hanyatt estünk ijjedtünkben. Hanem aztán Ernő is szaporán hozzálátott a munkához, vette botját, kalapját, felöltőjét magára lökve azon igéretem mellett, hogy nem sokára felkeresem őt, hogy egész nap várni fog, türelmetlenül várja a resultatumot stb. távozni akart.

A hirtelen felnyitott ajtóban össze karambolázott Dini bátyámmal, a ki visszatérőben volt már hozzánk.

Ne olyan vágtatva édes öcsém! szólalt meg Dini bátyám, gyerünk csak hozzánk az ebédlőbe, ott v n leányom is, meg Teréz néni is, egy két szót akarok még neked mondani, aztán .... Te is bejöhetsz fráter! ha kedved tartja, hangzott felém a meghivás, s előre tolta Ernőt az ebédlőbe. Utánok ballagtam.

Mariska a pamlagra borulva zokogott, Teréz néni kezeit dörzsölgette.

Hát aztán mondja csak uri öcsém! igy kezdte Dini bátyám, megvan-é már a diploma, igazán szereti Mariskát.

Megvan! válaszolt remegő hangon Ernő Mariskát boldogitani volna főtörekvésem ha .. Akkor hát áldásom reátok, — folytatta tovább Dini bácsi, s odavezette Ernőt a leányához, aztán összetette kezeiket, átölelte őket forrón, melegen, Teréz nénivel együtt, a ki ugy féltette az ő kicsikéjét, a mint mondani szokta.

Milyen jó, hogy rosz szivarok is vannak, mormogtam én.

Persze hogy jó! föl g akkor, ha ilyen gyöngéd kezek gyártják, viszonozta Ernő, s tul boldogan csókolta meg Mariska, aztán Teréz néni kezeit.

Dini bácsinak egy hosszu néma ölelés, nekem egy készoritás jutott.

Rendben volt minden.

Ebéd alatt vidám hangulat uralkodott köztünk, beszélgettünk, csevegtünk mindenről, elmondta Mariska Dini bátyám unszolására a szivar históriáját is, hogy annak a szivarnak hüvelyét tőllem kérte, meg is töltötte azzal a kis papirkával, melyre egy száritott ibolyát ragasztott válaszul a fehér jáczintra, melyet Ernőtől kapott. Ezután jött — folytatta tovább Mariska, tudod édes jó apám! az a hadd el hadd, mikor reánk ijesztettél, a mire aztán a jó Teréz néni elmondta már nekem, hogy nem szereted Ernővel való találkozásomat, hogy távol akarod őt tartani a háztól, hogy Bélára is (no csak hogy az én nevem is belekerült a b eszélybe) nagyon haragszol, mert ő lett oka mindennek. Tudtam én ezt jól, hogy még egyszer látni fogom Ernőt, hogy Ernő felkeres még egyszer engemet, (reám mutatot a kis hamis) — s akkor — ha ismét szivart kér Béla, beküldi hozzám ezt a töltött legyező szivarkát is, azzal határozott utasitással, hogy arra Ernő otthon gyujtson rá ... majd észre veszi, hogy ő milyen nagyon szereti őt, hogy nélküle nincsen e kerek földön élet, nincs boldogság, csak ...

No, no! intette az elbeszélőt Dini bácsi ne pengesd édes leányom! azokat a fájó hurokat, hála égnek! meggyógyult már a szived, mához három hónapra megüljük a lakodalmat.

Édes Teréz! folytatta tovább Dini bácsi, legy n gondod hogy miben se szükölködjenek a gyermekek.

A kis tündér erre a szóra felállt, s forró csókjaival halmozta el édes atyjának mind a két kezét orczáját.

Elég lesz már a jóból-szólt megindult hangon Dini bácsi Ernőnek is hagyj belőle.

Boldog érzelmek között oszlottunk el az asztaltól.

— — — — — — — — — — — —

Ugy történt, a mint Dini bácsi mondta, a kitüzött napon megtartottuk a lakadalmat. Hetedhét országra szólt a hire. Ernő és Mariska boldog pár lettek.

Ismét eltelt öt esztendő .... ma már Dini bácsi a legboldogabb nagy apa. Két gyönyörü unokát ringat térdein.

Kérem a szives olvasót ha ismeri Dani bátyámat, ne árujon el neki hogy ezt a históriát én vetettem papirra.

A föld halála.*)

Hahó, megállj, ne rohanj emberész,
A gondolat elbóditón merész,
Hogy beteg az erő, az isten,
Azért nem tart mindent bilincsen,
De hagyja, hogy ember emberre törjön.
Halál, enyészet trónoljon a földön
S az észak a délsarkot megegye.
Pihenni tért már éltető kegye.
Nem lángol a nap füstös üszke bágyadt
Sugárral jelzi örök siri ágyad
Te végső uton mozgó lomha Föld!
S amint a Percz sötét alakot ölt:
Megrendül benned mindenik parány
És más-más térre ságuld valahány,
Hogy ne legyen más, hol léted világlott,
Csak a sötétség és a szörnyü átok,
Amelyből vetted zord fogantatásod.

Hahó, megállj, ne rohanj emberész,
A gondolat elbóditón merész:
Hogy végre a naprendszer is kihal
És szertemálik szép világival.
Elhiszem, hogy a földnek vége lesz,
Mert neki élni úgy se érdemes!
De egy naprendszer csak nem dől halomba,
Ha összeroskad ily utszéli gomba,
Sőt még az Ürben gyorsabban forog,
Hamarabb czélhoz ér: lassu, konok
Önérdek nem vigyázza utját.
S hol az istent csak imádni tanulták
Egy más földgömbön tisztább, édesebb
Életet élnek majd más emberek.

Hahó, megállj, ne rohanj emberész,
A gondolat elbóditón merész!
Az őserő, az isten nem beteg.
Az Ürbe uj világokat vezet
S nem ér rá, hogy kicsinyes földi gondon
Munkájában megáliva, ostorozzon.
De hol a hármas naptestek ragyognak
Ott osztja kegyét a vig angyaloknak,
Hogy a sugárral küldjék szét világgá.
S midőn az ember nagy gyászában látná:
Tudja meg, hogy ki örökké teremt.
Berendezé bölcsen a végtelent
S ha egy földgömb ősi köd, gáz, lesz ujra:
Szebb, jobb világot hoz helyére ujja
S midőn anyagunk részeire tér meg:
A halál se más, mint az örökélet.

Dura Máté.

AZ EN ÁLDOZATOM.

— Visszaemlékezés. —

Bárminő sivatag legyen is valakinek élete, mindig vannak rajta oázisok, melyekre kedves a visszaemlékezés.

A ki egész életében boldogtalan volt; gondoljon vissza gyermekéveire. Ezek azok az oázisok.

Én is gyermek-történetekre gondolok vissza. Nem azért, mintha boldogtalan volnék, sőt ellenkezőlég. Hanem az aztán sajátságos, hogy nekem, a ki a világ legvidámabb ficzkója vagyok, gyermekkorom telve van szomoru emlékekkel.

Ime egy egyszerü történet belőlök.

*) Szerző „U j é l e t“ czimü kötetéből.

Esztinek hivták azt a szép, nét éves paraszt leánykát, a ki a faluban minden reggel bekiáltott az ablakunkon:

— Jegyző-Viktus! Gyere iskolába!

Ugyanis az én apám falusi jegyző volt itt a Taktaközben.

Mikor én meghallottam az Eszti szavát, felkaptam a könyves tarisznyámat az oldalamra, ki az ajtón, ki az utczára. Esztike ott várt reám. Gyönyörü hollószin hosszu haja volt, melyet lecsüngő két fonatban viselt. Megfogtam a két fonatot gyeplőként és aztán gyühó! Igy hajtattunk fel a mester elé az iskolába.

Soha ilyen két elválhatatlan gyereket, mint mi ketten! Azaz, hogy tulajdonképen négyen voltunk mi. Esztinek volt egy szép fehér komondor kölyök-kutyája és egy nagy, gyönyörü fekete macskája. Ezek is mindig velünk voltak. A két örökös ellenség a mi kedvünkért békét kötött egymással; szeliden tudtak feküdni egymás mellett, mi mellettünk.

Sőt sajátszerü, hogy a macska még jobban ragaszkodott a leányhoz, mint a kutya. Sokszor megesett, hogy még az iskolába is utánunk jött, a tanitónak ugy kellett elkergetni onnan.

A kutya egyszer nagyot vétett ellenem, a macska soha.

Az én apám mielőtt jegyző lett, katonatiszt volt s ebből az időből maradt neki egy cs. és kir. kék nadrágja. Ez a kék ruhadarab volt az én vágyaim netovábbja. — Egyszer aztán teljesült a vágyam: apám csináltatott belőle nekem egy hátul-gombolós pulidert.

Mikor én azt a pulidert felvettem! Nincs az a büszke, 27 és fél predikátummal és számtalan önálló y-nal felczifrázott ó-kasztiliai spanyol grand, a ki büszkébb lett volna mint én; de még az a két cső kukoricza se, mely ugy feszitett volna egy zsákban, mint én.

Természetes, hogy első diadalutam Esztiékhez vitt, ők lássák először az én dicsőségemet.

Hanem a Tisza-kutya nem volt szokva az ilyen puliderhez. Meg aztán a dicsőség is elváltoztathatta az arczomat, elég az ahhoz, hogy nem ösmert meg és rám rohant.

Nekem se kellett több. Nagyot sikoltottam, aztán pedig megmutattam a kutyának, hogy mit tudok. — Azt ugyanis, hogy jobban tudok szaladni, mint ő.

Bár jó messze laktunk Esztikééktől, mégsem tudott utólérni míg az anyám kötője alatt nem voltam. A Tisza minden áron szelelővé akarta tenni a pulidert.

Ettől a percztől kezdve a kutya kegyvesztetté lett és pedig — mindkettőnk előtt. Eszti se tudta neki megbocsátani, hogy engem ugy megijesztett. A jó lélek az én gyávaságomtól egészen eltekintett, előtte csak a kutya volt a hibás. Minden szeretetünk és gondozásunk ezután kizárólag a szép fekete cziczára irányult.

Most jön aztán az, a mi még ma is megdobbantja szivemet: az a hosszu haju bogárszemü virgoncz paraszt-leány differitiszbe esett. Engem persze eltiltottak tőle, bezárták előttem az ajtót, nehogy én is megkapjam. Én azonban betörtem az ablakot és ott másztam be kis pajtásomhoz. Nem tudom, hogy esett, de az apám meg se vert érte.

Esztikét a rideg kór elvitte egy jobb hazába. — Mielőtt meghalt, végrendeletet csinált: oda karmolta reszkető kezekkel a zsoltárja első lapjára:

„A fekete cziczám a Viktusé legyen."

Igy hivtak engem a faluban.

Sajátszerü érzés volt az, midőn igy elszakasztattunk egymástól. Szeretném leirni a pszichológusoknak — ha tudnám. Sokszor leszöktem a kertek aljára a „jussolt" cziczámmal és órákig néztünk ott egymás szemébe. Bizonyosan a macska is Esztire gondolt. Néha egy-egy fájdalom-rohamot éreztem s mintha e roham szivemet akarta volna kiszakitani. Majd roppant sirásban törtem ki. Ilyenkor a cizca ha feküdt, felkelt és hozzám törlészkedve dorombolt, mintha vigasztalni akart volna. Erre persze én még jobban rákezdtem a zokogást.

Szülőim beköltöztek a városba. Magasabb iskolákba kerültem. Hanem a cziczámhoz a szó szoros értelmében ragaszkodtam ekkor is. Csaknem a hideg rázott, ha az iskolából jövet, a cizca nem jött elém. Pedig néha megesett, hogy véletlenül bezárták valahova. No de ilyenkor az ő részéről is volt nyivákolás!

Másként el sem tudtam aludni, mintha az én gyönyörüséges cziczám rátette a finom praczliját vagy a nyakamra, vagy a torkomra s arra ráhajtotta a fejét. Ez a dolog nem tetszett a szobaleányunknak, mert sokszor megesett, hogy a macskám összekarmolta, mikor felköltött. A hü cizca azt hitte, hogy bántani akar.

A leány mindenképen el akart riasztani a macskámtól, a mi nem sikerült. Kezdett rémtörténeteket mesélni a ravasz macskákról, melyek behizelgik magukat az emberekhez és aztán elrágják a torkukat. Borsódzott a hátam, de azért még jobban ragaszkodtam a macskámhoz, melyet kis pajtásom hagyott.

Hanem a sok macska-történetnek meglett a következménye. Folyton ezekről a rémtörténetekről álmodtam. Ilyenkor már ott is éreztem torkomon a macska karmait és forró lehelletét, a mi igaz is volt. Ezek a boszorkánynyomások nap-nap után tartottak, néha felvertem az egész házat rémült kiáltozásommal. Az apám, vagy az anyám ilyenkor előjöttek gyertyákkal; az álmából felijesztett macska ilyenkor azt hivén, hogy bántanak, kibocsátotta a karmait és fujt. Persze a jó akaratának legtöbbször én adtam meg az árát, a karmolásai nekem jutottak. Én ennek daczára sem akartam tőle megválni semmi áron.

Az eltántoritás nem sikerült sem apámnak sem anyámnak. Pedig a boldogtalan macska akaratlanul is pokoli kinokat okozott nekem. Az éjjeli macska-viziók ugy elgyötörtek, hogy olyan lettem, mint az árnyék.

Ennek a macska-tragédiának az apám azzal vetett véget rövid uton, hogy igy szólt a cziczához:

— Sajnállak is, szeretlek is, szép cziczus, de a fiamat mégis jobban szeretem.

Ezzel ugy lötte főbe az én drága cziczámat, hogy meg se kukkant. . . .

Szegény szeretett kis Eszti pajtás! Nem maradt aztán nekem tőled semmi más, csak az emlékezet s az az elsárgult zsoltár levél, melyet most is kegyelettel őrzők és melyre az van felirva a te kedves ákombákomjaiddal:

„A fekete cziczám Viktusé legyen!"

FÖLDI PARADICSOM.

— Utiképek. —

Régi vágyam valósult meg, mikor Nápolyba érkeztem s a tüstölgő Vezuvot megpillantottam.

Szokatlanul nagyszerünek, klaszikus szépségben tünt fel előttem minden. A vakitó fény, átlátszó tiszta lég, sötét kék ég s az a leirhatatlan szinpompa, mely a déli vidékeket anynyira jellemzi, ez mind első pillanatra lebilincselt az északról érkezett vándort.

Álomszerüleg szép e kép s ha meggondoljuk, hogy ehez még két oly jelenség is járul, mint az ég kék szinében pompázó tenger s a méhében örökké forrongó Vezuv, akkor nagyon is érthető lesz az olasz mondás jelentősége: „Napoli vedere e poi morire."

Nápoly igen nagy város, szük utczáival, magas házaival sajátságos benyomást tesz. Templomaiban, muzeumában kibeszélhetetlen értékü mükincsekkel.

A városban az élet szerfelett élénk, azt a tolongást, mi itt az utczákban végbe megy, sehol nem lehet feltalálni. Mindenki az utczán van, ott dolgoznak, ott árulnak, nem is beszélve a félmezte en lazzaronikról, kik ácsorgással, jövés-menéssel, szóval semmittevéssel töltik el az egész napot.

Nápoly környékén varázsszerü szépség van szétszórodva.

Délre fekszik Capri szigete, hol a világhirü kék barlang van. A bejárat igen szük, a tenger szine felett mintegy 1 méter s ha becsónakázunk, oly csodálatot fény csapódik szemünkbe, mely valóban hihetetlennek tetszik. A tenger hullámai kék szinben törnek meg, a tenger mélyéből felmerülő azur kék fény az az egész barlangot megvilágitja. Büvölő, ragyogó látvány ez.

Keletre a Vesuv tünik fel változó formájával, Nápolynak ez a büszkesége, de egyszersmint veszedelme is.

Elképzelhetetlen egy ilyen hegy, mely majd füstöl, majd tüzet hány belsejéből.

Ha tetején megállunk, innen letekintve Nápoly paradicsomi szépségben tünik fel, a látkép oly nagyszerü, hogy ehez hasonlitható a világon sehol sincs. Ha pedig a Vesuv torkába pillantunk be, a mint mennydörgésszerü robajjal forró lávát s izzó köveket dobál ki, olyan érzést kelt az az emberben, melynek leirására gyenge az emberi szó.

A Vesuv keleti oldalán fekszik az eltemetett, de már nagy részben kiásott ó-római város Pompéji.

Halálcsend uralkodik e városban. A képzelő tehetség erős müködésbe jön, 18 századdal ezelőtti időbe kell magunkat visszaképzelni, az akkori kort népével, szokásaival, mert csak igy érthetjük meg igazán, igy lesz élvezhető az antik világ e maradványa.

Elhatároztam, hony innen felkeresem Amalfit, melynek szépségéről annyit hallottam beszélni.

Valóban ugy is volt, mert ebben nem csalatkoztam. Ki Amalfit látta, egy emlékkel lett gazdagabb, melyet felejteni sohasem lehet.

Pompéjiból Vietriig vasuton mentem, innen Amalfig kocsin.

Jobbra magas hegyek terültek el, szőllővel, narancs, figefákkal beültetve s keritésül mindenütt a nálunk disznövény képen szereplő cactust láttam, mely itten egészen vadon nő.

Balra egész Amalfiig a tenger fenséges látványában gyönyörködtem

Mi is ez a tenger!

Iszonyatos mélye majd dagad, majd apad lihegő lázongó keblét mintha sóvárgás töltené el. Millió hullámai hogy tornyosulnak, hogy törnek fel, mintha vivódnának s igy tart ez millió évek óta s az öröklétig. Mily tékezhetetlen szellem dulhat örök mélységedben s mi a czélja, örök lázadnak, sóvárgásodnak?

„S mintha forrva
Hullám szólna:
Nincsen czélom, nincsen végem!
Csak lázongok,
Égbe rontok
S nyugtom ott sincs fent az égen."

De itt isteni nyugalomban láttam a tengert

A sziklás-hegyes vidék ragyogó növényzetével, festői helyiségeivel, hozzá még ez a tekervényes, nagy költséggel épült gyönyörü szikla mü ut, csodálatos hármóniát képez a tengerrel, mely a partokról tekintve végtelenségével, örök szépségével a halhatatlanságot juttatja eszünkbe.

Olyan ez a vidék, akár csak egy dioráma, mely változó szépségével mindenkit elragad.

Eltelve e boldog órák magasztos érzéseitől, végre Amalfiba megérkeztem.

Amalfi egy pataknak a tengerbe való folyása mellett, magas hegyek között fekszik.

Házai egymás felett fecskefészek módra vannak épitve, csak is hol a patak a tengerrel érintkezik van egy kevés lapályos hely. Ez az összevisszaság a házakban melyeknek tetejét kertnek is használják, ez a buja növényzet, mely itt mindenütt látható valóban festői ecsetre érdemes.

Hajdan szép és nagy város volt Almafi, ma legfeljebb 6—7000 lakosa van házainak, templomainak idegenszerü épitési modora, egy rég letünt korra emlékeztetnek.

Legelsőben is a székesegyházat tekintettem meg. A bejáratnál remek oszlopokat láttam, némelyike a régi Pästumból származik. A főkapu érczből készült s Konstantinápolyban az 1000-ik év körül készittetett. Ez 24 részre van osztva s Krisztus és apostolok életéből különböző képeket ábrázolnak. A felirat szerint egy gazdag és istenfélő amalfii polgár készittette.

A székesegyház belseje inkább modern, de a régi tárgyai igen érdekesek.

Innen kijövet a városba mentem, azt sem tudtam, hol járok, egy lakásból ki a másikba, lépcsőkön fel és le folyosókon keresztül, lehetetlen volt az eligazodás.

Az ajtókban leginkább nőket láttam, kik gyermekeikkel voltak elfoglalva. De micsoda nők és gyermekek ezek! Azokkal a koromfekete, fénylő s büvölő hatásu szemekkel. Megállottam és gyönyörködtem. El nem tudták képzelni, hogy mit bámulok. Ez előtt talán még szebbek, igézőbbek voltak ezek a modellszerü alakok? Ráfael és Murillo madonnái sem eszményi képek, földi halandók csupán, telve kellemmel és bájjal, melyeknek az isteni fenséget csak a dicsfény adja meg.

Majd kivezettettem magam ebből a háztömkelegből s előttem egy paradicsomi szépségü kert tünt fel, melynek közepében a Capucinusok kolostora feküdt.

Mióta az olasz kormány az egyházi épületekre is rátette kezét, ezt a kolostort is eltörölte s mint szálloda szerepel.

Ezelőtt celláiban, a kert lugasaiban, viruló rózsák között barátok imádkoztak, lemondván a világ hiu gyönyöreiről, szent életet folytattak. Közelebb állottak az Istenhez, mert itt a természettel voltak érintkezésben. A kolostort ugyanis egyoldalról az égnek meredező sziklák védték, előtte pedig a tenger terült el, háborogva, majd napfényben uszó sima tükrével.

Most e szállodában a világ minden részéből összegyülnek az idegenek, kik rendesen a téli hónapokon keresztül itt a tenger friss, üde levegőjét s a nap enyhe sugarait élvezik.

A szállodából a tenger partja felé igyekeztem, hol csónakba ültem. Jelszó volt: „A tengerre!"

Mint egy labdával, ugy játszott csónakommal is a tenger szeszélyes hulláma. Mentül tovább eveztek embereim a nyilt tengeren, annál jobban kivehetők voltak a házak, tornyok, a hegyek; ugy tünt fel nekem ez a lávány, akár csak egy kép valamely tündérregéből. Rendkivül nagyszerü volt, alig tudtam vele eltelni.

Viszszajövet egy balrangba eveztünk be, hol a viz visszaverődő fényétől minden zöld szinben ragyogott. Evező embereim e megvilágitott barlangban barcarolét énekeltek, mely reám igen kellemetes hatással volt.

De utóljára is kimerültem a sok élvezetben, szállodámba mentem, hol a vendégek már a table d'hôtenál ültek.

Életemben először ittam a hires s' Lacrimae Christi-nek nevezett borból, melynek tüzes, észbontó hatása van.

Megeredt e vendégek közt is a beszéd s daczára hogy sok mindenféle nemzetiségü volt köztünk, mégis megértettük egymást. A sok mindenféle beszédből egyet nagyon is megleheett érteni, abban egy volt a vélemény: „ha a paradicsomot keresed, azt e vidéken felfogod találni."

Ez a nektár, melyet ittunk, engem is hevitett, majp részegitett, mig végre álom jött szememre.

Álmodoztam Amalfi páratlanul szép fekvéséről, müremekeiről, virágairól, barlangjáról, azokról a Vezuv tüzénél égetőbb fekete szemekről, különöseu pedig Amalfi bübájos kék szinben ragyogó tengeréről.

Földi báj, földi paradicsom, — Isten veletek;

László József.

Krisztkindli.

— Karczolat. —

. . . Én édes Istenkém! ugyan mit fog hozni a kis Jézuska krisztkindlinek? Miczike és Szepike már egy álló hete egyébről sem álmodnak, mint gyertyafényes fenyőgalyról, melyen szebbnél-szebb csecsebecsék, édességek himbálóznak! . . . Ah! csak mihamarább itt volna már a vigilia!

S midőn karácsony előestélyének a napja megjön, akkor ismét az estét várják lázas kiváncsisággal a kicsikék, — mert a Jézuska csak este szokott ám járni.

A papa és a mama már délután megkezdik a fa feldiszitését egy elzárt szobában s midőn beállt az alkonyat, szépen odahelyezik az asztalra az ajándékokkal megrakott fácskát, mely meggyujtott apró viaszgyertyáival ugy néz ki, mintha egyenest az égből hullott volna alá s azok az apró lángok rajta ott felejtett csillagok lennének!

A papa fogja a csöngetyüt, csenget egyet s feltárja a szoba ajtaját.

A mint a kicsinyek meghallják a „csingiling"-et, nincs az a nevelőnő, vagy dada, a ki visszatartaná őket; rohannak a hangadó szoba felé s a mint meglátják a szemkápráztató tüneményt, térdre esnek s elmondják a „Miatyánk"-ot mert a kis Jézuskának meg kell ám köszönni az ő adományát!

A papa aztán fontos képpel elmondja, hogy ép most volt itt a kis Jézuska, ő maga csöngetett s azt mondta, hogy ezt a szép karácsonyfát Miczike meg Szepikének ajándékozta; a mi rajta van, abból a fele az egyiké, fele a másiké.

Dehogy hallgatnak a papára!? hisz' akkor érzéketlenek volnának, ha annyi szép jószág láttára az üres szóra figyelnének? — Azon módon neki esnek a kutatásnak; most az a legfőbb, hogy ki mit kapott?

— Nekem lovam van! . . . lovam van! — kiáltja Szepike örömittasan s mindjárt rá is ül, hogy megpróbálja, valjon jó nyerges-e?

Miczike erre elkezd sirni, hogy miért nincs hát neki is lova; ő is lovagolni akar . . . stb. Alig lehet a kicsikét kapaczitálni, hogy a ló csak fiunak való.

— Nézd csak kedvesem, neked szép, nagy babát hozott a Jézuska! vigasztalja a mama Miczikét..

Miczike kelletlenül (hiába, neki csak ló kell!) kezébe veszi a babát s addig forgatja, nézi, mig véletlenül a derekán lévő rugót megnyomja s a baba elkezd — sirni!

— Az én babám sirni tud, . . . sirni tud! . . . ujjong örömében, — elfeledve e nagyszerü fölfedezése által a Szepike falovát.

Igen ám, csakhogy most meg Szepike fintoritja el a fitoskáját s duettet sir a babával, — hogy hát az ő lova miért nem tud nyeriteni, ha a Miczike babája sirni tudhat?!

A papa aztán gyermek-logikával a Szepikét is kapaczitálja, hogy az az ő lova még nem tudhat nyeriteni, mert az csak kis csikó; — majd ha felnő, akkor nyeriteni is fog, de még mekkorákat!? . . .

Szent a békesség! Miczike és Szepike parolát adnak egymásnak s tovább folytatják a szemlét.

. . . Öröm, lélekvidámság mindenütt a módosabb házakban, künn pedig a hideg éjszaki szél morogva sepri végig a kihalt utczákat havas seprőjével, mintha mondani akarná: „Melegben, jólétben ülitek meg a megváltó születésnapját, a ki pedig szegény, zimankós hidegben, egy rozzant istállóban született meg!"

Csak sivits hideg barát! a palotákban amugy sem hallják meg sivitásod, azok pedig, a kik meghallják, amugy is dideregve ülik meg a szent estét!

. . . . A szegény embernek: a karácsonya is szegény: Örvend ugyan ő is e nagy napon, de nem anyagilag, hanem lelkileg! Arra a gondolatra, hogy e napon ő szivében is öröm honol, de fekete, sovány kenyere (ha ugyan van!?) bizony, bizony — csak akkor is feketének marad.

. . . . Arra a szegény árvára, *kinek* tehetetlen öreg nagyanyján kivül csak a jó Isten viseli gondját, nem vár fényes kriszkindli — — és azért mégis ugy fénylenek a szemei az örömtől, midőn az öreg anyóka megmondja neki, „hogy ma szülelett a kis Jézuska!"

Dideregve huzta meg magát a szegény teremtés a hideg tüzhelyen s félénken kérdi: hogy:

— Nagyanyó! . . . aztán a kis Jézuska szereti a gyermekeket?

— Szereti édes fiam! . . szereti! . . . tovább is szólna a jó öreg, de nem engedik könnyei.

— Hát engem is szeret? nagyanyó!

— Téged is gyermekem! Látod, szép fehér kalácsot is küldött, annyira szeret!

Fehér kalács? . . . Összekoldult közönséges kenyér! Persze máskor ilyen sincs!!

. . . Hát biz' ez nem poézis, de való!

Elismeri ezt mindenki, még Lepkeffy ur is. Hanem azért egy vak garast nem adna a szegényeknek, habár nagyon is tehetné.

Honnan, miből? . . . mikor neki magának is horrendum kiadásai vannak arra a szamár kriszkindlire! A feleségének vett egy melltüt 20 frtért. Mai nap ez egy egész *kapitális, spórolni kell!!*

Ő nagysága pedig ugy tett ki a férje urán, hogy neki egy közönséges házisipkát ad kriszkindlire, X. dandynek pedig, — a ki elismert Don Juan, — egy szerelmetes, forró csókot!

Az efajta kriszkindlik a nagy világ szótárában „czivilizált", „modern", „felvilágosodott" stb. . . epithetonokkal birnak.

Például: Béla urfi alig 20 éves, de azért már teljesen felvilágosodott ember! A papájától kriszkindlire nettó 1000 frtot kér. hogy Monakkóba utazhassék — — világot látni! (Meg tán egyebet is!!)

Szerafin kisaszony pedig már pláne e kor hölgye! Midőn jegyese azt kérdezte tőle, hogy mit óhajtana krisztkindlire? szellemes mosoly kiséretében imigyen felelt neki.

— Uram! ön fölötte együgyü? hát nem ismeri ezt a nótát:

„Egyszer esik esztendőben karácsony,
Férjez menne a nagyságos kisasszony!"

A jegyes azt felelte erre a sikkes kihivásra, hogy:

— Értem nagyságod!

Hanem körül belül valami buta (?), nem felvilágosodott fráter lehetett s Szerafin kisasszonynak kriszkindlire visszaküldte a jeggyürüt!

Tableaux!

Tudom, hogy nagyott végzett Szerafin nagysám! tán még nagyobbat, mint a „nemzeti párt midőn nagy bumbummal megütütt rézdobjának repedt hangjára oly csekély publikum jelentkezett, hogy még a napi rezsi sem futotta ki s impresszázió — Apponyi deficzittel volt kénytelen össze hajtogatni Kaas-rétü bugyellárisát.

Fáj a szivem, ha valakit ez emlékezetes nagy napon Krizstkindli nélkül látok, annyival is inkább, mert jó magam is szoktam kapni minden évben.

Még pedig a mult évben kaptam egy tarisznyát, ez évben kapok egy botot — ugy, hogy a jövő évben teljes kész koldus lehetek. Legalább meg lesz a jogom, hogy egy kis alamizsna fejében bárkinek is az ablaka alatt elkántálhatom, hogy

„Boldog ünnepeket kivánok!"

Ovid.